

Incipit speculū personis sta-
tus fratrum minorum

Stud opus compilatū est p
modum legende ex quibus
tam antiquis qui i diuisis
locis scripserūt et scribi fece-
rūt socij bti francisci Et no-
ta qd beatus franciscus fecit
tres regulas uidelicet illam
quā confirmauit p̄ Innocē-
tius tertius sine bulla De-
cundo fecit aliā breuiore
uidelicet illam quā fecit
ppter uisionē sibi ostensam
de hostia p̄ua quā innotuit
fuit facere de multis frag-
mentis q̄ ei tenere uideba-
tur et ex ea tribue volētibz
manducare et hec regula p-
dota fuit sicut dicitur in seius
Post fecit aliā quā cōfir-
uit papa honorius ambul-
la de qua regula multa fue-
rūt extracta per m̄stros cōi-
uoluntatem beati francis-
ci sicut i seius continetur

Incipit tabula h' libri p̄mi

Quomodo b̄tis franciscus
r̄ndit m̄stros uolentibz ob-
ligari ad obseruandū r̄gu-
lam quā faciebat

De personē paup̄tatis et
primo qualiter b̄tis franciscus
declaui uoluntatē et inten-
tionē suā quā habuit a p̄i-
ncipio usq; ad finē sup obseruā-
tiā paup̄tatis

Qualiter r̄ndit m̄stros uolen-
ti habē libros de licentia e'

De nouicio uolente habere
psalteriū de licentia ei'

De paup̄tate seruanda i libri-
lectis et edificatis et utēlibz

Qualiter fecit erigē oēs fr̄es de
quadā domo que dicebatur
esse fratriū Adonūm

Qualiter uoluit destrue quidā

Qualiter irrepauit vicariū
suū qd faciebat illi edificari
unā domūculam pro dīcē-
do officium. Ita l' qd dicebat qd sua

Qd nolebat stare i cella cuo

De mō capiendi loca i cū-
libz et edificandi i eis

Quo fr̄es marie prelati et
sciati fuerūt b̄tis francisco cō-
trarij i faciendo loca

Qd reputabat furtum acq̄re
elemosinas ul' uti eis ul' ne-
cessitatem

Qualiter ep̄s dixit ei qd uoleb̄t
fr̄es aliqd h̄re i cōi l' i sp̄cia-
li De exeratione pecunie z

qualiter puniunt fratres ppter
hoc De uita m̄llitū et
multitudine tunica et habē-
ta parencia i necessitatibz

Qd nolebat satisfare cozpo-
suo Qd uerecundabat aliq̄
paup̄iore se Qualiter induit

et docuit primos fratres ut
uent pro elemosina Qd uole-
bat fr̄es prouidos et sollicitos

esse de castro Qualiter rep-
hendit fratres ubo et erem-
plo qd paruenerūt m̄cā sup

tuose in die natiuitatis domi-
ni Qualiter d̄ns hostiensis
plorauit et edificatus fuit

de paup̄tate fr̄m Qualiter
mulies iuenerūt necessaria
Qualiter uuit pro elemosina

v
vi
vii
viii
ix
x
xi
xii
xiii
xiv
xv
xvi
xvii
xviii
xix
xx
xxi
xxii
xxiii

xxviii
xxv
xxvi
xxvii
xxviii
xxix
xxx
xxxi
xxxii
xxxiii
xxxiiii
xxxv
xxxvi
xxxvii
xxxviii
xxxix
xl
xli
xlii

pra qua intrat ad mesam car
dinalis **De fratre qui nec ora
bat nec laborabat s̄ bñ co
medebat Qualit̄ eruit cū
feruore ad quendam paupē
qui iuit cū elemosina laudan
do deum Qualit̄ reuelatū
sibi fuit a dño q̄ uocarent
fr̄es n̄ores et annūciaret
parē et silenciū **De r̄itate
et odescensione ad proximū
Qualit̄ odescendit fr̄ isho
Qualit̄ nudauit se et sociū ut
uestiret paupem **De furtum
iputabat non t̄ne magis ege
ti Qualit̄ dedit mantellum
nouū paupi oparto Qualit̄
q̄dā paup̄ utute elemosie bñ
francisci remisit tūrias dño
suo et odiū Qualit̄ misit mā
tellū mulieri paup̄ide q̄ pa
tiebat in ocul̄ sicut ip̄e Qua
lit̄ dedit tunica fratribz pete
tibz eū amore dei Qualit̄ vo
luit occulte dñe paup̄i unā
periam Qualit̄ dixit fratri
egidw ut uestiret paupere
**De penitencia q̄ dedit fratri
q̄ male iudicauit paupere
De testamento nouo q̄ fecit
dal mulier paup̄i m̄ri duoz
fr̄m **De p̄fōne sancte hūilita
tis et obediēcie i seipo et i fr̄i
bz suis et qualit̄ resignauit
officiū p̄latois et instituit ge
nealē m̄strū Qualit̄ resigna
uit etiā socios suos uolēs h̄re
sociū sp̄ale **De p̄t̄ malos p̄
latos renūciauit officiu **De
hūilit̄ arq̄tebat carnes p̄ if
mis et monebat eos eē patie**************

tes **De hūili r̄isione bñoz f
et dñia qm̄ fuerūt sil̄ it̄ra
ti a cardinalibz utriū uellet
fr̄ates suos esse p̄latos i
etia **De p̄fōntumeto hū
luntis uoluit oēs fr̄es suos s̄
uire leprosis **De omnibz
bonis uerbis et opibz suis uok
bat soli deo attribut̄ gloriā
et honore **De usq̄ ad morte
uoluit h̄re gardianū unū de
socijs suis et uiuē i subierno
ne **De p̄fō modo obediendi
quē t̄cebat Qualit̄ assilauit
per fr̄m obediētē sub figura
corpi mortuo **De p̄fōsum
est nimis cito p̄cipere p̄ obiaz
et p̄cepte obediēcie nō obe
diē Qualit̄ r̄ndit fratribz sua
tenibz ei ut petēt p̄uilegi
um ut possent libe p̄dicatē
**De mō quem tūc tenebāt oēs
fr̄es i reconsultando sibi iure
qm̄ unus turbabat aliū Qua
lit̄ xp̄us conquestus fuit fr̄
leoni socio bñ francisci de in
gratitudie et supbia fr̄trū
Qualit̄ hūilit̄ et uere r̄ndit
cūctum doctoi **De die p̄dicati
zū it̄rogati eū de uerbis
s̄ptie **De hūilitate et pace
habenta cum r̄clais et sen
lailbz Qualit̄ acquisiuit hu
milis̄ etiā sancte male de
angel **De hūili obia q̄ on
tebat circa elesias s̄robato
et purgato eas **De rustro q̄
tuenit eū hūilit̄ s̄robantem
etiā et conuissus it̄rauit or
dine et fuit sanctus fr̄at **Qua
liter puniuit seipm̄ obediēto************************

De hūili r̄isione bñoz f
et dñia qm̄ fuerūt sil̄ it̄ra
ti a cardinalibz utriū uellet
fr̄ates suos esse p̄latos i
etia **De p̄fōntumeto hū
luntis uoluit oēs fr̄es suos s̄
uire leprosis **De omnibz
bonis uerbis et opibz suis uok
bat soli deo attribut̄ gloriā
et honore **De usq̄ ad morte
uoluit h̄re gardianū unū de
socijs suis et uiuē i subierno
ne **De p̄fō modo obediendi
quē t̄cebat Qualit̄ assilauit
per fr̄m obediētē sub figura
corpi mortuo **De p̄fōsum
est nimis cito p̄cipere p̄ obiaz
et p̄cepte obediēcie nō obe
diē Qualit̄ r̄ndit fratribz sua
tenibz ei ut petēt p̄uilegi
um ut possent libe p̄dicatē
**De mō quem tūc tenebāt oēs
fr̄es i reconsultando sibi iure
qm̄ unus turbabat aliū Qua
lit̄ xp̄us conquestus fuit fr̄
leoni socio bñ francisci de in
gratitudie et supbia fr̄trū
Qualit̄ hūilit̄ et uere r̄ndit
cūctum doctoi **De die p̄dicati
zū it̄rogati eū de uerbis
s̄ptie **De hūilitate et pace
habenta cum r̄clais et sen
lailbz Qualit̄ acquisiuit hu
milis̄ etiā sancte male de
angel **De hūili obia q̄ on
tebat circa elesias s̄robato
et purgato eas **De rustro q̄
tuenit eū hūilit̄ s̄robantem
etiā et conuissus it̄rauit or
dine et fuit sanctus fr̄at **Qua
liter puniuit seipm̄ obediēto**********************

i scutella cu leproso qz fecerat illi
 uelundia **Qualit'** fugauit de
 mones cum vbiis huilitatis
 De uisione fr̄is pacifici q̄ vi
 dit et audiuit sedem luciferi
 referat hūil francisco **Qua**
 lit se fecit trahi nudum cum
 fune ligato ad collū corā po
 puulo **Qz** volebat oibz ee no
 tū q̄p consolatois reapiebt
 corpus ei **Qualit'** se statū ar
 cūsuuit de vana gloria quā
 habuit tanto elemosinā **Qz**
 lit desp̄xit statū p̄fr̄e hūili
 tatis i seipo **Qualit'** voluit
 ire hūilit' ad p̄tes longinquas
 sicut miserat alios fr̄es et
 qualit' dicit fr̄es iū hūilitet
 et deuote per mūdū **Qualit'**
 dicit quosdā fr̄es iūtra
 aīas quozitū latronū per
 hūilitate et castitate **Qua**
 lit qz ubicatione demonū
 agnouit pl̄ facere dño q̄
 staret i lonis paup̄cul' : hu
 milibz q̄ cū cardinalibus
Qualit' r̄ndit fr̄ibz volētibz
 iū per uiam sapie : scie sue
 et nō p̄ uia hūilitatis **Qua**
 lit p̄sūit et p̄dyit q̄ scia
 debebat esse occasio ruine or
 dis **Qz** tpe tribulatois fu
 tie qui int̄būt ordiez erūt
 b̄ndicti **Qualit'** r̄ndit sono
 suo q̄rēti quae nō corigebt
 excessus q̄ fiebant i ordine
 tpe suo **Qz** orōibz et lacrimis
 hūiliū et simplicū fr̄m con
 ūtunt aīe q̄ uidebāt conūti
 p̄t sciam et p̄dicatoēz ali
 oꝝ **Qz** volebat : docebat p̄

latos predicatores tēbe se exer
 cere in orone et opibz hūilitatē
Qn ad uelundiam suā dicit
 fr̄es cognosca qn ipe eet seru
 dei et qn non **Qz** uoluit oī
 no ut fr̄es omnes laborarent
 iterdū maibz suis **De zelo ip**
 sius ad p̄fr̄onem egule rad
 totā religionē et qualit' lau
 tabat egule professioēz et uo
 lebat fr̄es scire eā et loqui de
 ea et moui cū ea **De s̄to layco q̄**
 fuit martirizaty tenēto egulā
 i maibz **Qz** uoluit religionem suā
 semp esse sub protectione et o
 ixtioē eāie romane **De q̄tuor**
 p̄uulgatis quas dñs tonauit
 religioi et nūnciāuit eas b̄to
 francisco **De conditōibz q̄e dy**
 ee necessarias generali nūst̄y
 et s̄onis ei **Qualit'** locū fuit
 sibi dñs dū nimis affligetur
 p̄t fr̄es qui ueludabant a p̄
 fr̄one **De singulari zelo q̄ ha**
 buit ad locū b̄te male de por
 ciūnada et de q̄stitūtibz quas
 fecit ibi cont' uba ociosa **Qua**
 lit admonuit fr̄es ut nunq̄
 dimittent n̄z locū **De proga**
 tis quas fecit dñs i loco sacre
 maie de angelis **De zelo ip̄i**
 ad p̄fr̄onem fr̄m et p̄mo q̄
 lit desp̄xit eis fr̄m p̄fectum
Qualit' describebat oculos i
 pudicos ut induret fr̄es
 ad honestatē **De tribz uerbis**
 q̄ reliq̄t fr̄ibz ad cōseruandū
 p̄fr̄onem ip̄oz **De amore q̄**
 ondit fr̄ibz p̄e mortē **Quali**
 t' timebat ne fr̄es iurureret ali
 q̄ tribulatoem p̄t i firmitate

lxxxiiij
 lxxxv
 lxxxvi
 lxxxvii
 lxxxviii
 lxxxix
 lxxxx
 lxxxxi
 lxxxxii
 lxxxxiii
 lxxxxiiii
 lxxxxv
 lxxxxvi
 lxxxxvii
 lxxxxviii
 lxxxxix

xi
xii
xiii
xiv
xv
xvi
xvii
xviii
xix
xx
xxi
xxii
xxiii
xxiv
xxv
xxvi
xxvii
xxviii
xxix
xxx

suas **Qualit'** admonuit sorores sancte clare **De** continuo favore amoris et compassione ad passionem xpi q' no' curabit de suis infirmitatib; p' amore passionis xpi **Qualit'** inuentus fuit i' plangendo alta voce passionem xpi **Qualit'** solacia q' aliqui faciebant ceteris utebant' in lacrimas et compassione xpi **De** zelo ipi' ad orationem et opus diuinum et ad suauitatem leticie am spuale' i' alijs xpmo te orone et diuino officio **Qualit'** i' se et i' alijs semp' dilexit leticia spualem i' teiore et exteriori **Qualit'** i'prehendit socium qui erat tristis in facie **Qualit'** docebat freres satisfactio necessitatib; corporis ne oratio amittat' **De** quibusdam temptatib; q's p'misit ei d'ns **De** grauiuscula temptat' qua' h'uit ultra duos annos **De** temptat' q' h'uit p' mures de q' consolatus est eu' d'ns et tunc certificauit eu' de regno suo **De** spu' pphetie. qualit' dicit parem fieri i' episcopu' et p'tatem assisij **Qualit'** p'uidit casum fr'is q' nolebat cofit' sub spe' silentij **De** illo q' plorabat coram b'no francisco ut r'ape' retur ad ordinem **De** uinea sar' tonis q' fuerat spoliata uuis

occasione b'ni francisci **De** militib; p'uis q' i'pediebant p'dicand' **Qualit'** p'uidit occulta temptat' toem et tribulat' contra fr'is **De** h'is q' p'cedunt fr' b'ncando et qualit' i'pleta fuerit oia' sicut dicit **Qualit'** p'pe morte' suam misit b'ne clare q' uidet ip'su' i'pleta' fuit p' morte' **De** diu' a p'uidencia circa ip'su' i' reb; exteriorib; **De** p'p'e q' appetebat i' infirmitate sua **De** cibo et p'ano quos appetebat circa morte' sua **De** amore ipi' ad creaturas et creaturaz ad ip'su' et p'ro' de amore q' h'uit specialit' ad aues q' uocant' capellute q' p' eas figurabat honu' religiosu' **Et** uolebat suade' impatori ut faceret specialem legem q' i' uacitate d'ni hoies b'ni p'ouiderent auib; boui et asino et paupib; **De** amore et obedientia ignis ad ip'm q' fecit sibi fieri cocturum **Et** noluit extinguere nec p'mittere extingu' igne' q' coburebat bractas suas **Et** nuq' uoluit pot' tate' una' pellem q' no' p'misit ea' comburi ab igne **De** singulari amore q' h'uit ad aqua' et petras et lignum et flores **Qualit'** comendabit solem et ignem p' alijs creaturis **De** laude' creaturis q'

scit qm dñs certificauit eum
de regno suo **De morte ipi** **xxxii**
leticia qm oñdit qm sciuit pro
cto se esse morti ppiquū. et
qualit' rñdit fr̄i hēlie cūmē
ti ipm de tanta leticia **Cū** **xxxiii**
lit' induerit medicū ad diē
dū sibi qñtū potēat uiuē **xxxiiii**

Statim cū audiuit se cito
mortuū fecit sibi tantā
laudes q̄s ferēat **Qualiter** **xxxv**
bñdunt citati assisi qm pō
tabat ad scām maiā ut
morēt ibi **Explicit tabula**
Quomodo bt̄us franciscus
rñdit mīstris nolentibz ob
ligatū ad obseruādū regu
lā q̄ faciebat **Ca** **pmū**

Dostp̄ sequenti re
gula q̄ fecit bt̄s
franciscus per
dita fuit et ascē
dit i quēntū montē cum fr̄
leone de assisio et fr̄ boizo
de bononia ut facēt aliā
regulā q̄ xp̄o docente scri
bi fecit. Congregati at si
mul plures mīstri ad fra
trem hēliā qui erat uicā
us bt̄i francisci dixerūt sibi
cluidiuū q̄ iste frater fra
nciscus facit unā nouā re
gulam timem' aut ne faciat
eam nimis asperā q̄ nō pos

sinus eam obseruāre. Volu'
ergo q̄ uadas ad eū et dicas
sibi q̄ nolum' eē obligati
ad illā. **Respondit** eam pro se et
non pro nobis. **Quibus** frater
hēliyas rñdit q̄ nolebat ue
timens rñsionē bt̄i francisci
Tūc illis istantibz q̄ uet dū
se nolle ue sine ip̄is et tūc oēs
simul iuerūt. **Cūqz** eēt finit'
hēliyas ppe locū ubi stabat.
bt̄us francisc' uocauit eum
frater hēliyas quo rñtēte et
uidente mīstris p̄cedēs dū
it bt̄us francisc'. **Quid** uolūt
isti fr̄es. **Et** fr̄ hēliyas ait. **Isti**
sunt mīstri q̄ audientes q̄
audientes q̄ tu facis regulā
nouam et timētes q̄ tu fa
cias eam nimis asperam dicit
et protestant' q̄ nolunt eē ob
ligati ad illam. **facias** eā p
te et nō p ip̄is. **Tūc** bt̄us. f.
uertit faciem suam ad celū
et loquebat' xp̄o sic. **Dñe** nō
ne bene dicit' q̄ isti nō rñte
rent mī. **Tūc** omnes audi
erūt uocem xp̄i rñdentis i ae
re. **franciscus** nichil ē i regu
la de tuo. s̄ totū est meum
q̄quid est ubi. et uolo q̄ regu
la sic obseruet' ad lram ad
lram ad lram sine glosa sū
glosa sine glosa et addidit

Ego scio quia sunt humana infirmitas et quia volo eos iuvenire qui ergo nolunt eam servare creant de ordine Tunc beatus franciscus vertit se ad fratres illos et dixit eis Audistis vultis quod utinam faciam vobis dici Tunc misit seipsum increpantes ita ut confusi et territi recesserunt

De persone paupertatis et primo qualiter beatus franciscus declaravit voluntatem et intentionem suam quam habuit a principio usque ad finem super observantiam paupertatis Capitulum secundum.

Hater richardus de niarcha nobilis generis et nobilis sanctitatis quem beatus franciscus magno diligebat affert. Quarta die visitavit beatum franciscum palano episcopi assisii et inter alia que locutus est cum eo de statu religionis et observantia regule Introgressus eum specialiter de hoc dicens Dixit mihi per intentionem tuam quod habuisti a principio quando cepisti habere fratres. et intentionem quam habes nunc et credis habere usque ad diem mortis tue. ut valeamus certificare de intentione tua et voluntate prima et ultima utrum nos scilicet fratres deinde qui tot libros habemus possumus

eos habere licet dominus quod sit religiois Dixit ei beatus franciscus Dico tibi frater. quod hoc fuit et est intentio mea prima et ultima voluntas. si frater meus non credidisset quod nullus frater debet habere nisi vestimentum sicut regula nostra concedit cum cingulo et femoralibus Si autem aliquid frater voluerit dicere tunc beatus franciscus tunc suo non fecit ita strictam regulam et paupertatem observare a fratribus sicut dicit richardus nec ita observantiam mandavit. Nos qui cum ipso fuimus ad hoc ritum sicut audimus ab ore eius quam ipse dixit fratribus hoc et alia plurima et etiam hoc fecit in regula scribi que cum assidua oratione et meditatione a domino postulabat pro utilitate religionis affirmans ea penitus esse secundum dei voluntatem. Et per hoc ea fratribus ostendebat videbant eis gravia et importabilia ignorantibus tunc que ventura erant in religione post mortem eius Et quod valde timebat scandalum in se et in fratribus volebat contendere cum fratribus contentente beatus iustus voluntati eorum et coram domino se excusabat Sed ut non inverteret ad dominum vacillans verbum suum quod in ore eius ponit

bat pro utilitate fr̄m vole
bat in se illud uuple' ut me
cedem Ide consequer' a dño
et finalit' i hoc quiescebat
et consolabat' sp̄itus ei?
**Quatu' r̄ndit m̄st̄ro volēti
h̄re libros de lūentia ei' et q̄
ut m̄st̄ri ip̄o ignorāte fecerit
r̄mouei de r̄gula caplin de
prohibitiōib; ewangeli;**

Quodam aut tye qm̄
l̄t̄us francisc' reuig
fuit de vlt' partib; q̄tā m̄st̄
loquebat' serū de caplo pau.
pertatis volens inde cognos.
re suā voluntatē et itellctū
et marie q̄ tūc eāt scriptū i
r̄gula q̄dā caplin de prohi
bitiōib; s̄cti ewangeli. vii.
Nihil tūleitis i uia s̄. Et
r̄ndit l̄t̄us francisc'. Ego f
intelligo q̄ fr̄es nihil deānt
h̄re n̄ vestimentū cū corda
et femoralib; sicut dicit r̄
gula et si necessitate cogit
possūt portāe calciāmētā
Et dicit ad eū m̄st̄er. Quid
faciā ego q̄ tot libros h̄cō
q̄ valent vlt' q̄nquaginta
libras. Hec aut dicit q̄ vo
lebat eōs h̄abē de cōs̄nētia
sua q̄ cū repressiōe h̄ebat
tot libros sciens l̄t̄m fran.
ciscū ita strute itelligē capl;
pauptatis Et aut illi beaty

franciscus. Hec volo nec debes
nec possim veniē cōi cōs̄nē
tiā meā et p̄frōnē s̄cti ew
angeli q̄ sum'. Audiens h̄
m̄st̄' effraty est t̄p̄is. Vidēs
aut l̄t̄us francisc' ip̄m ita
turbatū cū magno seruoē
sp̄s dicit ei i p̄sona oīz fr̄m
Vos vultis vidēi ab h̄oib;
fr̄es m̄iores et vocatū obser
uatores s̄cti ewangeli op̄i
bz aut vultis h̄re loculos.
Deruptamē licet m̄st̄i sa
rent q̄ sc̄dm r̄gulam fr̄es
tenev̄t s̄cti ewangeliū obs̄
uāe nihilomin' fecerit r̄mo
uēi de r̄gula illud capl; Nihil
tūleitis i uia s̄. credentes se
p̄ter hoc nō tenei ad obser
uāciā p̄frōis ewangeli. Q̄p̄t'
l̄t̄us francisc' ognostrēns per
sp̄m s̄ctū corā quib; dā fr̄ib;
dicit. Putant fr̄es m̄st̄i deū
et me decipē p̄mo ut sc̄iat oē
fr̄es tenei ad obseruāciā per
frōnē s̄cti ewangeli volo q̄ in
p̄ncipio et i fine r̄gule sit s̄p̄
tū. q̄ fr̄es teneant s̄ctū ewā
gelū dñi n̄i ihu xpi firmiter
obseruāe. Et ut fr̄es sint sem
per iernisabiles ex quo ipsis
annūciāu et annūcio ea q̄
dñs pro salute mea et sua po
sunt i ore meo volo ip̄a op̄ib;
oīde corā deo et ip̄o coopante

ipetum obseruare vnde ipse
ad lūm obseruauit totum
santum euangelium a prin-
cipio ex quo cepit hęc frēs
usq; ad diē mortis sue

**De nouicio volente hęc psal-
teium de licentia ei**

Hic quoq; tunc quatuor
frater nouicius qui scie-
bat legē psalterium licet non
bene obtinuit a generali
ministro licentiam habēdi ipm
Sed quod audierat quod beatus fran-
ciscus volebat frēs suos nō
esse cupidos de sciētia et libris
nō contentabatur illud hęc
sine licentia beati francisci eū
ergo venisset beatus franciscus
ad locū ubi erat ille nouicius
dixit ille nouicius. Pater michi est
magna consolatio hęc psal-
terium si licet generalis minister
illud mihi concesserit tū velle usq;
hęc pater de consuetudine tua. Cui beatus
franciscus respondit. Karolus ipa-
tor rolandus et olmer et oēs
palati et robusti vii cum pote-
tes fuerūt in prelia persecuto
infideles cum multo sudore et la-
bore usq; ad mortē habuerūt
de illis victoriā memorialit
et ad ultimū ipsi sancti ma-
tires sunt mortui pro fide
epi in certamine. Nunc autē
multi sunt qui de sola uana

ratione corū qui illi fecerūt volūt
irripere honore et laudē. ita et
inter uos sunt multi qui solū
recitando et predicando opa
qui sancti fecerūt volūt irripere
honorem et laudem. Ac si di-
ceret. Non est curandū de
libris et sciētia sed de opibus
uirtuosis quia sciētia inflat
et carnis edificat. Post autē
aliquos dies cum sederet ad ig-
nem beatus franciscus ad noui-
cium iterum locutus est ei de psal-
terio. Et ait illi beatus fran-
ciscus. Postquam habuisti psal-
terium concupistes et uolu-
isti habere breuiarium secretis
in cathedra tanquam magnus pre-
latus et dices frater tuus. Appor-
ta mihi breuiarium. Hec autē dicit
beatus franciscus cum magno ser-
uore spiritus accepit de carne et
posuit super caput suū et du-
cento manū super caput suū
in circuitu sicut ille qui lauat
caput dicebat. Ego breuiaria-
rium ego breuiarium. et sic
reuerentem multotiens dicens
O manū per caput et stu-
pefactus et uerundatus est frater
ille. Postea dixit ei frater
franciscus. Finit ego simul
temptatus fui hęc libros
sed dū nō de hoc seruo dū
uolūtatem tui libri ubi

erant euangelia dñi scripta
 et orau dñz ut i pñia ap
 tōe libri oñderet in de hoc
 suam uoluntate Et oratōe
 finita i pñia ap tōe libri oc
 currit in illud libū sancti
 euāgelij. Vobis tantum ē
 uosce mysteriū rēgu dei rē
 bestis ceteris autē i parabolis.
 et ait Tot sunt q̄ libent' asse
 dūt ad sciam q̄ beat' eit q̄
 se fecerit stōilem amore dei
 Elapsis aut pluibz mēsis
 cū esset btūs francisc' apd
 locum scē marie de portūm
 alla uirta cellā p' dōmū
 dñia predictus frater iterū
 locut' est ei de psalmo Cui
 btūs francisc' dicit Wade et
 facias de hoc sicut dicit tibi
 mīster tu' Quo audito fr̄
 ille cepit r̄dūe per uia un
 de ueniat. btūs at fr̄ncisc'
 remanens i uia cepit cōsi
 dēre illud q̄ dixerat illi fr̄
 et statim clamauit post eū
 dicens Experta me fr̄ exp̄ta
 et uuit usqz ad eū et ait illi
 sicut' me cū fr̄ et oñde in lo
 cū ubi dicit q̄ facēs de psal
 mo sicut dicit tibi mīst' tu'
 Cum igit' peruēisset ad lo
 cum btūs francisc' genu
 flevit corā fr̄e illo et dixit
 Nea culpa frat' mea.

culpa qz q̄rūqz uult esse
 frater minor nō debz h̄re
 ni tunica sicut rēgula cōced'
 et cordam et femoralia q
 q̄ manifesta necessitate
 cogunt p̄nt portāe rāli
 amēta. Unde quotqz fr̄s
 ueniebant ad ip̄m p̄ ha
 bendo consilio ei' sup hui'
 moī hoc mō r̄tēbat eisdē
 quā sepe dicebat Tantū
 homo habz de scia q̄ntū
 opat' et t̄m ē religiosus bo
 nus orator q̄ntū ip̄e opa
 t' nam actor ex firū cog
 noscit De paup̄tate sua
 i libris lectis et edificans
 utensilibz etc

Docebat fratribz sāctis
 sinuis p̄z in libris tes
 timoniū quere nō precū
 edificatōes nō pulchritu
 dines paucos h̄ri uoluit.
 et i cōi eos q̄ ad fr̄m idigē
 cū necessitatem esse p̄atō'
 In stratis et lectis ita h̄ri
 tabat copiosa paup̄tās
 ut q̄ super paleā haberet
 p̄āuculos semisanos pro
 mactalibus reputat' Do
 cebat isuper fr̄s suos ha
 bitacula paup̄cula face'
 et cassellas ligneas nō la
 pideas eas qz uili s̄emate
 constru et edificari uolebit.

n

Et non solum domorum arrogan-
tiam odiebat uerueria ut
silia multa uel exquisita plu-
mum phorebat. Nichil in men-
sis uel in uasis quod mandatum
uideretur et quo mundi iuor-
daret amauit ut omnia pau-
peratam terminarent omnia
peregrinationes et centum de-
cantarent. **Qualiter fecit exi-
re omnes fratres de quodam domo
quam dicebat esse firmam**

Quasiens autem per bo-
noniam audiuit do-
mum firmam ponit ibi esse co-
structam. Qui statim ut
audiuit quod domus illa dicitur
esse firmam gressu uisit et de ciui-
tate exiit atque mandauit
districte quod omnes fratres exi-
rent festinant et ibi nulla-
tenus habitarent. Creuerunt
igitur omnes fratres ita ut etiam
firmam non remaneret ibidem
sed cum alijs sunt eieci domus
dominus hugo hostiensis episcopus et
legatus in lombardia pre-
dictam domum esse suam publice
predicauit. Et factus existens
infirmus quod de ea tunc fuit e-
iectus testimonium pluribus de
hys et scripsit hoc. **Qualiter
uoluit destrui quodam domum quod
fecit pluribus assisij apud sanctam
mariam de portuincula**

H propinquante caplo
generalis quod faciebat
omni anno apud sanctam maria
de portuincula considerans
pluribus assisij quod fratres cotidie
multiplicabant et omnes quo-
libet anno ibi conuenerant
quod non habebant nisi unam
puam cellam cooptam de pa-
lea cuius parietes erant ex-
vuminum et luto. Et ha-
bito consilio suo in paucis
diebus cum festinatione et
deuotione maxima fecerunt
ibi magnam domum ex lapi-
dibus et calce constructam
sue consensu beati francisci
et ipso absente. Cumque redi-
ret beatus franciscus de qua-
dam prouincia et uisisset illuc
ad caplin miratus est ualde
de de illa domo ibidem con-
structa et tamen ne oca-
sione illius domus alij fra-
tres in locis in quibus mora-
bantur et moraturum erant
facerent simul fieri domos
magnas et quod uolebat quod
ille locus esset forma et ex-
emplum omnium aliorum locorum
ordinis. Anque finiret caplin
ascendit super tectum domus
illius et precepit fratribus ut as-
cenderent et simul cum ipsis
fratribus cepit proice in ter-

ram vastas ex quibz eht co
 opta domus illa volēs usq̄
 ad fundamenta destruere ^{illa}
 Quā autē milites assisi
 q̄ erant ibi ad custodiam
 loci ppter multitudinem fo
 rensiū q̄ quenerāt ad vidē
 dum caplin fratru Vidē
 tes q̄ beatus franciscus cum
 alijs frīb; volebat dissipa
 re domū illā statim iuert
 ad ipm et dixerūt ei frater
 h' domus est de cōitate assi
 si et nos sumus hic pro ipā
 cōitate unde interdiximus
 tibi ne destruas domū nostrā
 Audiens hoc bñs franciscus
 dixit illis Ergo si vā est no
 lo eam tange' Et statim ille
 et alij frēs descendērūt de ea.
 Quāp̄ ex tūc ip̄s cōitatis
 assisi statuit ut qui cūq̄ eēt
 potestas cōitatis tenetur ip̄as
 face reparā Et quolibz an
 no usq̄ ad magnū temp̄
 seruatiū fuit hoc statutum
Quālit' irrepavit vicālium
suū q̄ facebat ibi edificā
vnā domūculā pro dicen
do officium

Hic quoq̄ tempore vna
 rius beati francisci
 cepit face' edificā ibidē vnā
 parvā domū ubi fratres
 pnt quēstē et dice' horas

suas qz ppter multitudinē frū
 venientū ad locū illū non
 habebant ubi pnt dice' offi. ^{frēs}
 cū Nam omnes frēs de or
 dine concurrebāt illuc et nū
 lus r'cipiebat ad ordinē n̄
 ibi Cūq̄ iam domus esset
 completa rediit ad locū illū
 bñs franciscus et manens
 ī illa cella audiuit rōrem
 laborātiū ibi Et aduocāns
 sociū suū interrogabat quid
 operabāt illi fratres Cui
 socius narrauit oīa sicut eāt
 Dicit autē fecit vocā vicā
 riū suū et ait illi frater lo
 cus iste ē forma et exemplū
 totius religionis et ideo p̄us
 volo q̄ fratres hui' loci to
 leant tribulatiōnes et irōmo
 dia amore dñi dei vt alij fra
 tres qui huc venient repor
 tant bonū exemplū paup
 tatis ad loca sua q̄a si isti
 habent consolatiōnes suas
 plenaie et alij fuerūt exēplū
 edificandi ī locis suis. dicen
 tes In hoc loco bñe maie de
 portūcula q̄ est prim' loc'
 ordis fuit talia et tanta edi
 ficia bñ possimus nos etiā
 edificāe ī locis nr̄is **Q**uo
 lebat face' ī cella aīosa ul'
 que dice'tur esse sua

Quidam frater ualde

spiritualis familiaris multū bñ
francisco ī heremitorio ubi
manebat fecit fieri quantā
cellam aliquantulū ī motū
ī qua possēt stare ad orōnē
beatus francisc⁹ qm̄ ueniret
illuc Cū autē uenisset ad
locū illū bt̄s francisc⁹ ille
fē dixit eū ad cellam Cū
dixit bt̄s francisc⁹ Vnū
pulchra est cella ista Erat
ei solū de lignis colatis cum
securi et dolabro Si ergo
uis q̄ manea ibi facias
sibi fieri unū vestimentū
exterior et interior de salicibz
et ramis arborū Nam qm̄
to domus et celle erāt ma
gis paupere tanto libera
us morabat ibi Et cū
fecisset fē ille mansit ibi be
atus francisc⁹ per aliquos
dies Quarta uero die egisso
ip̄o de cella illa quitam iuit
ad uidendū illā et postea ue
nit ad locū ubi erat beatus
franciscus quē uidēs bt̄s
francisc⁹ dixit illi Unde
uenis fē At ille Venio de
cella tua Et dixit ei beatus
franciscus Ex quo dixisti ip
sam eē meā alī stabit dei
reps ibi et non ego Nos uō
q̄ cum eo fuimus sepe au
diuimus eū dicentē illud

ubi **B**ulpes foreas habet
et volucres celi nidus filius
autē hoīs nō habet ubi ca
put suū reclinet Et iterum
dicebat Dñs qm̄ stetit in
carre et ieiunauit quadra
ginta diebz et xl noctibus
non fecit ibi fieri cellā nec
domū sed sub saxo montis
pmanisit Et ideo ei⁹ exēplo
nec domū nec cellā uoluit
hē q̄ dicitur esse sua nec fe
cit unq̄ fieri cū si aliquāto
contigisset q̄ ip̄e cū dixisset
fr̄ibz Itē et adaptate illam
cellam nolebat postea ma
ne ī ea ppter illud uerbū
sancti euangeliy Nolite eē
sollerti etc Nam et circa mo
tem suam ī testamento suo
scribi fecit q̄ omnes celle et
domus fr̄m essent de lignis
et luto tantum ad conser
uandā melius paup̄tate
et hūilitate **De modo capi
endi loca ī citatibz et edifi
candi ī eis secundum iten
tionem beati francisci**
Quodam tempore cū
esset senas pro infirmi
tate oculoꝝ dixit ei dñs bo
nauentia q̄ dedit trā fr̄i
bz ī quo locus fuit edifica
tus Quod tibi uidet pater
de loco isto Et ait illi beatus

14
franciscus **D**ixit ut dicant
quomodo loca fratri debent
edificari respondit **V**olo in
Et dixit beatus franciscus
Cum frater vadit ad aliquam
ciuitatem ubi locum non habet
et inueniunt aliquem qui ve
lit eis talem tantam terram quam pos
sint locum edificare et ibi habere
ortum et omnia necessaria **P**ro
dicit considerare quanta terra
sufficiat eis attendentes super
paupertatem et bonum exemplum
quod tenemur in omnibus exhibere
Hoc autem dicebat quod nullomodo
volebat quod fratres in domi
bus vel ecclesiis vel ortis vel ali
is rebus nec aliqua loca in
re proprietatis possiderent sed in
eis tantum peregrini et aduene
morarentur **E**t propter hoc vole
bat ut frater non in magna
quantitate in locis collocarentur
quod sibi difficile videbatur in
magna multitudine paup
tatem obseruari et hoc fuit
intentio eius ab inicio sue con
uersionis usque ad finem ut
paupertas in omnibus penitus
obseruaret **C**onsiderata ergo
fratres necessaria pro lo
co debent ut ad exemplum rit
us et dicitur **D**icit talis homo
vult nobis dare tantam terram
amore dei et pro salute anime

sue ut possimus ibi locum edi
ficare unde ad vos recurrimus
primo quod estis pater et dominus animarum
totius gregis vobis commisi.
et nostrorum omnium fratrum qui morabun
tur in isto loco volumus ergo
cum benedictione dei et vestra ibi
edificare **H**oc autem dicebat
quod fructum animarum quem fratres
volunt facere melius pagunt
cum pace clericorum lucrando eo
ut plura quam scandalizando
eos licet plura lucrarentur.
et ait **D**ominus nos vocauit in
adiutorium fidei sue et clericorum
et prelatorum sancte romane
ecclesie et ideo tenemur quan
tum possumus diligere semper
ipsum et honorare et venerari
Nam vocauit frater meum.
res quod sicut nomine ita et exem
plo et opere pre ceteris hominibus
huius seculi humiles esse debent
et quod ab inicio mee conuersionis
posuit dominus in ore episcopi assisij
verbum suum ut in consuletur bene
et confortaretur in seruitio christi
propter hoc et multa alia excel
lentia quam in prelatibus considero
non tamen episcopos sed paup
culos sacerdotes volo diligere
et venerari et tenere eos pro
meis dominis **D**einde accepta
benedictione ab episcopo uacauit
et faciunt multi magnam

carbonatā ī aruitu terre
quā pro loci edificatiōe pre
reperūt et ponant ibi bonā
sepem pro muro ī signum
sancte paupertatis et hū
litanis. **P**ostea faciāt ibi
fiei domos paupertulas
ex luto et lignis et aliqua
cellulas ī quibz aliqui frēs
pūt orāe et laborare pro
maiori honestate et vitā
in otiositate. **E**t etiam etiā
paruas fiei faciāt. Non
em̄ dñt facere fiei mag
nas etiā causa p̄dici
di iplo nec alia oade quā
maior hūilitas meli⁹ ex⁹
est cū vadūt ad alias cate
sias ad predicandū. **E**t si a
liqui prelati deini et religi
osi uel seculares ad loca ip̄o
rum venerint domus pau
pule cellule et etiam puule
predicabūt illis et ipsi edi
ficabunt plus de hys q̄ de
verbis. **E**t ait. Multociens
fratres faciūt fieri magnū
edificia rūpendo nūz scāz
paupertē et inuicem
nemi et malū exemplum
plurimoz faciūt et quz oc
tatione melioris et scioris
loci ul' maioris concursus
ip̄li propter cupiditatem
et auariciā dimittūt illa

loci ul' edificia et destruit
ea et faciūt alia magna
et excessiua unde illi q̄ de
derūt elemosinas ibi: alij
hoc uidentes scandalizāt
et turbantur. **Q**uapro
p̄ melius ē ut frēs faciūt
parua et paupertula edi
ficia obseruando p̄fessionē
suā et tanto bonū creplū
proxis q̄ q̄ faciunt cont̄
promissionem suā tanto
malū exemplū alijs. **N**ā
si frēs ditterent aliquo
paupertula loci oade ho
nestioris loci nun⁹ scāta
lū esset.

**Quomō frēs marie prelati
et sciatū fuerūt bto frāisco
contrarij ī faciendo loca
habituacula paupertula**

Quoniam beatus frāisc⁹
constitisset q̄ etiam
fr̄m essent parue et domus
eoz fierent solū ex lignis et
luto ī signū sc̄e paupertatis
et hūilitatis uolens h̄ in
perre formae ī loco sancte
marie de portuūda marie
de domibz constructis ex
lignis et luto ut eēt ī memo
le sempiternū oibus fratibz
pūtibz et futūis eo q̄ erat
primus et p̄cipal' locus
toti⁹ ordis. **Q**uidam fratres

erant sibi contrarij in hoc di-
centes qd in aliquibz prou-
cis ligna sunt rarioza qm
lapides ita qd non videbatur
eis bonu qd conuis fierent
ex lignis et luto **H**ed utiqs
franciscus nolebat conten-
te cu eis maxime qd eat pro-
pe morte et grauit ifirma-
bat unde tuc in testamto scri-
bi fecerat **C**auent fratres
ne etias et habitacula et
oia alia qd pro ipis costru-
untur penitus recipiant
n sicut de qd sciaz pauprate
semp ibi hospites sicut pere-
gru et aduene **N**os vob qd cum
ipso qui scripsit regula suam
et fere oia alia scripta sua
perhibem testimoniu qd plu-
ra fecit scribi in regula et ali-
is scriptis suis in quibz nihil
frs fuerit sibi contrarij nisi
ime prelati et scienciati nri
q hodie eent valde utilia et
necessaria toti religioni **H**ed
qd ipse multu timebat sca-
dalum contescebat non
voluntate voluntatibz frum
Hepe tu dicebat huc simo-
nem de illis frbz q sunt in
contrarij in hoc qd cognisco ee
firmu de voluntate dei p uti-
litate maiori et necessitate
toti religionis licet iustus

contescenta voluntati eoru
unde sepe dicebat nob socij
suis In hoc est dolor meus
et afflictio mea qd in hys
q cu multo labore orato-
nis et meditacionis opti-
neo a deo p muaz saluz pro
utilitate pnti et futura
totius religionis et ab ip-
so sum certificatus qd se-
cundu voluntatem eius
sunt aliq fratres ex auc-
toritate sue scie et false p-
uidencie in sut contrarij
et euacuat ea dicetes **I**s-
ta tenenda et obseruanda
et ista non

*Et reputabat furtu acqere ele-
mosinas l' uti eis vlt' necessitate*

Dicebat btus franciscus
ista bba scribis suis
frequent' **N**on sui latro de
elemosinis acqrendo eas
ul' obtendo eis ultra neces-
sitate semper minus acce-
pi qd me contigerit ne alij
paupes defraudarentur
porcione qd contrariu fa-
cere furtum esset *Qualif
xps dixit ei qd nolebat frs aliqd
h're in coi vel in specali*

Quoniam frs nri siva-
derent ut aliq con-
cederet frilz saltē in coi ita
q tanta multitudo habet

en

pm

ad q̄ r̄currēt. **H**is fran-
ciscus i orōne vocauit x̄m
et consiliū eū sup h̄c r̄-
statū respondit ei dicens
Ego conferrā oīa i spēali
et i cōi h̄uc ei familie sp̄
ero paratus prouidē quā
tuncūqz exerat et semper
eam fouebo q̄ diu spera-
bit me

*De execratione pecunie et q̄lute
puniuit fratrem ppt hoc . . .*

pm

Uerus amicus et p-
mutator xpi fran-
ciscus oīa q̄ mundi sunt
perfrē despiciens sup oīa
execrabatur pecuniā et
ad fugiendū ipām tāq̄
diabolum fratres suos
vbo et exemplo iduirit *pv*
Hec ē ab ipso sollertia
tata erat fratribz ut ster-
cus et pecuniā uno aino-
ris poniterarent p̄terio.
Accidit aut quādam die
ut secularis quidā etiāz
scē marie de porciūculā
zaturus intraret et oblatō-
nis causa pecuniā ponēt
intra crucem q̄ illo r̄cedē-
te fr̄ quidā simplicit̄ ma-
nu contigens proiecit eā
i fenestrā. Cum aut dān
fuisse hoc b̄to francisco fr̄
ille deprehensū se videns

statū r̄currit ad veniā et
hūmo prostratus se obtu-
lit ad verbeā. Arguit eū
sanctus franciscus et de pe-
cuniā tacta durissē iarepa-
uit. iussit q̄ eū pp̄rio ore
leuare pecuniā de fenestrā
et extra septem loci porta-
re et ponē eam ore pp̄rio
super stercus azini. Re-
pleti sunt oēs videntes
et audientes t̄ore marie
et ex t̄ur magis contemp-
serūt eam stercore azini
cōparatā. atqz nouis ex-
emplis cotidie cōtabant
ad ipām penitus cōtēpne-
dā. *De vitanda mollitie et ml-
titudine t̄m̄p̄ et h̄nda paciētia i*

Hodius homo iste *neccessitatis*
ūtute ex alto plus
intelius malestebat diu-
no q̄ extelius corporeo
teginētō. execrabatur
vestitos triplicibz. et q̄
p̄ter necessitatem mol-
libz vestibz utebantur
i ordine. necessitatē vō
q̄ nō vario sed volūtas
ōndit signū extincti sp̄s
asserebat. **D**piū iqt̄ tepi-
to et paulatī a grā fri-
gescente necesse est cinē
et sanguinē q̄ sua sunt
querē. Et dicebat e r̄uid

em vestat qm aia carz sua
 lib; diuicib; n' caro conu
 tatur ad suas Et cu aia
 us appetitus necessitatis
 articulu palliat tuc sen
 sus carnis conscia; fort
 Si adest frī meo veā nā
 tas et statim satisfacere
 pperat q' mercedis acci
 puet Atidit eū occasio mū
 ti s' displicuisse sibi stu
 dio se probauit. Ipas
 nang; idigenitas non
 parient ferre nictul ali
 ud est n' egyptum rpete
 Deniq; ulla occasione volebt
 frēs h're plures q' duas tu
 nicas quas tñ concedebat
 consutis pernis suffultari
 Erquisitos pānos hōrēdo
 esse dicebat et acrie mor
 tebat. contraiū facientes
 atq; ut suo exemplo tales
 excitaret semp super tū
 cam suam sattu asperū
 consuebat Unde etiam i
 morte uisit exegale tūm
 operiri sattu. fratrib; at
 quos urgebat ifirmitas
 ul' alia necessitas indue
 bant aliā tūcam mollē
 subtilis ad carnē ita tñ q'
 foris i habitu semp aspe
 ritas et vilitas seruaret
 Dicebat cū dolore mario

Adhuc tñ lavabit rigor y
 dñabitur tepoz q' filij pau
 peris p'ris non verebūtur
 portare etiā scarleticos pau
 nos solo colore mutato.

Si nolebat satisfacere corpori suo.

p. 21

Quoniam autem manet l'is
 franciscus apud he
 remitorū sancti heleuterij
 de contra reathe propt mag
 nū frigus reperiauit tūcā
 suam et tūcā socij sui ri
 thery cū quibusdā p'cnis
 qz non portabat n' unam
 tūcā s'z habitualē. ita q'
 corpus eius inde cepit ali
 qñtulu consolai et parū
 p' cū reuteret ab oratiōe
 cū magna leticia dicit so
 cio suo *Inde oportz eē form*
 et exemplū oīm frīm et iteo
 lig; corpori meo sit necesse
 h're tūcā reperiatā tñ
 consistere me oportz ali
 os frēs meos quib; ad itē
 nite est. et ipi forsitā non
 hñt nec h're pñt *Un opo*
 tz me considerae eos ut e
 go patiar easdē necessi
 tates quas et ipi patiūt.
 Ut hoc videntes i me mag
 na patientia valeāt susti
 nere *Quot eū et qñtas ne*
 cessitates suo corpori tene
 gauit ut frīb; daret bonū

exemplū et ip̄i r̄igis suas
indigentias toleraret. Nos
q̄ cū ip̄o sumus nō possu⁹
verb̄i aut l̄ris explicare. Nā
postq̄ reperūt fratres mlti
plicari ī hoc summu⁹ atq̄ pre
cipuū studiū hūit ut magis
opeibz q̄ verbis fr̄es docerz
q̄ haberet ul' agē ul' vitāe

De ueniētia aliq̄ paupiorē se

207

Quādam semel obuiaisset au
tam paupculo hōi cō
suetus paupitate ei⁹ dixit
socio suo Magnā ueniēti
am ihulit nobis paupitas
isti⁹ et mltū ēprehendit pā
ptatem nr̄ā. Nā maria uē
tundia ē nī cū iuenio aliq̄
paupiorē me cū scām pā
ptatem elegeri pro mea
dñā et pro meis diuini⁹
spūalibz et corpalibz et uox
ista isonueit toti mūdo sciz
q̄ professus sum paupitate
corā deo et hōibz.

*Qualit̄ docuit induxit p̄
mos fr̄es ut uent p̄ elemosina*

208

Quādam beatus francisc⁹
incepit h̄re fr̄es tātū
letabat̄ de conūsiōne illorū
et q̄ dñs dederat ei bonā so
rietatē atq̄ tm̄ diligebat. Et
uenerabat̄ eos q̄ non dice
bat eis ut uent pro elemo
sinis marie q̄ uidebatur ei

q̄ uerē uidebant̄ ire. unde p̄
illoz solus uuit pro elemosina.
Cūiq; nimis fatigat̄ ex h̄
marie q̄ fuit hō delicatus
ī serulo et debil' scdm̄ natūm
atq̄ p̄ nūmā abstinētiā et
afflictionē ad huc magis e
rat debilitat⁹ considerans
q̄ q̄ tantū laborem solus
portare non possit et q̄ ip̄i ad
hoc idem eant uocati licet
uētiat̄ uent̄ hoc face. q̄
non dū etiā plene cognosce
bant nec eant ita discre
ti q̄ dicent. nos etiā uolu⁹
ire pro elemosina. Ideo q̄ dixit
eis Karissimū fr̄es et filioli
mei nolite uētiatū ire p̄
amore dei nr̄i ihu xpi uia
uēssime paupitatis h̄ est
cū hereditas nr̄a q̄ acqui
sunt et reliq̄ nobis dñis
nr̄ ihu xps et oibz q̄ suo ex
emplo uolūt ī scā paupitate
uūere. In ueritate dico uo
bis q̄ mlti ex nobilitatibz
et sc̄ioribz hui⁹ seruli ue
nient ad istā congregati
onē et pro magno honore
grā habebūt ire pro elemosina.
Ite ḡ confidenti et aīo ga
tenti pro elemosina bñdōe
dei. et magis libent' et ga
dent' ire p̄ elemosina debetis
q̄ ille qui de una nūmata

17
afferret centū denarios qm̄
offeretis illis amorē dei a
quib; petetis eleosinā dicit
tes Amore dñi dei fratre nō
ē eleosinā Cui? cōparatōe
nihil est celū et terra q̄ vō
frēs pauci erant nō pote
rat illos binos mittē sed
vniūquēq; sepatim misit
per illa castella et villas
Et factū est cū redirent cū
elemosinas quas iuenerant
vniūq; bō fr̄ franciscō ostē
debat suas quas acq̄sierat
et dicebat vnus alteri e
go meliorem elemosinā
acq̄siui q̄ tu Et ex hoc ga
uisus ē beatus fr̄ franciscus cer
nens eos ita hylares et iocū
dos et ex hoc quilib; libenti
petebat licētā eiūdi pro e
lemosinā **¶ Nolebat fr̄s pro
uidos ⁊ sollicitos esse de crastino**
¶ Eodem tempore cū eēt
beatus franciscus cū
fr̄s; suis quos tūc habebat
ī tanta paupertate vivebat
cū eis ut fr̄m euāgelii ī
oib; et per oīa ad lrām ob
seruariēt ab illa sc; die qua
reuelauit sibi dñs ut ipse
et fr̄s ei; viuerēt secund;
formā sancti euāgelii vñ
prohibuit fr̄i qui facerēt
cōquā fr̄s; ne ponēt legu

niā de sero ī aqua calida qm̄
debebat ea dare fr̄s; ad niā
ducendū die sequenti sicut
consuetū est ut obseruarent
illud v̄bū sancti euāgelii no
lite solliciti esse de crastino Et
ita fr̄ ille differebat ponere
ea ad mollificandū p̄ matu
tinū qm̄ iam it̄pota eāt ip̄a
dies ī qua debebant mādū
cū p̄t quod per longū t̄p̄
multi fr̄es ī pluib; locis
hoc obseruauerūt uolentes
plures elemosinas acq̄re uel
recipere q̄ essent necessarie p̄
vniū diem marie ī ritatib;
**¶ Quale r̄phendit fr̄s v̄bo et
exemplo q̄ parauerūt mensā sup
tuoze in die natiuitatis dñi**

¶ Quidā m̄ster
fr̄m venisset ad b̄m
fr̄ franciscū causa celebrandi
festū natiuitatis dñi cū eo
ī loco fr̄m de reathe. fr̄es
occasione n̄st et festi parauē
rūt mensas aliq̄liter honoi
fite et curiose ip̄o die natiui
tatis super ponētes tobaleas
pulchras et albas et vasa
vitrea Descendens beatus
fr̄ franciscus de cella ad come
dendū vidit mensas in alto
positas et ita curiose para
tas Tunc statim iunt sette

et tulit baculū et capellum
cuiusdā paupis qui illuc ve
nerat ipō die. et aduocās vni
de socijs suis submissa voce.
eruit foras ostiū loci ignorā
tib; frīb; de domo **D**onatus at
remansit intus iurta ostiū.
frēs vero interi intrauerūt
ad mensā **N**am beatus
francisc^{us} ordinauerat ut
frēs non respectaret eū qm̄
non veniret statim hora coēs
tionis **C**umq; stecisset aliqua
culū foras et pulsauit ostiū.
et socius ei^{us} statim aperuit
ei. et venies cū capello post
dosū et baculū i manibus.
iuit ad ostiū domus in qua
frēs comedebant sicut pere
grinus et paup. clāuit dices
amore dñi dei facite eleosiaz
isti pauperi et peregrino et
ifirmo **M**ist^{us} aut et alij frēs
statim cognouerūt eū **E**t rñ
dit illi mīster **f**rat^{er} nos etiā
sumus paupēs. et tū sumus
multi necessariē sūt nob^{is} eleo
sine quas habem^{us}? sed amor
illius dñi que noiasti itres
domū et dabim^{us} tibi de eleo
suis quas dñs dedit nobis
Et tū intrasset et staret cū mē
sam frēm mīster dedit scutellā
ei i qua comedebat et de pane
similit^{er} **E**t accipiens hūiliter
sedit iurta ignem corā frīb;

sedentibus ad mensam. et sus
pirans dixit ad frēs **C**ū vi
derem mensam honorificē
et curiose paratā considerau
q non eāt mensa pauperū
religiosorū q cotidie vadūt
hostiatim pro eleosinis **N**o
bis ei^{us} missimū magis quēit
sequi exemplū hūilitatis et
paupertatis cristi q aly reli
giosis. qz ad hoc vocati sum^{us}
et professi corā deo et hoībus
Unde mō videt q sedeā sicut
frater nūor nā festiuitates
dñi et aliorū scōrū magis
honorat^{ur} tū iopia et paup
tate per quā ipi sūt iurrah
celū q tū curiositate et sup
fluitate p quā elongat^{ur} a
celo **E**t hoc aut^{em} verēcūda
ti sūt frēs considerātes q
ipe purā veritate dicebat
Et quidam ex eis treperunt
fortiter lacrimai atēdentes
quō sedebat i terra et q ita
sancte et pure voluit eos
corrigē et docē **A**dmonē
bat em̄ frēs ut ita hūiles
et honestas mensas habe
rent q vide pnt^{ur} seculares
edificari **E**t si aliquis paup
superuēret ut iuitaretur a
fratrab; et posset sedere eq
lit iurta eos et non pauper
i tra et frēs i alto

*Qualit̄ dñs hostiensis ploravit
et edificavit fuit de paupertate fr̄is*

Dñs hostiensis q̄ fuit
postea papa gregori⁹
cū venisset ad caplin fratru
ad sanctā maiam de porci
in aula int̄iit domū ut vi
deret dormitorū fr̄m cum
multis militibz et clericis Et
videns q̄ fr̄es iacebant infra
et nichil habebāt subtus n̄
modicū de palea et quasda
aulatras p̄uiculas et fr̄ic
tas q̄i totas et ceruicalia
nulla cepit fortit̄ lacrimā corā
oibz dicens Ecce hic dormi
ūt fr̄es nos v̄o miseri tot su
perfluitatibz utimur q̄ er
go est de nobis Unde ipse et
omnes alij erant valde e
dificati Mensā etiā nullā
vidit ibi q̄ fr̄es comedebāt
i terra i loco illo *Qualit̄ mi
lites iuenerūt necessarii. pete
re elemosinā ostiati uny osilū fr̄is*

Qum beatus franciscus
esset i loco bagnozaa se
ditatem notory ceperūt pe
des ei⁹ fortit̄ int̄iunestre ex in
firmatate p̄dropis et ḡuiter
infirmatus ē ibi Et cū
audissent hoies assisi vene
rūt festinant̄ quidam mili
tes ad locū illū ut dicerent
ipm assisiū timentes ne ibi
morētur et alij habent̄ sat̄.

tissimū corp⁹ ei⁹ Dū autē du
cerent eum reueēt i quodā
castro de cōitatu assisi ut ibi
prudent̄. Beatus francisc⁹
requieuit i domo cui⁹dam
paupis hois q̄ libent̄ susce
pit eum Milites v̄o iuerūt
p̄ castra ut emerent sibi ne
cessaria et non iuenerūt. et r̄
uersi sunt ad bt̄m fr̄nciscū
dicentes ei quasi solacian
do Oportz fr̄ ut detis nob̄
de elemosis v̄ris q̄ nichil h̄re
possim⁹ ad edendū Et ait
ill' beatus franciscus cum
magno feruore spūs Ideo
nō inueistis q̄ confiditis i
v̄ris misis et denarijs et
non i deo. s̄ reuertimī ad
domos ad quas iustis q̄
rendo ad emendū. et depo
sita v̄tundia q̄ratis ibi
elemosinas amore dñi dei
et spūs sancto ispurante da
būt vobis habundant̄ Iue
rūt ergo et petierūt elemosinas
sicut dixit eis bt̄s francis
c⁹. et cū magna leticia et ha
būdancia dederūt eis de re
bz q̄s habebāt illi a quibz
elemosinā postulabant
Et cognoscentes hoc eis
accidisse miraculose cum
magno gaudio ad beatū
franciscum laudantes.

deū sunt reūsi Sic utiq; bñs
franciscus pro magna no
bilitate et dignitate habe
bat secundū deū et mundū
petere elemosinas amore do
mini dei q; oīa q; pater ce
lestis pro utilitate hoīs ac
ciuit ppter amorē dilecti fi
ly sui dignus et idignus p
pitiū gratis per elemosinā
sūt concessa Dicebat em
q; libentius et iocundius de
beret petere seruū dei elemo
sinas amore dñi dei q; ille
q; pro sua largitate et curia
litate uet dicente quācumq; da
bit m̄ talem nūmum ualē
tem unū solū denariū da
bo sibi mille marcas auri
Nam seruus dei petendo
elemosinā offert amorem
dei illis a quibz petit i cui
compacione oīa q; sunt i celo
et in terra nichil sunt Unde
anq; essent fides multiplicati
et etiā postq; multiplicati fuerūt
cū uent per mundū predica
do et iuuantent ab aliq; qñ
tūcumq; nobili et diuite ut
comederēt et hospitarentur
apud eū semp hora comes
tionis ibant pro elemosina
prius q; uent ad illū domū
ppt bonū exemplū fratru
et dignitatē dñe paupertatis

Et multociens dicebat ei ille
q; iuuantent eū q; non uet
Eū rēdit Ego nolo dimitte
dignitatē meā regalem et
hereditatē ac professionem
meā r; fr̄m eoz uidelicet ue
pro elemosia hostiati Et ali
qñ ibat cū eo ipse qui iuua
uent et elemosinas q; acq
rebat btis fr̄ncisc; ille ac
cipiebat et ppt ei deuocō
nem pro reliq; retinebat
Qui scripsit hec testionū
perhibz de hys *Qualit uuit p
elemosina p̄usq; irret ad mensā cardial*
Quodam tempore cum
btis francisc; uisitaf
s; dñm hostiensem q; postē
fuit pp̄ gregor; i hora com
mestiois q; furtie uuit pro e
lemosis hostiati Et cum re
uersus fuisset iā intraue
rat ad mensam dñs hostie
sis cū militibz et no
bilibz Accedens aut beatus
franciscus posuit super me
sam corā cardinali illas ele
mosinas quas iuenerat
et intrauit ad mensā iusta
ipm q; uolebat q; semp bñs
francisc; sedēt ppe cū et uē
tūdatū fuit unde aliqui
tulum cardinalis eo q; iue
rit pro elemosinis et posu
eas sup mensā s; nichil dixit
ei tunc ppter recumbentes

Cumq; comedisset aliquā
 tulū btūs francisc⁹ accepit
 de suis elemosinis et auli
 bz militi et capellāis dñi
 cardinalis misit parū ex
 parte dñi dei Qui dñes cū
 magna leticia et deuotōe
 accipiētes extrahētes sibi
 rapucia et infulas Et alij
 comedebāt aliq; reponebāt
 pp̄ ei⁹ deuotionē Ex hoc aut
 gauisus est dñs hostiens
 pp̄ter illozū deuotōez mar
 une qz ille elemosine non
 erāt de pane frumētū P⁹
 comestione ued̄ intrauit
 camerā suā ducēs secun
 beatū franciscū et eleuās
 brachia sua amplexatus
 est eū cū nimio gaudio ⁊
 exultatione dicens ei **E**
 te frater mi simplissime fecisti
 in hodie ueracundia ut ue
 niens ad domū meā que
 est domus fr̄n tuoz ues p
 elemosinis R̄ndit ei beat⁹
 francisc⁹ **U**nimo dñe exhi
 bui uobis maximū honorē
 qm̄ cū subdit⁹ faciat officia
 um suū et implet obediē
 tiam dñi sui facit honorē
 dño suo. et ait **N**e oportet
 formam et exemplum pau
 perū uroz. marie qz scio q
 in hac religione fr̄n sūt et
 erunt fratres minores note

et opere q; ppter amorē dñi dei
 et sancti spūs unctiōe qui
 docebit eos de oibz hūiliabū
 tur ad hūilitatē omne et sb
 iectionem et seruiciū fr̄m
 suoz **H**ūt etiā et erūt de ill
 q; ueracundia detenti n̄ pp̄
 malū usum dedignātur et
 dedignabūt se humiliare
 et inclināe ad eundū pro e
 lemosinis et face' alia opēa
 seruilia pp̄ter qd̄ oportz me
 ope docere eos q; sunt et erūt
 i religione ut i hoc seculo
 et in futuro sint iexcusabi
 les coram deo **E**xistens ego
 apud uos qui estis dñs et
 aplicus n̄r et apud alios
 magnates et diuites hui⁹
 seculi q; ppter amorē dñi di
 cū mltā deuotōe nō solū
 me recipitis i domos uas
 s; etiā me cōpellitis ad hoc
Nolo ueracundā uer pro eleo
 sinis imo uolo hoc h̄re et te
 ne secundū deū pro mari
 ma nobilitate et dignitate
 regali atz honore illis q; cū
 esset dñs oīm pro nob̄ fieri
 uoluit seruus oīm et cum
 esset diues glorios⁹ i maies
 tate sua uenit paup fact⁹
 i hūilitate n̄r **U**nde q; sci
 ant fr̄s q; sunt et erūt q; p
 maiori consolatiōe aīe et
 corpōis h̄eo qm̄ sedeo ad mē

nam paupaula fr̄m et video
coram me paupaulas el̄o
sinas q̄ accipiunt. ostiatim
amore dñi dei q̄ cū sedeo ad
vram m̄sam et alioꝝ dño
rū ip̄arata de diuisis feru
lis habūdant. Panis em̄
el̄osine est panis sanctus
q̄ sanctificat laus et amo
dñi dei qm̄ f̄ vadit pro e
leosina prius debz dicere
laudat̄ et b̄ndict̄ sit dñs
deus postea debz dicē fr̄ate
nobis el̄osinā amore dñi
dei. Et de huiusmodi collatioe
v̄boꝝ b̄ti francisci cardina
lis fuit valde edificat̄. Et
ait illi fili mi q̄ bonū est i
oculis tuis facias qm̄ deus
traī ē et tu cū ip̄o. Nam vo
luntas b̄ti francisci fuit sic
et miltoniens dicit q̄ frat̄ nō
debet diu stare qm̄ iux̄t pro
elemosina pp̄t̄ inc̄tū mag
nū et ne uerēdaet̄ p̄tea
ire p̄mo q̄nto f̄ fuit nobi
lioz et melioꝝ i sc̄lo tanto m̄
gis letabat̄ et edificabat̄.
De eo qm̄ ibat pro el̄osina
et faciebat alia opa seruilia
q̄ tūc faciebāt fr̄es.

*De fr̄e qui nec orabat nec
laborabat sed b̄n comedebat.*

In primordio religionis
cū fr̄es manent apd
aigu ortū p̄pe assisiū cāt int̄

eos quidā f̄ q̄ parū orabat
et non laboraret p̄ elemosinā
ne nolebat et bene comede
bat. Considerans hec b̄t̄s
francisc̄ cognouit p̄ sp̄m
s̄m q̄ cāt carnal̄ homo et
ait illi. Vade viā tuā f̄
musca qm̄ vis comedē la
borem fr̄m tuoꝝ et cē oro
sus i opere dei sicut apis
onosā et st̄llis q̄ nō lucant̄
et non laborat et comedit
labore et lucrū bonoꝝ ap̄i.
et sic iuit viā suā. Et quia
carnalis cāt nō peccat mi
sericordiā et nō iueit.

*Qua
li exiuit cū feruore ad quēdam
paup̄e qui iuit cū elemosina*
Hic tempore b̄ti
francisci exiit apud sac̄m
mariā de porciūcula quidā
paup̄ sp̄ialis valde venie
bat per stratā ruerens de
assisio pro elemosinā et ibat
alta voce laudando deum
cū magna iocunditate. Cū
aut̄ appin̄isset em̄e b̄ti
maie beatus franciscus
audiuit eū statim cum
magis feruore et gaudio
exiuit ad eū occurrens sibi
in via et cū magna leti
cia osculans humerū ei
ubi apportabat perā cū
elemosinā. Et accepit perā
de humerō ei et iposuit

xxiii

eam humero suo et sic ap-
 portavit ipsam in domo
 fr̄m et coram fr̄atibz die-
 it Sic volo q̄ frater meus
 vadat et revertat̄ cum e-
 lemosina letus et gaudēs
 et laudans deū *Et reuela-
 tu sibi fuit a dño ut vören-
 tur fr̄es minores ⁊ annunciet̄
 pacē ⁊ salutē*

Quadā vice dixit bea-
 tus franciscus. Reli-
 gio et vita minorū fr̄m
 est quidā pusillus grex q̄
 filius dei in hac novissima
 hora postulavit p̄i suo ce-
 lesti dicens Pater vellem
 q̄ facēs et dares m̄ unum
 novū pplm et hūilem in
 hac novissima hora q̄ eēt
 dissimilis in hūilitate et
 paupertate ab oibz hys
 qui precessēt et esset oīe-
 tus h̄re me solū Et ait p̄
 audito filio suo fili mi fr̄m
 est q̄ postulasti Vñ dicebūt
 beatus franciscus q̄ ideo
 deus voluit et reuelavit
 ei ut vocarent̄ fratres
 m̄iores q̄ iste ē ppl̄s pau-
 per et hūilis q̄ filius dei
 postulavit p̄i suo De q̄
 ppl̄o ipsemet filius dicit
 in euangelio Nolite t̄re
 re pusillus grex q̄ cōpla-

aut p̄i v̄ro dāe vob̄ regnū
 Et iterū *Et d' vni ex m̄io-
 ribz fr̄ibz meis fecistis m̄
 fecistis Et licet de oibz
 paup̄eibz sp̄ualibz dñs h̄o
 intellexit precipue tñ pre-
 dixit religionē fr̄m n̄ioꝝ
 i ecclesia sua eē v̄turam
 Unde sicut reuelatū fuit
 beato fr̄ncisco ut deberet
 vocari religio fr̄m minorū
 sic fecit scribi in p̄ia re-
 gula q̄ portavit corā dño
 papa Innocētio tertio q̄
 eam approbavit et con-
 cessit et postea in cōsistorio
 oibz nūciavit Similiter et
 salutationē q̄ fr̄es debe-
 vant dicē dñs sibi reucla-
 vit sicut fecit scribi i testa-
 mēto dicens Dñs michi
 reuelavit ut debeā dicē
 pro salutationē Dñs det ē
 pacem Vñ in principio
 religionis cū v̄t cū quodā
 fr̄e qui fuit unus ex duo-
 decim primis ille frater
 salutavit viros ac milie-
 res per viā et eos q̄ erāt
 i agris dicens Dñs det vo-
 bis pacē Et q̄ hoīes nō
 audierāt adhuc fieri ab
 aliquibz religios̄is talē
 salutationē Inde plurimū
 mirabant̄ v̄mmo aliq̄*

cū indignatione dicebāt eis
Quod sibi vult ista tal' sa-
lutaris v'ra. Ita q' frater
ille cepit ex hoc v'canda-
ri un' dixit b'cō franci-
co. D'itte me dice' aliam
salutarionē et ait illi b'cō
francisc' D'itte illos dice'
q' nō peripiūt q' dei sūt
s' noli v'canda' q' adhuc
nobiles et p'ncipes h' mū-
di de hac salutarione tibi
et alijs fr'ibz r'uerētia ex-
hibebūt. Non ē est mag-
nū si d'ns voluerit h're unū
nouū et p'iuū p'lm ab oī-
bus q' p'cesserūt singu-
larē et dissimulē i' vita
in verbis q' esset contēt'
h're ipm solum dulcissimū.
*De caritate et cōdescēpōe ad p'x-
imū. Et p' q' h'c cōdescēd' fr' q'
moriebat' fame comedendo cū
ipō admonēs frēs ut discrē p'ncipz agerēt*

Quodā tempore cū
b'cō franciscus ce-
pit h're frēs et manēs cū
eis apud riuū tornū et
gū cortū p'pe assisū am-
dit ut quadā nocte qui-
escentibz oībz fratribus
circa mediā noctis excla-
maret vnus de fratribz
dicens. Morio' morio'.
Stupefctū aut et teriti

omīs frēs euigilauerūt et
erurgens beatus franciscus
dixit. Surgite frēs et accē-
dite lumē. Et accenso lu-
mē dixit. Quis est ille
q' dixit morio'. Rēdit ille
frater. Ego sum. Et ait
illi. Quod habes fr' et quō
morieris. At ille ait. Ho-
rioz fame. Tūc b'cō frā-
nciscus statā paratū fecit
mensam et sicut homo
plenus caritate et discrē-
tione comedit cū illo ne
v'candaret comedē solū
et de voluntate ipi' oīes
ali' frēs p'iter comederūt.
Nam ille frater et oīes
ali' nouit' crāt cōiūsi ad
d'nm et ultra modū sua
corpora affligebant. Et
p' comestionem dixit b'cō
franciscus ceteris fratribz.
Cāssimū dico vobis q'
vnusquisq' consideret
naturā suā q' licet ali-
quis v'rm sustentā va-
leat pauciori cibo q' alt'
volo tñ q' ille qui indig'
maiori cibo non teneatit
ad illū imitā in hoc. s'
naturā suā considerā
tribuat corpori suo neces-
sitate suā ut sufficiat ser-
uire spū. Sicut em' a su-
p'fluitate comestionis q'

obest corpori et aie tenem
nobis cauere ita eam a
nimia abstinentia pmo
magis qm dñs misericor
diam vult et nō sacrifi
cium Et ait Karissimu
frēs hoc qd feci videlicet
q ppter caritatem frīs mei
comedim? ppter cū eo ne
vetundaret solus comedere
magis necessitas et cari
tas coegit me facere Sed di
co vobis qd de cetero nolo
ita facere qz non esset re
ligiosū nec honestū sed
volo et p̄cipio vobis ut
quilibz fr̄m secundū pau
ptatē nr̄am suo corpori
satisficiat sicut necesse
fuerit. Nam primi frēs
et alij q venerant post
ip̄os vsqz ad magnum
tempus affligebant cor
pora ultra modū cū ab
stinentia cibi et potus
vigilijs frigore et aspe
tate indumenti et la
bore manū suarū por
tabant subtus ad cinē
articulos ferreos et loicas
fortissimas nlicia p̄t
qd sanctus p̄r conside
rans qd hac occasione
frēs poterant ifirmari
aliq̄ iā in paruulo tē

94
pore eant infirmari phibuit
in quodam caplo ut nullis
fratru portaret subtus
ad carnem n̄ tunicam
Nos vero qui cū eo fuim?
testionū phibemus de
ip̄o qd licet toto tpe vite
sue circa frēs esset discer
tus et tempeat? ita tñ
q ip̄i in cibis et alijs
rebus nullo tempore deu
arent a modo paup̄tat?
et honestatis nr̄e reli
gionis Ip̄e pater sanctis
simus nichilomin?
a p̄ri
cipio sue cōuersiōis vsqz
ad finē vite sue corpori
suo fuit auster? q̄uis
naturalit̄ esset debilis
et in seculo nō posset vi
ue nisi delinitate. *Delinitate*
Dñ
quodā tempore cōside
rans qd frēs iam excede
bant modū paup̄tat?
et honestatis i cibis
et in alijs rebus In q̄
tam sua predicandōe
quā fecerat aliq̄bz fr̄bz
in persona oīm fr̄m.

dit Non putant fr̄es
q̄ corpori meo necessaria
essent pictancia Sed q̄
oportet me c̄e formā et
exemplū oīm fr̄m volo
uti et esse content⁹ pau
cis et paup̄cul' abis et
oībz alijs rebus uti se
cundū paup̄tatem atq̄
que seiosa et delicata
peius abhorē

*Qualit' condescendit fratri
firmo comedendo vias cū co*

ppviii

Alio tempore cū esset
beatus francisc' ap̄
eundem locū quidā frat'
sp̄nialis et antiquus in
religione eāt ibi infirm⁹
et debilis valde Quem
videns beatus fran
cisc' pietate motus se
cum ē. S; q̄ tunc fr̄es
sani et infirm' cū maḡ
gloritate utebant' pau
ptate pro habundancia
& in suis infirmitatibz
non utebant' medici
nis nec etiā requirebāt
sed potius q̄ erat con
tra corpori libentius

assumebat Dicit v̄s
beatus francisc' dūste f
summe mane comede
ret de viuis maturis ca
to prodesset ei Et sicut
cogitavit vite sue ita
fecit Surrexit enī qua
dam die summo māe
& vocavit illū fr̄m se
ceto et dicit illū i vi
neam quantā q̄ eāt
iuxta locū Et elegit
vinam vitē in qua
eāt bone vine ad mā
ducandū et sedens
iux' vitem cū illo fr̄e
cepit comedere de viuis
ne ip̄e frater v̄cun
taret comedere solus Et
manducantibz ill' libe
ratus est ille frater &
dñm p̄ter laudave
rūt Unde ip̄e frat' to
to tpe vite sue recoꝛda
tus est illius misericordie
et pietatis q̄ oñdit et
fecit ei pater sanctissi
m' cū magna deuotio
ne & lacrimaz effusioe
h' me fr̄es sepi' r̄sebat.

Qualiter nudavit se et fornicavit
ut vestiret pauperem.

A pud celanum tunc
hyemali cum beatus
franciscus habebat pan-
num plicatum in modum
mantelli quod sibi accom-
modaverat quidam autem
frater occurrit ei quidam
vetula petens elemosi-
nam. quod statim panem sol-
vens a collo et licet esset
alienus dedit pauperi
vetule dicens Vade et
fac tibi tunicam quod satis
indiges. Arrisit vetula
et stupefacta nescio timo-
re an gaudio panem de-
manibus eius sumpsit. Et
ne mora periculum repe-
tionis traheret currit ve-
lociter et pannum cum for-
nicibus incidit. Cum autem
non invenisset panem
sibi sufficere pro tunica ad
primam benignitatem sancti
patris recurrit indicans ei
panem pro tunica nimis
modicum extitisse. Vertit
sanctus oculos ad socium

quod tantum panem porta-
bat ad dorsum et ait illi.
Audis quid hec pauper-
cula dicit. Amore dei susti-
neam algorem et tunc isti
paupercule illum pannum
ut eius tunica complea-
tur. Et statim sicut dedit
ita ipse dedit et socius. Et
utique nudus remansit
ut paupercula vestiretur.

**Et furtum reputabat non
dare magis egenti...**

Quoniam semel iuraverat
de senis pauperem
obvium habuit. et ait so-
cio. Oportet ut reddam
mantellum pauperculo
et. Mutuo enim accepimus
donec pauperiore nobis
iuraverat. Socius autem
considerans propter patris ne-
cessitatem partem abscondit
bat. ne priveret alteri se
negligens. Cui dixit sanctus.
Ego nolo esse fur. Nam
pro furto nobis imputaretur
si non darem ipsam ma-
gis egenti. Sicque propter
mantellum pauperi con-
donavit.

~~Pud cellā de cōtōna
portabat beatus
franciscus mantellum
nouū q̄ pro ip̄o fr̄es ac
quisiuerunt studiose .
Venit paup̄ ad locum
plorans uxore mortuā
et filiā paup̄culā deluc
tā Cui sanctus cōpari
ens ait Mantellum
reddo ē tali pacto ut
nulli redas ip̄m n̄ bñ
emat et soluat tibi exō
audientes fr̄es current
ad paup̄em ut mantel
lū auferrent eidem sed
paup̄ in vultu sancti
p̄ris audaciam sumēs
ip̄m iūctis manibus
ut p̄prium deferebat
finalit̄ fr̄es mantellū
redimerēt procurātes
paup̄i precū debitū
exhiberi~~

~~Pud collē comi
tatus perusy be.~~

~~atus franciscus recepit
quendam paup̄em q̄
prius nouerat in seculo
dixit q̄ ad eū fr̄iter qu
ter te habes At ille im
to aīo cepit contra do
minū suū maledicta
v̄ba profere dicens V̄rā
dn̄i mei cui dn̄s male
dicat nō possū me h̄re
n̄ male eo q̄ abstulit
michi oīa bona mea
Videns aut̄ beatus fr̄
iscus ip̄m i odio mor
tali p̄siste' misertus a
nimā eius ait illi fr̄
indulgeas dn̄o tuo a
more dei ut libēs aīaz
suā et possibile est q̄
ip̄e ablata ē restituat
Alioquū res tuas per
didisti et aīaz tuam
pdes Et ille dixit Nō
possū penitus indulgē
n̄ prius que abstulit
reddat m̄ Tunc beat̄
franciscus dixit Ecce
tō ē hunc mantellū
Precor te ut indulgeas
dn̄o tuo amore dn̄i di~~

*Qualit' dedit mantellū no-
uū pauperi cū pacto.*

Ad cellā de cōtōn
portabat beatus
franciscus mantellū
nouū q̄ pro ip̄o acqui-
suerūt studiose Venit
paup̄ ad locū plorans
prorem mortuā et fi-
liam paup̄culā deli-
tā Cui sanct' cōpānes
ait Mantellū dō tibi
tali pacto ut nulli red-
das ip̄m n̄ bene emat
& soluat ē *Ed' audietē*
fr̄es auerūt ad paup̄-
rem ut mantellū auf-
rent eidem *S; pauper*
in vultu sancti pr̄is
autariā sumens ip̄z
uictis manibz ut pp̄ū
desēbat Finalit' frat̄es
mantellū redierūt p-
curantes paup̄ei pre-
cū debitū exhibē *Qua-*
lit' q̄dam paup̄ v̄tute elemosic
bt̄. f. v̄mis' uirtas dño suor' odū

Ad collē comita-
tus perusij beatus
franciscus crepit q̄dā

paup̄em q̄ prius noue-
rat in seculo dixit q̄ ad
cū frater qualit' te ha-
bes At ille irato cū ce-
pit conf' dñz suū ma-
ledicta proferre dicens
Grā dñi mei cui dñs
maledicat nō possum
me h̄re n̄ male eo q̄ ab-
stulit m̄ oīa bona me-
a Videns aut' beatus
francisc' ip̄m ī odio mō-
tali psiste' misēat' aīaz
ei' aut' illi frat' indul-
geas dño tuo amore di-
ut libēs aīaz suā et pos-
sibile est q̄ ip̄e ablata
ē restituat alioquū res-
tuas pdidisti et aīam
tuā pdes Et ille dixit
Non possū p̄itus idul-
ge' nisi prius que ab-
stulit reddat Tūc be-
atus francisc' dixit
Ecce dō ē hūc mantel-
lū *Drecoz te ut indul-*
geas dño tuo amore do-
mini dei et statū dulco-
ratū ē cor ei' ac benefi-
cio prouocat' v̄misit.

dño suo iurias **Quali**
mi sit mantellū mulieri pau
paula q̄ pariebat i oculis sic ip̄e
Quodam mulier pa
paula de machilo
ne venit italye ppter
infirmatē oculoz Cū
aut venisset medicus
ad beatū franciscum
dixit ei **frater** quēdā
mulier infirma oculis
venit ad me que tñ
paup est q̄ oportz me
eā dare sibi expensas
Quo audito statim pi
etate motus ē sup eā
et aduocans unū de fr̄i
bz q̄ eāt eius gādian⁹
dixit ei **frater** gādian⁹
oportet nos redde' alie
nū **Q**ui ait **Quid** est
illud alienū frat' **At**
ille dixit **Istum** man
tellū quem accepim⁹
mutuo ab illa mulie'
paup paula et infirma o
portet nos redde' sibi.
Et ait illi gādian⁹ **fr̄**
q̄ melius ē videtur ita
facias **Tunc** beat⁹ fr̄.

iscus vocauit cū hyla
ritate quēdā spūalem
hoiēm familiare sibi et
dixit ei **Tolle** hūc man
tellū et duodecim pa
nes cū eo et vade ad il
lā mulierē paupaulā
infimā oculis q̄ tibi on
dit medic⁹ et dic ei **Pa**
per homo cui accomo
dasti hūc mantellū gra
tias tibi refert de mutua
tione mantelli tolle qd'
tuū est **Iuit** ego ille et
dixit mulie' omnia q̄
dixerat ei beāt⁹ fr̄ franciscu⁹
Illa vō putās sibi illu
di cū timore et uerundia
dixit ei **Ditte** me in pa
ce nescio enī q̄ dicit **Ille**
aut posuit mantellum
et duodecim panes i maibz
eius **Ipa** vō cōsideans
q̄ in uitate hoc dixit cū
timore et reuēcia accē
pit gaudens et laudās
dñm **Et** timēs ne sibi
aufretur surrexit nocte
occulte et ad domū suā
est reuersa cū leticia.

Beatus autem franciscus
ordinauit cum gardia-
no ut cotidie dum ibi ma-
neret daret illi expensas
Unde nos qui fuimus cum eo
testimoniū perhibemus de
ipso quod tante caritatis erat
et pietatis infirmus et sanus
non solum erga fratres suos
sed etiam erga alios pau-
peres sanos et infirmos
quod necessaria sui corporis
que fratres aliqui cum
magna sollicitudine et la-
bore acquirebant Prius
nobis blandiens ne
inde turbaremur multa
leticia interiori et exteriori
dabat ipsis pauperibus
subtrahendo ea sibi etiam
quod sibi valde necessaria
erant Et propter hoc genera-
lis minister et gardianus
eius preceperant ei ut
nulli fratri tunicam suam
daret sine eorum licencia
Nam fratres propter eorum deuo-
tiones aliqui petebant
eius tunicam quam statim
dabat aliqui diuidebant
eam et partem dabant et partem
sibi retinebant quia non

portabat nisi unam tunicam
*Quali dedit tunicam fratribus
petentibus cum amore dei . . .*

Unde quodam tempore
dum iret per quandam
provinciam predicando.
obuiauerunt ei duo fratres
francigene qui cum habu-
issent de ipso magnam con-
solationem finaliter perie-
runt tunicam suam amore
dei. exiit se tunicam et de-
dit eis manens nudus
per aliquam horam Nam cum
sibi amor dei allegaba-
tur siue corda siue tuni-
ca siue aliquid aliud pe-
teret nunquam alium denega-
bat immo displicebat
sibi valde et sepe argue-
bat fratres cum audiret eos
pro qualicumque re amore
dei iutiliter nominare Dice-
bat enim tam altissimum
quam preciosissimum est
amor dei qui nunquam de-
bet nisi ratione et in mag-
na necessitate cum mi-
sera reuerentia nominari
Unus autem ex illis fratribus

pppim

eruit se tunicā suā et de-
dit simul. cū dedit tu-
nicam ul' partē ei' ali-
cui sustinebat in mag-
nā necessitatē et tribu-
lationē qm̄ nō potat
tam cito h̄re aliā tū-
cam maxime qz sēp
volebat h̄re pauper
culā tunicam de pernis
reperiatā q̄nc̄ itus et
foris. ymo nūq̄ ul' ra-
tio volebat portatē tu-
nicā de nouo p̄ano s̄
acquirebat ab aliquo
fr̄e tunicam ei' q̄ ille
portabat p̄ aliq̄ tēp̄.
Et etiā q̄nc̄ accipiebat
ab uno fr̄e p̄tem tūice
sue et ab alio p̄tem in-
teius p̄t̄ suas multas
infirmutates et frigid-
itates stomachi et sple-
nis aliq̄nc̄ reperiebat
eam de nouo p̄ano et
hūc modū paupertat̄
in vestimētis suis te-
nuit et obseruauit
usq̄ ad illū anū q̄ mi-
grauit ad dñm. Nam

paucis diebus an̄ obi-
tū suū qz eāt ydropic̄
et quasi totus desica-
tus et p̄pter alias plu-
res infirmitates qua
habebat fecerūt ei fra-
tres plures tūcas ut
p̄pter necessitatē die noc-
tuqz tūca mutaretur

*Quali occulte voluit dare
pauperi unā peciam ..*

Hic vice vēit qui
tam paup̄ ad lo-
cum ubi eāt beat̄ fr̄
iscus et perijt a fr̄ibus
amore dei aliq̄ penā
p̄ani. Quod audiens
beatus franciscus dix-
it audiam fr̄. Queras p̄
domū si potes iuenire
aliq̄ peciam ul' p̄anū
et da illi paup̄i. Et c̄res
p̄ totam domū frater
ille dixit se non iuenire.
Et autē non rueret
vacuus fr̄ ille iuit
ut̄us franciscus occulte
p̄t̄ gardianū ne pro-
hiberet ei et tulit cul-
tellū et sedens in loco

secreto cepit tolle' quāta
 penā tūce sue que cāt
 interius suta volēs ip
 sam dāe illi paup' oc
 aulte **S**z gardianus
 hoc sciens statim
 iuit ad eū et prohibu
 it ut nō dāet maxime
 qz tunc cāt magnū fri
 gus et ipē infirmūz fri
 gidus cāt valde **D**ixit gō
 ei beatus franciscus **S**i
 vis ut non dem illi pe
 nam istā oportz omni
 no ut aliq' penam fa
 nas sibi dāi frī paupē
 Et sic frēs illi dederūt pā
 pei aliq' pānū de indu
 mentis suis orōne bti
 francisci **C**um p' mūn
 dū predicāe suie pedes
 suie in azino postq' ce
 pit infirmāi ul' in eq'
 in maxima et strictissā
 necessitate qz alit' noluit
 equitāe et hoc parū aū
 obitū suū **S**i aliq's frat'
 a cōmodo tabat sibi aliq'
 mantellū nolebat illū
 accipe' n̄ tali mō qz pos

set ipm dāe cuius pau
 paulo obuianti sibi ul'
 venienti ad eū dūmodo
 spūs ei' testimoniū phibēt
 ei qz necessarius esset illi

*Quale dicit fratri Egidio ut
 vestiret pauperem.*

In primordio eligi
 nis cū manēt apd
 rigū cortū cū duobz so
 cys quos tm̄ tūc habebt
 ecce quidā noīe egidius
 qui fuit tertius frater
 venit de seculo ipm ut
 recipēt vitam ei' **C**ūz
 sic manēt ibidem p ali
 quos dies indutus pā
 nis quos de seculo appo
 taueāt accidit qz quidā
 paup' veniēt ad locū
 illū petens elemosinā
 a bto francisco **C**onuer
 sus beatus franciscus
 ad illū egidiū dixit ei
Da frī paupēi mātel
 lū tuū **Q**ui statim cum
 magna leticia tulit il
 lū de dorso suo et dedit
 paupēi **E**t tūc visum
 fuit sibi qz statim no

ppp

ad

uā grām inuississet de
in cor eius qz cum hylai
tate dederat mantellū
paupē sic qz receptus
semp usqz ad maxiaz
pfectionē vtuose pro
ferit *De penitētia quā de
dit frī qui male iudicauit
pauperem.*

ppp

Qum beatus fran
ciscus causa predi
cariois iussit ad quēdā
locū frīm ppe rottherab
richy accidit ut ipā die
qua debebat predicāre
quidam paup et infir
m⁹ veniet ad eū Cui ml
tū compariēs cepit dice
socio suo de paupitate et
infirmitate ipi⁹ Et ait
illi socius ei⁹ frī verū ē
qz iste satis paup videt
sed forte in tota provin
cia non est aliquis vo
lūtate dinor illo Et sta
tim reprehensus dixit
culpam suam At ait ei
btūs franciscus Vis de
hoc face pniāz qz dicit

Qui respondit libenti
faciam Et dixit ei Va
de et erue tūcam tuā
et proice te nudū ad pe
des paupē et dices ei
quō peccasti ī ipō det
hendo sibi et dic erue
oret pro te Fuit ergo ille
et fecit oīa que dixerat
illi btūs franciscus et
facto surrexit et induit
tūcam suā et reuers⁹
est ad beatū franciscū
btūs fet ait illi Vis scire quō
peccasti ī illo. ymmo
an ipō Cum paupere
debes considerare illū
in cuius noīe venit q
nostram paup tatem
et infirmitatem assū
sit Nam infirmitas
et paup tatis istius est
quoddam speculū no
bis per qd speculari
a considerare debem⁹
cum pietate infirmit
tatem et paup tate
dñi nī ihū xpī *De
testamēto nouo qd fecit dari
mlieri pauperi duoz frūm.*

mat

Alio tempore dum
 manet apud sat
 tam maria de porcun
 aila queta mulier ve
 tula et paupaula que
 habebat duos filios q
 in religioe venit ad lo
 ai petens elemosina
 a beato francisco Sta
 tim beatus franciscus
 dixit fa petro cathany
 qui eat tuc generalis
 miter Possimus ne
 hie aliq q demus illi
 mri nre Dicebat eni
 miz aliuius frs esse
 mrem suam et oim
 fem Respondit ei pe
 trus In domo nichil
 est q possum ei dare
 q vellez talem elemo
 sinam q posset suste
 tare corpus eius In
 eclesia aut habemus
 solumodo vnu testam
 tu nouu in quo legim
 lones ad matutinu
 Nam illo tpe fratres
 non habebant bre
 uiaia nec multa psal

Terna Dixit ergo illi fra
 ter Da mater urt testame
 tu vt vendat illud pro
 sua necite Credo enim
 firmiter q plus placebit
 duo et bte virgini q si
 in ipo legerrimus et sic
 dedit illi Na i potest
 scribi et dici de ipo q
 legitur de bto job Ab
 vtero matris sue egres
 sa est et creuit misercor
 dia in eu Vn uobis qui fuis
 cu eo no solu qui de cari
 tate et pietate eius cura
 fratres et alios paupe
 res ab alijs intellexim
 s et que oculis uris vi
 dimus longu cet et val
 de difficile scribere vel
 narrare De yfioe sre huilita
 tis a obie in seipo a i frbz suis
 et p qli signit officiu placonis
 et instituit gnale ministru
 fratre petru cathany

Heriuandam sa eru
 tis humilitatis vir
 tute paucas anis elapsis
 post conuersionem suam
 in quodam capto coram

Cur respondit
 firmiter et dicit
 te et qui tuum
 et potest te iudic
 tes paupes et
 quo petra i ipi
 hento sui et de
 oret pro te iust
 et frat oia que d
 illi bti francisc
 factu surgit et
 rium sua et r
 est ad beati fran
 bis aut illi Bis s
 petra i illo ymo
 an ipo cum paupe
 debet considerat
 in auius noie v
 uostrem paup
 et inferu uide
 sit Nam ufrim
 et paupes sp
 quoddam sp
 us per od sp
 a considerat
 cum pietate u
 tatem et paup
 diu vi iju sp
 istam non q
 in lam paup
 me

fratribus resignavit offi-
cium prelationis dicens amo-
do mortuus sum vobis
Sed ecce frater petrus
catholici cui ego et nos
omnes obediunt Et pro-
sternens se in terram coram
ipso obiaz et reuerentiam
pronusit eide flebant
ergo fratres omnes et dolor in-
minus altos gemitus ex-
torabat Cum scilicet videbant
se quodammodo orphanos
fieri tanto preter Surgens
autem beatus pater et ele-
uans oculos in celum et
iunctis manibus dixit.
Dne recomendo tibi facti-
am quam hactenus commi-
sisti et uicem propter infirmi-
tates quas nosti Dul-
cissime Dne curam ipse
hinc non uales eam recomen-
do ministras Qui tenean-
tur in die iudicii coram
te Dne reddere rationem
si quis frater propter eorum
negligentiam vel ma-
lum exemplum seu asperam

X
Quasi etiam resignat suos nos
hinc solum specialiter.

correctionem perierit. per-
miserit tunc subditus usque
ad mortem huius se
habes in omnibus quam
aliquis aliorum X

Alio tempore cunctos so-
cio resignavit vicario suo
dicens Nolo videri singu-
lari ac prerogativa liber-
tatis ut habeam socium spe-
cialem sed fratres me de loco
ad assuetum sicut Dominus in-
spiciat eis Et adiecit
Vidi iam unum teum qui non
habebat nisi unum titulum
duae sui itineris et ego vo-
lo videri melior illo her-
autem semper fuit gloria
sua ut omnis singularita-
tis et iactantiae specie repleta
habitaret in eo virtus
christi.

*Et propter malos prelatos unum
citant officium.*

Interrogatus semel
a quodam fratre cur
fratres sic a curia recedant et
alienis tradidit manu-
bus quasi ipsi ad eum

nullatenus pertinere
 Respondit fili mi Ego
 fr̄s diligo sicut possu.
 si si mea sequerentur ves
 tigia ipos vtiq; plus a
 ware ne me illis redde
 re alienū Nā sūt quidā
 de nūo prelatorū quia
 liter trahūt eos proponē
 tes illis crepla atiquozū
 & paz mea tuonita repu
 tantes Sed quid et qua
 liter ipsi agūt in sine
 clarius apparebit Et
 parū post cū infirmitate
 nimia infirmātur gra
 uatur in vehemētia
 spūs in lectulo se erexit
 et clamās dixit Qui sūt
 isti qui religionē meam
 et fr̄s meos de manibz
 meis capiūt Si ad ge
 nerale mptm venio Ego
 eis oūda qualem volū
 tatem habeo *Chūlit*
 am̄ebat carnes pro ifirmis
 & moēbat eos esse pacētes.

Quā vercaidabatur
 b f per loca publica
 auitatū pro fr̄e infirmo

carnes accipere moēbat cū
 languidos pacēter fr̄e de
 sectus & nō consurgere in
 scandalū quā nō erat eis
 plene satis fr̄m Unde in
 p^a r^a fecit scribi sic Ro
 go fr̄es meos vt in suis
 infirmitatibus nō in
 cantur vel sturbentur
 Intra deū vel d^r fr̄es nec
 multū soliate postulent
 medicinas n^c nimis de
 siderēt libare cū cito
 moritūam que est aīe
 ūmna Sed de omnibz
 gratias agūt & quales
 vult eos deus ēē tales
 ēē desiderēt quos enī
 dñs ad vitā p:cordina
 uit eternā flagellozum
 & infirmitatū stimulis
 erudit sicut ip̄e ait Ego
 q̄s amo castigo *De hu*
 mili r̄sponse btoz franci
 a & dominia qñ fuerit sil in
 trogati a cardialibz vtz velle
 fr̄s suos esse platos i emā

arguo

In vrbe roma cum
 illa duo clara lu

ra luāria orbis vede
licet b f a bñs doctus
ecēt simul corā dño hos
tise q̄ p̄ra fuit sūmus
pōtifer atq; vniūm e
ructuaret de deo melli
flua. dicit illis tādē
dñs hostiēsis In etiā
p̄mutā pastōes et p̄
lati eant paupes ⁊ ho
mines caritate nō cupi
dit seruētēs Cū q̄ nō
facim⁹ de vñs s̄ribus
epōs ⁊ platos q̄ docu
mūto et creplo oēs oī
bus alijs p̄ualetent
Fit inter scōs de rñdēdo
huīlis ⁊ deuota cōtenao
Non quidē p̄capitib⁹
s̄ deserētib⁹ sibi inuicem
ac se cogentibus ad rñdē
dū Dēd tādē vicit huī
litas franciscā ue p̄us
rñdēt. vicit ⁊ dñicū vt
p̄ius rñdēdo huīlitez
obēdret Rñdēs q̄ bñs
doct⁹ dicit Dñe gradu
bono sublimati sūt frēs
mei si h̄ q̄ s̄c volūt. et
pro posse inco nūq̄ per

mittā vt aliquod assēp̄
speculū dignitatis Tūc b f
inclinas s̄ corā dñō dñō
dicit Dñe mōres iō vō
ti sūt frēs mei vt maio
res fieri nō p̄sumāt. do
cet corū vocatio ip̄os
in plano subsistere et
huīlitate xp̄i vestigia
imitari vt p̄ h̄ tandem
in respectioē scōrū plus
alijs exaltē Si cui vul
tis q̄ faciūt frēm in etiā
dei tenē illos ⁊ d̄suare
in statu vōcōis eorum
ac ip̄os si ad alta q̄sē
derunt ad plana reiate
violenter et p̄dationē ah̄
illos ascendē nūq̄ p̄mutatio.
h̄ fuerūt scōrū rñsa q̄bus
fuitis de vtriusq̄ rñsōib⁹
edificatus valde Dñs hosti
enf̄ inēfas deo grās egit
Descendētibus autem am
bob⁹ si mul rogauit bñs
doctus bñm franciscān vt
dignāctur ei dāe cordam
qua cingebatur Recusauit
bñs franciscāus ex huī
litate sicut ille ex caritate

28
postulabat. viat tamē
felix postulatis deuoto
et corda bti fructuasi p
violentiā caritatis ac
ceptam. Ipe bti doctus
sub tunica anxit et er
tūc deuote portauit. Tā
dem alter posuit manus
suas inter manus alte
rius et alter alteri se mu
tua recomēdaciōe dulcis
sua recomēdauit. Dixit
scūs doctus scō fransisco
Vellem fr' fructuase vnā
religionem fieri tuam
et meā et nos in eam vi
ue pari forma. Demum
cū se abiuicem sepabāt
dixit bti doctus plūbus
qui astabāt. In veritate di
co q' hūc sanctū virū frā
q' oēs religiosi deberūt
ymitari tanta est sātatis
eius perfectio. **¶ Pro fū
damento huilitatis voluit
omnes fratres suos seruire
leprosis.**

Batus fransiscus a ^{plim}
pūcipio sue cōuer
sacionis dno coopante

velud sapiens edificator
se ipm sup firmā petram
petrā fundauit id est
suprā mariā huilitate
et paup̄tatem dei appel
lās religionē suā firmā
minorū ppter nimīā
humilitatem. Vñ in pū
cipio sue religionis volu
it q' frēs manerēt in hos
pitalibus leprosorū ad
seruēdū eis ibiq' facere
scē huilitatis fundamē
ti. Rā qñ veniebāt ad
ordinē nobiles et ignobi
les inter alia q' nūciabā
eis dicebat q' oporteret
ipos huiliter seruire le
p̄sis et manē in doctibus
eorū sicut in p̄ma regu
la continetur. Nichil sub
celo habere volentes nisi
sanctam paup̄tatem p
quā nutritur a dno in
hoc seculo abis corpora
libus et in futio celestē
consequētur hereditate.
sic q' se ipm p se et pro
alijs fundauit sup̄ mar
iam huilitatem et paup̄

tate. q̄ tñ esset magnus p̄
laty in ecclesia dei elegit et
voluit eē abiectus nō solū
in ecclesia s̄ etiā inter fratres
suos. Hec abiectio in opini
ōe et desiderio eius sit may
ima exultatio eius in con
spectu dei et hominum.

*Et de omnibus bonis vobis et
operibus suis volebat soli deo at
tribui gloriam et honorem.*

760

Quoniam predicasset po
pulo in reathe in
platea ciuitatis statim fini
ta predicatioe surrexit epis
copus ciuitatis eiusdem
vir vtriusq; discretus et spū
tualis aut ad populum.

Dñs ab inicio ex quo plā
tauit et edificauit ecclesi
am suā semp illustrauit
eā sanctis viris qui eam
verbo extollerent et exem
plo. nūc autē in hac nouis
sima hora illustrauit eā
isto paupculo et despecto
ac illustrato hoīe francis
co p̄pter q̄ tenemini ex hoc

exolere

Dñm diligere et honorare
et cauere vobis a peccatis.
nō fecit enī taliter omni
natio. Hys verbis finitis
descendebat episcopus de
loco vbi p̄dicauerat et intra
uit ecclesiam episcopa
tus. Ad quē accedēs beatus
franciscus inclinauit se to
rā eo dices padēs ad pe
des ipsius et ait. In verba
cedico vobis dñe episcope
q̄ nullus fecit tantū hono
rem in hoc seculo quātum
fecistis michi hodie. Nam
illi hoīes dicēt. Iste est sac
tus homo attribuentes
michi gloriā et sc̄tatem
et nō creatori. Sed vosta
quā discretus sepastis p̄
a viliosum. Cū enim beatus
franciscus laudaretur
et diceretur esse sanctus.
talibus sermonibus res
spōdebat dices. Non sū
securus q̄ nō debeo habere
filios et filias. Nam
quāq; hora dñs auferet
michi thesaurū suū q̄

michi comedauit quid
aliud remaneret michi
nisi corpus et anima q̄
etia infideles habent ymo
credere debeo si dñs lat̄
m vel infideli hoī tāta
bona contulisset quāta
et michi fidelioēs essent
ip̄i dño q̄ ego. Sicut em̄
in pictura dñi et bñe vir
ginis in ligno depicta
honorat̄ dñs et bñā vir
go et tanc lignū et pic
tura nichil sibi attribu
ūt sic seruus dei est q̄cā
pictura dei in q̄ deus
honoratur ppter benefi
ciū suū. Sed ip̄e sibi de
bet attribuere nichil q̄
resp̄cū dei minus est
quā lignū et pictura
ymo est purū nichil. Et
ideo soli deo gl̄a et honor
est adhibēda. sibi autem
solūmō verecūdia et tri
bulatio dū uiuit inter
miserias mūdi huius

Qualiter vsq̄ ad mortē

29
voluit habere gardianū v
nū de socijs suis et uiuē i subiectioē

Uolens autem vsq̄ *plvj*
ad mortem in hu
militate pfecta et sub
iectioē psistere diu an
mortem suā dixit gene
rali ministro. Volo vt cō
mittas vicem tuā super
me me vni ex socijs me
is cui obediam vice tua
Nam ppter bonū obedi
encie volo q̄ in vita et
in morte semp mane
as meū. Et ex tūc vsq̄
ad mortem habuit vñū
de socijs suis gardianū
cui obediebat vice gnā
lis minister. ymmo q̄dā
vice dixit socijs suis:
Hāc gratiam inter a
lias contulit michi do
minus q̄ ita diligenter
obedirem nouiā q̄ ho
die intrauit religioē
si esset michi assignatus
pro gardiano sicut illi
qui est primus et anti
quus i vita et religioē

Subditus enī debet cō
siderare prelatū suū nō
vt hoiēm sed vt deū pro
cuius amore subditus
est eidem. Postea dicit
nō est aliquis prelatq
in toto mūdo qui tan
tū timetur a suis sub
ditis quātū dominus
faceret me timeri si vel
lem a fratribus meis.
Sed hāc graciā cōtulit
michi dñs q̄ volo esse
cōtentus ōmbus sicut
qui minor est in religi
one. Hoc autem vidim⁹
oculis nr̄is qui cū ip̄o
fuimus sicut etiam testat⁹
tāt. x̄ q̄ cū aliqui fra
tres nō satisfacerent ei
in suis necessitatibus
vel dicerent sibi aliq
verbū de quo solet ho
mo turbari statim ibat
ad oracionem et in reuer
sione sua nolebat de a
liquo recordari n̄ vn̄
quā dicebat talis non
satisfecit michi vel talis

Dixit michi tale verbū
Sicq; in huiusmodi p
seuerās quāto appin
quabat morti tanto ma
gis erat sollicitus con
siderare quō in omni
humilitate et pauper
tate et ōni virtutum
perfectiōe possit viuere
atq; mori.

*De p̄fecto mō obediendi quē
docebat p̄r̄ sc̄is*

Docebat pater sac
tissimus fratrib⁹
suis. fr̄es carissimi
primo verbo p̄ceptū im
plete nec exspectetis ite
re q̄ dicitur verbis. Nūq̄
il enī possibilitatis cau
semini siue iudicatis q̄
se in p̄cepto q̄ et si su
pra vires ego vobis mī
darem sc̄a obediencia
viribus non carebit.
*Qualē assimilauit p̄fōn obe
dicentē sub figurā torpori mo
tuo.*

Quādā autē vice
ante socios suos

tale emisit suspirium
Vix aliquis est in mū
 do qui bene obediat **fr**
 prelato suo **S**tati socij
 dixerūt ei **D**ix nobis pa
 pater que est pfecta et
 sūma obedientia **A**t il
 le respondēs **V**erū et
 pfectū obedientem sub
 figura corporis mortui
 sic descripsit **T**olle cor
 pus exāme et ubi pla
 cuerit tibi pone ipsū.
 videbis illud nō repug
 nare motū. nō murmurāe
 sitū. nō reclāre dimissū
Quod si in cathedra ex
 altatur nō alta sed yma
 respiciat **S**i collocetur in
 purpura duplo pallef
 at **H**ic autem verus
 obediens est qui aīr mo
 ueat non iudicat. **U**bi loq
 tur non aīrat. ut trismūte
 tur non instat. p motus ad
 offiū solitam tenet humi
 litatem. dū plus honorat
 plus reputat se indignū
Pure et simpliciter mūc

tas non postulat
 sacras obedientias nomi
 nabat sūmā vero obedi
 enciam et in qua nichil
 habuit caro et sanguis il
 lam esse credebat quadi
 uina inspiratione inter
 infideles fuit ob proximo
 rū lucrū vel martirij de
 sideriū **H**ic vero petere
 iudicabat esse multum
 deo acceptam **Q**uālosū
 ē nimis cito pāpē p obiam.
 et pcepto obic nō obedire

Batus itaq; pater
 pceptū esse tenebat
 nec primo fulminandū
 esse iudicū q̄ esse debet ex
 tremū ad ensē in quid nō
 cito manus mittenda est
Eum autem qui pcepto
 obedientie nō festināta o
 bedit dicebat nec deū time
 re nec hominē reuēri dū sz
 non habet causam necessa
 riam retardandi **N**il feri
 us quā auctas impandi
 in temario pceptore quid

est aliud q̄ gladius fu-
viosi. Quid vero despicius
quā religiosus neglector o-
bediēcie et cōceptor

*Qualiter respondit fr̄ibus sua-
dentibz ei ut peter̄ p̄uilegiū ut
possent libē p̄dicare.*

Quidā fratres dice-
rūt beato ato fran-
cisco pater nōne vides q̄
episcopi nō p̄mittūt nos
p̄dicare aliquā et plibz diebus faci-
ūt nos stare ociosos in vna
terra anteq̄ possimus p̄ba-
dn̄i nūciare. Melius esset
q̄ impetrāres a dn̄o papa
p̄uilegiū sup hoc et esset sa-
lius animarū. Quibus ip-
se respondit cū magna re-
phensione dicēs. Vos fratres
minores nō cognoscitis vo-
lūtatem dei et nō p̄mittitis
me conuētere totū mūdū
sicut deus vult. Nā ego vo-
lo p̄fectam humilitatem
et reuerenciā p̄mo conuer-
tere platos qui cū viderūt
vitā nostrā sanctā et hu-
milen reuerenciā ad eos

Et tēbat fr̄es i cōsiliando sibi iūcē q̄ vnus turbabat aliu

rogabūt vos q̄ p̄dicatis
et conuērtatis populū atq̄
ipsū vocabūt ad p̄dicati-
onē melius q̄ p̄uilegia
vestra q̄ ducēt ad sup̄biam.
Et si fueritis sep̄ati ab om̄i
auaricia et indueritis po-
pulū ut reddat eccl̄is vitā
sua ipsi rogabūt vos ut
audiatis confessionem po-
puli sui licet de hoc nō de-
beat curare. Nā si conuer-
si fuerūt bene inueniēt cō-
fessores. Ego enī volo p̄ me
hoc p̄uilegiū a domino
ut nūq̄ ab homine aliquo
habeam p̄uilegiū nisi
omnibus reuerenciā
facere et p̄ obediēciā
sanctę regule plus exem-
plo quā verbo conuēte-
re vniuersos. *De mō q̄ hic +*

Afirmabat fratres
minores hoc noui-
simo tempore a domino
missos ut peccatorū ablu-
tis caligine exempla mō-
strāret. Suauissimis dicebat
se repleū odoribus et unguē-

31
ti preciosi virtute limari cū
sanctorū fratruū qui erāt
porbem dissi aut diebat
magnalia Accidit quādā
die fratrem quēdā corā vno
nobili viro de insula typpi
in fratrem aliū iactare ver
ba iniurie Qui cū cerne
ret fratrem suū ex hoc aliquā
tullū perturbatū Dicit in su
met vindictā accensus as
supsit stercus azini et ori
puro dentibus conterendū
inmisit dicens Stercus mas
tuo lingua q̄ in fratrem in
aīdie venenū effudit As
piciens autem her vir ille
stupore attonitus valde edi
ficatus abcessit atq; exiit
se et omnia sua volūtatū
fratruū exposuit Hoc itaq;
verbo ex more fratres omnes
seruabāt ut si quis eorum
alij verbū iniurie vel tur
bacionis intulisset. statū p
tinus interrā prostratus
pedem fratris osculabatur
et humiliter veniā postula
bat Exultabat sanctus p̄

in talibus cū filios suos au
diebat ex se ipsis sc̄tatis ex
empla educere atq; benedic
tionibus omni acceptio
ne dignissimis illos fra
tres accumulabat q̄ ver
bo vel opere ad cristi amo
rem inducerent peccatores
Nam in animarum zelo
quo ip̄e erat p̄fecte reple
tus volebat filios suos
sibi vera similitudine res
pondere *Qualit̄ xp̄s cōq̄st̄*
fuit fratri leoni socio beati f.
de ingratitude et superbia
fratruū.

Quādā vice dixit
dn̄s ihesus cristus
fratri leoni beati fructu
frater leo ego lamētor de
fratribus Tu r̄spondit
frater leo p̄pter quid dn̄e
Et dominus r̄spondit
p̄pter tria. videlicet quia nō
recognoscūt beneficia mea
que tam largiter impendo
eis ut nosti cū non semu
nēt neq; metēt Et quia tota
die murmurāt et otiosi
abūant

sūt. et q̄ sepe ad uā se pro
uocāt ad iūcē. et ad amōrē iūria
nō redēūt et nō portāt quā
rapiūt. **Quali huilit et be**
espondit cuidā doctōri ordi
pdicatorū interroganti eū de
vbis scripture...

liij

Mante ip̄o apud se
nas venit ad eū qui
dam doctor sacre theolo
gie de ordine predicatorū
vir utiq; humilis et spi
ritualis valde. Cūq; ip̄e
cū beato francisto de ver
bis simul aliq̄dū mhu
lissent. Interrogauit eū
dictus magister de illo ver
bo ezechielis. Si non ānū
ciaueris impio impietate
suā animā eius de manu
tua req̄rā. Dixit enī multo
tiens bone pater ego non
cognosco me in peccato mor
tali. q̄bus non ānūcio impi
etatem eorū nūquid de ma
nu ipsorū anime req̄rētur.
Cui beatus franciscus hu
militer dixit se esse ideotā
et ideo magis expēdne sibi

mea

libet
docteri ab eo quā supra
scripture sententiam res
pondere. Tūc ille humi
lis magister adiecit. Fra
ter licet ab aliq̄bus sapi
entibus huius verbi ex
positionē audiueri. tamē
sup hoc vestū pāperem
intellectū. Dixit ergo beatus
franciscus. Si verbū ver
debeat generaliter intelli
gi ego taliter accipio ipsū.
Et seruius dei sic debet
vita et sanctitate in se ip̄o
ardere vel fulgere. ut luce
exempli et lingua sancte
conuersationis omnes im
pios reprehendat. Sic m̄p
splendor eius et odor fame
ipsius ānūciabit omnibz
iniqtates eorū. Plurimū
itaq; doctor ille edificatus
readens dixit socijs beati
francisci. Fratres mei the
ologia huius viri purita
tate et contemplacione sub
mixta. est aquila volans.
nostra vero scientia ventre
graditur super terram.
De huilitate et pace habēda

Cū clericis & laycis

Liber vestros filios vellet
 cū omnibus hominibus
 pacem habere atq; vniuer-
 sis paruulos se prebere
 cū tamen maxime hu-
 miles esse verbo et exemplo
 docuit nōstrauit Dicebat
 cū In adiutoriuū clericorū
 missi sumus ad animarū
 salutem Et q; in illis inue-
 nitur munus suppleatur a
 nobis q;libet autem recipi
 et mercedem non scāidum
 auctoritatem sed scāidum
 laborem **E**cce fratres q;
 deo est gratissimū animarū
 lucrū et hoc melius conseq;
 possenus cū pace q; cū dis-
 cordia clericorū **S**i autem
 ipsi **p**ossimus seculū impe-
 diūt populorū dei est vlcio
 et ipse retribuet eis in tēpore
Ideo estote subiecti p̄latis ne
 quātū ex vobis est malus
 zelus constringat **S**i filij pa-
 cis fueritis clerū et populū
 lucrabimini et hoc acceptabili-
 us est deo quā populū solū
 clero scandalizato lucrari
Tegite inquit corū lapsus
 et multiplicas corū defectus
 supplete **T**ūc cū hoc feceritis
 humiliores estote

Qualit̄ acq̄sunt huilit̄ ecclē-
 sia sc̄e marie de anglis ab ab-
 bate b̄t̄ b̄nd̄a de assisio et vo-
 luit fr̄es sp̄ ibi habitare & con-
 uersari humilit̄. **A**mo

Videns beatus francis-
 cus q; dominus vel-
 let multiplicare numerum
 fratrū dixit ad eos **K**arissimi
 fratres et filiolū mei video
 q; dominus vult nos mul-
 tiplicare **U**nde videtur
 michi bonū et religiosum
 vt acq̄ramus vel a canonici-
 cis sancti rufini aut ab abate
 sancti benedicti aliquā ecclē-
 siam vbi fratres possint dicere
 horas suas et solūmodo ha-
 bere uirta eam aliquā pau-
 paulam et paruam domū
 lātam ex luto et viminibus cō-
 structam vbi fr̄es possint qui-
 escere et opari **V**alotus iste
 non est honestus nec sufficiens
 fratribus postq; dominus
 vult eos multiplicare et max-
 ime q; nō habemus hic ecclē-
 siam vbi fratres possint di-
 cere horas suas **E**t si aliquis
 fratrū moriretur non esset
 honestū hic sepelire ipsum
 nec in ecclēsia secularium
 clericorū **E**t placuit sermo

62

cunctis fratribus. Tunc ergo ad
episcopum assisii et predicta
verba proposuit coram ipso. Cui
dixit episcopus. Frater nul
lam ecclesiam habeo quam
valeo vobis dare et hoc idem
canonica responderunt. Tunc
iuit ad abbatem sancti bene
dicti de monte sabbato. et ea
dem proposuit verba coram ipso.
Abbas vero pietatis motus
habito consilio cum monachis
suis operante gratia et volun
tate diuina concessit beato fran
cisco et fratribus suis ecclesiam
beate marie de portuicula pro
minori et per magis pauper
cula ecclesia quam haberent.
Et ait abbas beato francisco.
Ecce frater exaudiuimus
quod petisti. Sed si dominus
habet vestram congregationem
multiplicauerit volumus quod
locus iste sit caput omnium
fratrum et placuit sermo bea
to francisco et cunctis fratribus
suis et gauisus est nimis
beatus franciscus de loco
fratribus concessio maxime
propter nomen ecclesie matris
aristae. Et quia erat ita parua
et paupercula ecclesia et etiam
quia nominabatur de portu

cula in quo prefiguratur
quod deberet esse caput et ma
ter pauperum minorum fratrum
vocabatur etiam portuicu
la quia curia illa antiquitus
portuicula dicebatur. Unde
dicebat beatus franciscus
propterea voluit dominus ut
nulla alia ecclesia fratribus
concederetur et quod fratres
primi tunc etiam de nouo con
struerent nec haberent nisi
illam quoniam in hoc adim
pleta fuit quedam prophete
cia per aduentum fratrum mino
rum. Et licet esset paupercula
et iam destructa tamen per mag
num tempus homines ciuitati
assisii et totius illius curie
habuerunt deuotionem magnam
ad illam ecclesiam et maiorem
habent usque hodie et cotidie
augmentatur. Unde statim
sicut fratres iuerunt illuc ad
morandum quasi cotidie mul
tiplicauerunt domus eorum
numerum et odor fame ip
sorum per totam vallem spole
tanam et per multas partes
mundi mirabiliter est dispersus.
Antiquitus vocabatur hinc
sancta maria de angelis
quia sicut dicitur tantus an

gelici et secularium conuentionium
 ad locum ~~secularium~~ illum plus quam
 consueuerunt quod etiam fratres sunt
 magis frigidi in oratione et
 operibus uirtuosis et magis
 dissoluti et ad preferendum uer-
 ba ociosa et nouitates huius
 seculi quam solebant. Locus ipse non
 habetur in tanta reuerentia et
 deuotione sicut hactenus con-
 sueuit et sicut uellem. **Hec** cum
 dixisset beatus franciscus **Dicitur**
 cum magno seruoze conclusit dicens
 uolo igitur quod ipse locus sit sem-
 per immediate sub potestate
 generalis ministri et serui ut
 inde maiorem curam et sollicitudi-
 nem habeat providendi idem
 de bona et sancta familia. **Cle-**
rici elegantur de melioribus et
 sanctioribus et magis honestis
 fratribus et qui sciant melius
 officium qui sunt in tota religio-
 ne ut non solum seculares sed
 etiam alij fratres libenter et
 cum magna deuotione uideant
 et audiant eos. **De** fratribus
 etiam laicis sanctis hominibus
 discretis humilibus et honestis
 eligantur qui seruiant illis.
Uolo etiam quod nulla persona et
 nullus frater intret in illum
 locum nisi generalis minister

et fratres qui seruiant illis. **Et**
 ipsi non loquantur cum aliqua
 persona nisi cum fratribus qui ser-
 uunt eis et cum ministro quan-
 do uisitare eos. **Uolo** similiter
 quod fratres laici qui seruiunt eis
 teneantur nunquam eis dicere uerba
 ociosa uel noua huius seculi
 uel omnia quecumque non essent utili-
 lia animabus eorum. et propterea
 uolo specialiter quod nullus intret
 in locum illum ut ipsi melius con-
 seruent puritatem et sanctitatem
 suam et quod in illo loco nichil pe-
 nitius fiat uel dicatur multi-
 liter sed ipse locus teneatur to-
 tus pius et sanctus in uerbis
 et laudibus domini. **Et** cum
 aliquis istorum fratrum migra-
 uerit ad dominum uolo quod
 loco ipsius mittatur illuc alius
 sanctus frater ubique fuerit
 a generali ministro. **Dam-**
que si alij fratres declinauerint
 a puritate et honestate. **Uolo**
 quod iste locus benedictus sit
 et permaneat semper speculum
 et bonum exemplum totius re-
 ligionis et quodam candela-
 brum ante thronum dei et bea-
 tam uirginem semper ardens
 et lucens propter quod precatur do-
 minus pro peccatis de fratribus

aliqui

et de culpis omnium fratrum
atque conseruet semper et pro
tegat hac religionē et plant
culam suam

*De humili obedientia quā ostē
debat circa ecclesias scobando et
purgando eas*

Quodam tempore cum
maneret apud sanctā
mariam de portuicula et pau
ci aduc essent fratres. Ibat le
atus franciscus per villas
illos et ecclesias in circuitu ci
uitatis assisi, annūciando et
predicando hominibus ut fa
cerent penitenciam ad porta
bat scobā ad scobandū eccle
sias immundas. Nam multū
volebat beatus franciscus quā
vidit aliquam ecclesiam nō
mūdā sicut volebat et sem
per finita predicatione faciebat
aggregare omnes sacerdotes quī
aderant in aliquo loco remoto
ne audiretur a secularibus et
predicabat eis de salute anima
rum ut essent solliciti seruā
re mūdās ecclesias et altaria
et omnia que p̄tinet ad diu
ina mysteria celebranda. *De
rustico qui inuenit eū humilit
scobantem etiam et conuersus
intrauit ordinē et fuit*

Sanctus frater

Quoniam iussit ad
quādam ecclesiam v
nius ville ciuitatis assisi. ce
pit cum scobare humiliter
et mūdare et statim exiit ru
mor de ipso p̄ totam villam.
videbatur enim libenter ab illis
hominibus et libencius au
diebatur. Et autem audi
uit hoc quidam rusticus mu
re simplicitatis qui arabat
in agro suo. Iohānes nomi
ne statim iuit ad ipsum et in
uehit eū scobantem eccle
siam humiliter et deuote
et ait illi da michi scobam
quod volo te adiuuare. Et acci
piens scobam de manibus
eius scobauit residuum et se
dentibus illis simul ait ille
beato francisco. *frater iam
est diu quod habui in volūta
tem seruicij dei. Et maxi
me postquam de te et tuis fratri
bus rumorem audiui. Sed
nesciebam quāliter ad te venire.*
*Nunc autem postquam pla
cuit domino ut te viderem
Volo facere quicquid tibi pla
cuerit. Beatus franciscus ad
sideras eius feruorem exul
tauit in domino maxime*

lvi

ideo

fr

34
quia tunc paucos habe-
bat fratres et videbatur
sibi q̄ ppter simplicitatem
et puritatem ipsius dēret
esse bonus religiosus. Dix-
it aut̄ ei frater si vis eē de
vita et societate nr̄a opor-
tet q̄ expties te de omni-
bus tuis q̄ sine scandalo
hr̄e possi et des ea paupe-
ribus sc̄dum consiliū
sancti euāgelij. quod illud
idem fecerunt omnes fra-
tres mei qui potuerunt.
Quo audito statim iuit
ad agrū ubi dimisit boues
et soluit illos et dixit vnū
eorum be. fr̄a. et dixit ei.
frater tot annis seruiui pa-
tri meo et oibus de domo me-
a et licet sit parua heredi-
tas mee volo hūc
bouē recipe pro pte mea et
ipsum dare pauperib; sicut
tibi melius videbitur. Vide-
tes aut̄ pntes eius et fratres
sui qui erāt adhuc pui q̄
volebat eos dimittē cepert
omnes de domo sua tam
fortiter lacrimari et tam
dolorosas voces cū planctu
emittere q̄ inde motus est
beatus fran. ad pietatē q̄

magna familia et inbe-
cillus erat. Et ait illis b. f.
Parate comestione pro oī-
bus nobis et comedamus
oēs insimul et nolite pla-
gere q̄ vos faciam valde
letos. Illi aut̄ statim pa-
uerūt et oēs simul cū maḡ
leticia cōederunt. Post co-
mestione vero dixit b. f.
Iste filius v̄r̄ vult seruire
deo et de hoc nō debetis co-
tristari sed plurimū gau-
dere. vobis enī tm̄ sc̄dum de-
um sed etiam sc̄dū istud
seculū imputatur ad mag-
nū honorem et p̄fectū aīa-
rum et corporū quia de car-
ne v̄ra honoratur deus et
omnes fratres nr̄i erunt
v̄ri filij et fratres. et q̄ cre-
atura dei est. et suo creato-
ri vult seruire. cui seruire
regnare est. nō possum n̄
debeo ipm̄ reddē vobis sed
vt ipso habeatis consolati-
onem volo vt ipse exp̄t
se vobis de isto boue tamq̄
pauperibus licz dēret ipm̄
dare alijs paupibus sc̄dum
euāgelij. Et consolati sūt
oēs in verbis b. f. et max-
ime letati sunt de boue q̄
redditus fuit eis. q̄ pau-
peres erant valde. Et quia

btō. f. nimis placebat pura
et sancta simplicitas in se. in
alys statim induit cū pānis
religionis et ducebat ipsū se
cū humilitate pro soao suo. **Et**
enī ille tante simplicitatis. q̄
ad omnia que faciebat. b.
f. credebat se teneri vñ qñ
beatus. f. stabat in aliqua
ecclesia vel in aliquo loco
ad orandū et iste volebat
cum videre ut actibus et
gestibus eius se penitus cō
formaret. Ita q̄ si. b. f. flet
tebat genua vel leuabat
manus ad celū vel sputa
bat vel suspirabat. et ip̄e
omnia similiter faciebat.
Cū autem p̄pendiss̄ de hoc
btō. f. cepit ip̄m de huius
modi simplicitatibz cū maḡ
leticia r̄ndere. **Cui** ille r̄ndit
Frater ego promisi oīa facē
que tu facis et ideo oportet
me tibi in omnibz conforma
ri. **Et** de hoc mirabatur
et letabatur mirabiliter. b.
fran. videns ip̄m in tanta
puritate et simplicitate. Ip̄e
vero postea cepit in tm̄ pro
ficere q̄ btō. f. et alys fr̄es
omnes de illius prof̄itione
plurimū mirabantur. **Et**
post modicū t̄pus mortu⁹
est in illo sancto prof̄ectu
virtutum. **Unde** postea

beatus fran. cum leticia
mentis et corporis inter fra
tres narrabat de ipsius cō
uersatione et nominando
ip̄m nō fratrem sed s̄ctū
iohannem. **Qualit̄** puniuit
seipm̄ comedendo in scutella cū
leproso quia fecerat illi vere
cundiam.

Ruersus aut̄ btō. f.
ad ecclesiā beate ma
rie de porciuncula inuenit
fratrem iacobū simplicem
cum quodā leproso valde
ulcerato. **Sibi** enī recōmē
dauerat beatus. f. ip̄m le
prosum et omnes alios q̄
erat quasi medicus eorū et
libenter vulnera eorū tan
gebat et mūbat et curabat.
Nam tūc fratres cōmorabā
tur in hospitalibz leprosoꝝ.
Dixit ergo beatus. f. fratri
iacobo quasi arguendo eum
Tu nō deberes ducere crista
nos quia nō est honestū pro
te nec pro illis. licet enī vel
let q̄ seruiret ipsis tm̄ nōle
bat q̄ extra hospitale dedu
ceret eos qui erāt multum
plagati quia homines cō
sueuerant tales abhorre
re nimis. et ip̄e frater iacob⁹
erat ita simplex q̄ ibat cū
eis de hospitali vsq̄ ad eccl̄iam.

sancte marie de portuincu
 sa sicut iussit cum fratribz
 ipsos aut leprosos vocabat
 beatus .f. fratres cristianos
 Et his dictis .b. f. statim re
 phendit se credens illu lepro
 sum fuisse veracudatu p
 reprehensione qua fecit
 fratri iacobo Et ideo volens
 satisfacere deo et leproso dixit
 culpam suam fratri petro
 cathani q tunc erat genera
 lis minister Et ait Volo ut
 confirmes michi penitena
 am qua elegi facere pro hoc
 defectu et michi nullatenus
 contradicas Tu respondit
 frater fac q tibi placeat
 Nam frater petrus tunc ve
 nerabatur et timebat eum
 q no presumebat contradi
 cere sibi licet sepe inde affli
 geretur Tunc dixit .b. f. h
 sit penitencia mea videlicet
 ut comedam simul in vna
 scutella cu fratre cristiano
 Cu igitur sederet ad mensam
 beatus .f. cu leproso et alijs
 fribus apposita est vna scu
 tella int beatu .f. et leprosu
 erat aut totus ulceratus et
 abhominabilis et maxime
 digitos habebat contractos
 et sanguinolentos cu quibz
 accepit bonu de scutella ita

ut qn ponebat illos in scu
 tellam defluebat sanguis
 et sanies digitoru Et videns
 hoc frater petrus . et alij frs
 contristati sunt valde sed
 nichil audebant dice ppter
 timorem et reuerenciam sci
 patris Qui vidit hoc scrip
 sit et testimoniu perhibet de
 his

*Qualiter fugauit demones
 cu verbis humilitatis*

Quodam tempore iuit
 beatus .f. ad ecclesia
 beati petri de bonario ppe
 castrum trenij de valle spo
 letana Et cu eo iuit frater
 pacificus qui in seculo voba
 tur rex versuum nobilis et
 curialis doctor tantorum
 Erat aute illa ecclia dexe
 licta Dixit ergo beatus .f.
 fratri pacifico reuertere ad
 hospitale leprosum qa volo
 hac nocte hic solus mane
 et cras summo mane re
 uertaris ad me Cu aut
 remansisset solus ibi et dix
 isset completoru et alias
 oraciones voluit quiesce
 et dormire sed no potuit
 Spiritus aut eius cepit
 timere ac sentire dyabo
 licas suggestiones et sta
 tum exiuit de ecclesia et

lip

signauit se dicens Et pte dei
omnipotentis dico vobis de
mones. ut exerceatis circa
corpus meum quicquid
datum fuerit vobis a dno
ihū cristo qm̄ sum patus
ad omnia sustinēda Cum
enī maior inimicus quē ha
beo sit corpus meū vindica
bitis me de aduersario meo
et pessimo inimico Et statim
suggestiones ille penitus ces
sauerunt et reuersus ad locū
ubi iacebat dormiuit i pace
*De visione fr̄is pacifici qua
vidit ⁊ audiuit sedem lucife
ri ⁊ seruari huili b̄to fr̄a cisco.*

Mene autē facto reuer
sus est ad eū frat̄ pa
cificus. beatus. f. tunc stabat
et coram altari in orōe Et frat̄
pacificus expectauit ipm̄ ex
chorū orans similiter coram
crucifixo Et cum cepisset
orare eleuatus est et raptus
in celū siue in corpe siue ex
corpus solus deus nouit Et
vidit in celo multas sedes in
ter quas vidit unā emine
ntiorem alijs atq; p̄ omnibz
gloriosam fulgentē atq; orna
tam oī lapide p̄ioso Et ad
mirans pulchritudinē eius
cepit intra se cogitare cuius

esset illa sedes Et statim
audiuit vocem dicentem
sibi Hec sedes fuit luciferi et
loco illius sedebit in ea fr̄a
ciscus humilis Et cum ad
seipm̄ redisset statim exiit
foras ad eum beat̄ francisc̄
ad cuius pedes statim ca
dit ille frater in modū cru
cis brachys cancellatis Et
considerans eum quasi iā
in celo in illa sede manētē
Dixit ei Pater indulgeas
m̄ et roga dnm̄ ut misere
atur mei et peccata mea
indulgeat m̄ Extendens
autē manus beatus fran.
eleuauit ipm̄ et cognouit
statim q̄ aliquid in orōe vi
disset Videbat enī totus mu
tatus Et loquebatur ad be
atum. f. nō quasi uiuentē
in carne sed quasi iam res
nantem in celo Postea q̄
nolebat dicere visionē bea
to fran. cepit loqui sibi
verba quasi a longe et int̄
illa dixit ei Quid credis de
tempō frater. Rndet beat̄ fran.
et ait illi. michi videtur q̄
sum magis peccator q̄ aliq̄s
in toto mūdo Et statim dic
tum fuit aīe fratris pacifi
ci In hoc potes cognoscere
veram fuisse visionē q̄ vi

36
disti quoniam sicut lucifer propter
superbiam suam de illa sede
fuit abiectus sic franciscus
propter humilitatem suam
mereretur exaltari et sedere
in ea

*Qualiter se fecit trahi nudum
cum fune ligato ad collum coram populo*

Quodam autem tempore cum de
quadam sua infirmitate
maxima aliquantulum con-
ualuisset visum fuit sibi quod
habuisset aliquantulum pic-
tanciam in illa infirmitate
lucet parvum comedisset et ex-
urgens quadam die cum ad
huc non esset liberatus de fe-
bre quartana fecit convocari
in ipsam civitatem assisyni in
platea ad predicacionem fini-
tam autem predicacionem precepit
populo ut nullus inde recederet
donec rediret ad ipsos et in-
tra tres episcopatus ecclesiam
sancti rufini cum multis fra-
tribus et fratre petro cathani qui
fuerat canonicus eiusdem eccle-
sie et primus generalis minister
fuit electus a beato francisco
Dixit eidem fratri petro Pre-
cipiens per obedientiam ut absque
contradictione faceret quicquid
diceret sibi Respondit ei frater petrus
frater nec possum nec debeo al-
lud velle et facere de me et de

te nisi quod placet tibi Exiit
ergo tunica sua beatus frater
Precepit ei ut cum corda ligata
ad collum eius traheret ipsum
nudum coram populo usque ad locum
ubi predicauerat. alteri autem
fratri precepit ut acciperet unam
scutellam plenam cinere et asse-
deret ad locum ubi predicauerat
et quando esset tractus ad illum
locum puerum illum cinerem super
vultum eius Iste tamen non obedi-
uit sibi in hoc propter nimiam
compassionem et pietatem qua mo-
tus fuit super eum Sed frater pe-
trus accipiens corda ligata
ad collum eius traherebat ipsum
post se sicut precepit ei Ipse autem
plangebat fortissime et alii
fratres cum eo lacrimas max-
ime compassionis et amaritu-
dinis emittebant Cumque deduc-
tus fuisset nudus coram populo us-
que ad locum ubi predicauerat
dixit Vos et omnes qui meo
exemplo seculum delinquitis
et intrant religionem et vitam
franciscanam. creditis me esse sanctum
hominem. sed deo et vobis con-
fiteor quod in ista mea infirmi-
tate comedi carnes et brodi-
um carnibus conditum Et
ceperunt quasi omnes plange-
re super ipsum pro nimia pietate
et compassione Maxime quia

tunc erat tempus hyema-
le et frigus valde intensū
necdū liberatus erat a fe-
bre quartana. Et peruenientes
pectora sua accusabāt seip-
sos dicentens. Si iste sanctus
pro iusta et manifesta neces-
sitate cū tanta verecundia
corporis se accusat cuius vitam
nouimus esse sanctam quē
etiā ppter nimiam abstineciā
et austeritatē quā fecit cor-
pori suo ab inuicio sue conuer-
sationis ad cristū tenuimus
viviū in carne iā q̄si p̄morta.
quid faciemus nos miseri q̄
toto tpe vite nostre viximus
et continue viuimus scdm
desiderium carnis.

Quo volebat oībus esse notū
quicquid solacionis recipiebat
corpus eius.

Simuliter alio tempe
cum in quodā heremi-
torio comedisset in xl^o sanc-
ti martini cibaria condita cū
lardo ppter infirmitates su-
as quibus oleum erat ni-
mus contrariū finita qua-
dragesima cum p̄dicaret
magno populo in primo ver-
bo predicationis dixit illis
Vos fuistis ad me credentes
cum magna deuotione me
esse sanctum hominē. sed deo

et vobis confiteor me in hac
quadragesima comedisse
cibaria cum lardo condita.
Immo etiam quasi semper
quādo comedebat apud ali-
quos seculares vel fiebat si
bi aliqua consolacio corpor-
alis ppter infirmitates suas
statim in domo et extra do-
mū corā fratribz ignorātibz
et secularibus illud dicebat
manifeste. Talia cibaria co-
medi. Nolebat enī occultare
hominibus quod erat dñō
manifestum. Simuliter ubi
cumqz et coram quibuscuqz
religiosis et secularibz spūs
eius ad supbiā vel vanam
gloriam vel ad aliquod vi-
cium mouebatur statim
coram illis confitebatur il-
lud nude sine aliquo vela-
mento. Unde semel dixit so-
cys. taliter volo viuere in he-
remis et in alyis locis ubi ma-
neo qualiter si omnes hoēs
me viderent. Si enī me esse
putant sanctū hominē et
nō facerem vitam que scō
hominū esset hypocrita. Cū
itēqz ppter infirmitatem
splenis et stomachi frigiditatem.
vni de consocijs q̄
erat gardianus vellet cō-
fiteri sub tunica ipsius al-

con-
tut

quantulum de pelle vulpis iuxta splenem et stomachum maxime quia tunc erat magnū frigus Rūdit ei beatus fran. Si vis ut habeam sub tunica pellem vulpis facias michi poni deforis sup tunicam de illa pelle unum frustum ut omnes homines per hoc cognoscant qd habeo etiam interius pellem vulpis. Et ita fecit sibi fieri sed parū portavit eam licet valde necessaria foret ei

Qualit' se statim accusavit de vana gloria quā habuit dā de elemosinā.

Qum iret p civitate assi *hym* sy quedam vetula paupula perijt sibi amore dei elemosinam. Et ipē statim dedit ei mantellum quē habebat ad dorsum & statim sine mora confessus est corā illis qui sequebantur eum qd habuit inde vanā gloriam. Et tot exempla alia hīs similia vidimus et audimus de summa humilitate ipsius nos qui cū eo fuimus conuersati quod nec verbis nec lris possumus explicare In hoc autē pauptuū et sūmum studiū habuit beatus f. ut nō esset

ypocrita coram deo et licet sepe ppter infirmitates suas esset ei necessaria pietantia tū considerabat de se per bonū exemplum fratribus et alijs exhibē. Vn̄ patienter omnē indigentiam sustinebat ut omnem tollerēt materiam murmuris. *Qualit' descripsit Irādī statū pfecte huilitatis in seipo.*

Qum appropinquaret *hym* tempus capituli. dixit beatus f. sermo suo Non videtur michi qd sum frat minor nisi essem in statu quē dicā tibi Ecce fratres cū magna deuotione iuitant me ad capitulū et motus ex deuotione ipsorum vado ad capitulū cum eis Ipsi autē cōgregati rogant me ut annūciē verbū dei et predicē inter ipsos Et surgens predicō illi sicut me docuit spūs sanctus. **F**inita ergo p̄dicatione ponatur qd omnes clamēt aduersum me. **N**olumus te regnare sup nos. **N**on enī es loquēs sicut decet et es nimis simplex et idiota et verecūdamur nimis habere ita simplicem et despectum platum et sic circūnt me cum

sup nos. Vn̄ de cetero nō psumas vocē n̄z plati

vituperio et obprobrio. Non
igitur videtur michi quod sum
frater minor si eodem modo
non gaudeo quoniam me vili-
pendunt et cum verecundia
eiciunt nolentes ut sim pre-
latus eorum. sicut quoniam vene-
rantur et honorant me eo-
rum profectu et utilitate
utrobique equaliter se habere
Nam si grauius sum cum
exaltant et honorant me
propter profectum et deuotio-
nem eorum ubi tamen anime mee
periculum esse potest. Multo
magis debes letari et iocun-
dari de profectu et salu-
te anime mee cum vitupe-
rant me ubi est certum
lucrum est.

*Qualiter voluit ire hu-
iliter ad partes longinquas si-
cut miserat alios fratres. Et
qualiter docuit fratres ire humiliter
et deuote per mundum...*

Anno illo in capitulo
in quo multi fratres mis-
si fuerunt ad quasdam prouin-
cias ultra partes marinas
Remanens beatus frater cum
quibusdam fratribus dixit
ad illos fratres charissimi
oportet me esse formam et
exemplum omnium fratrum
Si ergo misi fratres ad partes
longinquas ad tolerandum

labores et verecundiam fa-
mem et sitim et alias ne-
cessitates. Iustum est et humi-
litas sancta requirit ut ego
similiter vadam ad aliquam
longinquam prouinciam ut frater
magis patienter susti-
neant aduersitates cum me
illud idem audierint tolem-
re. Ite ergo et orate dominum
ut det michi eligere illam prouin-
ciam que sit magis ad
laudem suam et profectum a-
nimum et nostre religionis
bonum exemplum. Nam mos
erat sanctissimi patris cum vel-
let ire ad aliquam prouinciam
orare prius dominum et mittere
fratres ad orandum ut dominus di-
rigeret eorum suum ad eundem illum
ubi magis placitum erat ei.
Fuerunt ergo fratres ad oran-
dum et oratione finita reuersi
sunt ad eum et statim dixit
eis. In nomine domini nostri ihesu
christi et gloriose virginis ma-
tris eius et omnium sanctorum
eligo prouinciam francie in
qua est catholica gens. maxime
quia inter alios catho-
licos exhibent reuerentiam magis
nam corpori christi quod est in
valde estimatum propter quod cum
illis libentissime conuersabor.
Nam beatus frater tanta reue-
rentiam et deuotionem in corpore

38
cristi habebat q̄ voluit scri-
bi in regula vt fr̄es prouin-
cijs vbi moraretur curam et
solicitudinē magnam ha-
berent de hoc et admonerent
clericos et sacerdotes vt corpus
christi in bono et honesto loco
reponerent quod si ip̄i negli-
gerent fr̄es illud agerent. Vo-
luit etiam poni in regula q̄
vbicūq; inueniret fr̄es noīa
dn̄i et verba illa p̄ que cōficiat
corp̄ dn̄i nō bñ et honeste
reposita. ip̄ia recolligeret
et honeste reponerent hono-
rantes dn̄m in sermonibus
suis. Et licet hec in regula
nō scriberentur quia m̄s-
tris nō videbatur bonū vt
fr̄es hec haberent in m̄nda-
to tñ in testamēto suo et in
alijs suis scripturis voluit
relinquere fratribus volū-
tatem suam de hys. p̄mo
quodā tpe voluit mittere
fr̄es aliquos p̄ vniuersas
p̄uicias qui portaret ml-
tas pixides pulchras et mū-
das et vbicūq; inueniret cor-
pus dn̄i inhoneste repositū
ip̄m in illis honorifice col-
locarent. Quosdam etiam
alios fr̄es voluit mittere per
vniuersas p̄uicias cū bonis
et multis ferramētis ad fa-
ciendū hostias bonas et mū-

das. Cumq; igitur beatus
f. eligeret illos fr̄es quos vole-
bat ducē secum dixit ad illos
In noīe dn̄i ite bini et bini
p̄ viam humiliter et honeste
et maxime cum districto
silencio a mane vsq; post ter-
ciam orantes dn̄m in cordi-
bus v̄ris et verba otiosa et
inutilia nō nominetur in
vobis. licet enī ambuletis
tñ conuersatio v̄ra sit ita
humilis et honesta sicut si ī
heremitorio aut in cellis es-
setis. Nam vbicūq; sumus
et ambulamus habemus
semp̄ cellam nobiscum. frat̄
enī corpus ē cella n̄ra et a-
numa heremita ē que mo-
ratur intus in cella ad orā-
dū dn̄m et meditandum
de ip̄o. Vñ si aīa in quiete
nō manserit in cella sua
pax prodest religioso cella
manusfacta. Cumq; pue-
risset florentiā inuenit ibi
dn̄m hugonē episcopum
hostiensem qui postea fuit
papa gregorius. Qui cum
audisset a beato f. q̄ volebat
ire ad fr̄iciam prohibuit
ei vt non iret dicens frat̄
nolo q̄ vadās ultra mōtes
quia multi prelati sūt qui
libenter impediunt bona
tue religionis in curia ro-

mana. Ego aut et alij car-
dinales q̄ ip̄am religionē
diligim⁹ libencius p̄tegem⁹
et adiuuabimus cam simā
seris in circuitu istius pū-
ae Et ait beatus f. illi Dñe
magna verecundia est in
cum miserum alios fr̄es me-
os ad remotas prouincias
si remāsero in istis prouin-
cijs et nō ero p̄iceps tribu-
lationū quas ip̄i p̄t̄ dñm
sunt passuri Dixit aut̄ illi
dñs ep̄s quasi arguendo ip̄-
sum Cur misisti fr̄es tuos
tam longe ad moriendum
fame et ad tribulationes
alias sustinendas Vñ dixit
beatus f. cū magno seruoē
et spiritu p̄phetie Dñe pu-
tatis vos q̄ dñs solūmodo p̄-
ter istas pūcias miserit fra-
tres Deo dico vobis in ve-
ritate q̄ dñs elegit et misit
fr̄es p̄pter p̄fectum et salutē
aiarum omnium hominum
hui⁹ mūdi et nō solū in ter-
ris fidelū sed etiam in tris
infidelū recipientur et mul-
tas animas lucrabūtur Et
admiratus est dñs ep̄s hosti-
ensis in verbis eius affirmas
ip̄m dice veritate Et sic nō
pmisit eū ire infrānā Sz be-
atus f. misit illum fratrem
p̄asiam cū multis alijs

fratribus Ip̄e vero in valle
spoletanā reuersus est
**Qualit̄ docuit quosdam
fr̄es lucrari animas quorū
latronū per humilitatem et
caritatem**

In quodam aut̄ heremu-
torio fratru sup burgū
sancti sepulchri veniebant
latrones aliqui p̄pane q̄ labita-
bant in siluis et expoliabant
hoiēs tr̄seuntes Quidā aut̄
fr̄es dicebant q̄ nō erat bonū
illis dare elemosinā Ah vob̄
ex compassione dabāt ad mo-
uendum eos ad penitentiam
Interim venit beatus f. ad
locū illum quē fr̄es inuero-
gaauerunt vtrū esset bonum
eis dare elemosinam Et ait
illis beatus f. Si feceritis sicut
dixero vobis confido in dñō
q̄ lucrabim⁹ animas illorū
Itē ergo et acquirite de bono
pane et de bono vino et defer-
te illis in siluam vbi morā-
tur et clamate dicētes fr̄es
latrones venite ad nos quia
fr̄es sumus et portamus vo-
bis bonū panem et bonum
vinū Illi statim veniēt Vos
aut̄ extendite coaleam in ter-
ra et desup ponite panē et
vinū seruite humiliter et
letanter donec mādumuerit
Post comestione vero directis

eis de verbo dñi et finaliter
 petatis ad amorem dei hanc
 primam petitionem ut saluti
 pmittat vobis qd no pauca
 nec alicui malum faciet in
 persona Si eni simul peteretis
 non vos exaudirent et ipi
 ppter humilitatem et charita
 tem vram promittent vob
 Altera aut die ppter bona
 pmisionem apportate eis cu
 pane et vino oua et caseu
 et seruiatis eis donec come
 derunt et post comestione
 dicatis eis quid hic statis
 tota die ad mouendu fame
 et tolerandu tot aduersa et
 cu hoc facitis tot mala vo
 luntate et opatione pro qbz
 pditis animas vras nisi ad
 dnm conuertamini Meli
 us est vt dno seruiatis et
 ipse in hoc seculo tribuat vo
 bis necessaria corpus et fi
 naliter saluabit animas vras
 Tunc eis dno inspirabit vt
 ppter humilitatem et cha
 ritatem vram qua illis of
 tenderitis conuertatur. fe
 cerunt itaqz frs oia sicut
 eis dixit beatus f. Et ipi la
 trones p graz et misericordi
 am dei exaudierunt et ser
 uauerunt de lra ad litteram
 de puncto ad punctu oia que
 tunc frs ab eis petierunt

humiliter. pmo ppter humi
 litatem et familiaritatem
 fratru circa illos ceperunt
 et ipi fratribz humiliter
 seruire et portantes in hu
 meris suis ligna vsq ad he
 remitoriu Et tande aliqui
 ex ipis intrauerunt religio
 ne Alij vero cofitentes pcca
 sua egerunt penitenciam de co
 missis pmittetes in manibz
 fratru de cetero se velle viuere
 de labore manuu suarum
 et nuqz similia petare

*Quali ex verberatione demo
 nu cognouit plus face domi
 no q stare in locis paupculis
 et humilibz q cu cardinalibus*

Quodam tpe beatus f. iuit
 romam vt visitaret do
 minu hostiesem et cu stetit
 set aliquos dies cu eo visita
 uit etiam dnm leone cardi
 nalem q erat bto f. valde de
 uotus Et q tu erat temp
 hyemale et omnino ineptu
 ad ambulandu ppter frigus
 et ventos et pluuias rogauit
 eu vt diebz aliquot manet
 cu ipso et vice vnius paupe
 ris victu ab eo reciperet cu
 alijs pauperibz qui in domo
 sua cotidie comedebat Hoc
 aut dixit quia sciebat bea
 tu f. sp velle recipi tanq pau

h. i. i.

periculū ubiq; hospitare
tur. licet dñs papa et car-
dinales cū maxima deuo-
tione et reuerencia ipm re-
ciperent et venerarentur
vt sanctū. Et adiecit Da-
bo tibi bonā domū remotā
vbi poteris morare et comedere
si volueris. Tūc frater ange-
lus cuiusdam qui erat vnus
de duodecim primis fratri-
bus qui etiam morabatur
cū dicto cardinali. Dixit be-
ato f. frat' est hic ppe quedā
turreis spaciōsa valde et re-
mota vbi poteris tāq; in he-
remitorio pmanere. quā cum
vidisset beatus f. placuit sibi
Et reuersus ad dñm cardina-
lem dixit ei. Dñe forsitan
manebo apud vos p aliquos
dies. Et gauisus est valde do-
minus cardinalis. Fuit g'
frat' angelus et pavit in tur-
ri locū p beato f. et socio eius
Et q̄a beatus f. nolēbat inde
descendere q̄ diu maneret a-
pud cardinalem nec vole-
bat aliquē intrare ad ipm
pmissit et ordinauit frater
angelus cotidie portare sibi
et socio victū. Cumq; iussit
illuc beatus f. cū socio suo in
prima nocte qm volebat ibi
dormire venerūt demones
et ipm fortiter verberauerūt

Et aduocās sociū suū dixit
ei frat' verberauerūt me de-
mones valde fortiter et ideo
volo q; maneat iuxta me q̄
timeo stare solus. Et nocte
illa māsit iuxta illū socius
eius. Nam totus tremebat
beatus f. sicut homo qui pa-
titur febrem. vnde p totam
noctem vigilauerunt abo.
Iterū dicebat beatus f. p
socio suo. Quare verberaue-
runt me demones et cur
data est illis p̄tās a dño.
notendi michi. Et ait. De-
mones sunt castelli dñi
nr̄i. Sicut enī potestas mit-
tit castellū suū ad puniē-
dum illū qui peccauit. Sic
dñs castillos id est p̄demonēs
qui in hoc mūdo sunt eius
ministri quēcūq; diligit cor-
ripit et castigat. Multos
enī ignoranter peccat eā
pfectus religiosus. Vñ. Cum
nō cognoscit peccatū suū
castigatur p̄ dyabolū vt di-
ligenter videat et consideret
interius et exterius ea in
quibus offendit q̄a quos
deus diligit de vero amore
in hac vita nichil ex ipis
relinquit inultū. Ego vero
p̄ misericordiā et grām dñi
nō cognosco me in aliquo of-
fendisse quod p̄ confessionem

et satisfactionē non emēda
uerim. ymo p̄ misericordiā
suam hoc contulit in deus
q̄ de omnibz in quibz pla
cere vel displice sibi ualeo in
oratione datā cognationem
recipio. H̄z p̄t esse q̄ p̄ castal
los suos nūc me castigauit
qua licet dominus cardina
lis libenter michi misericor
diā faciat et corpi meo sicut
necesse recipe h̄z recreationē.
fratres mei q̄ vadūt p̄mūdū
sustinēdo famē et multas
tribulationes. et alij fratres
q̄ morantur in heremitorijs
et paup̄culis domibz cū au
dierint q̄ maneo apud domi
nū cardinalem poterūt ha
bere occasionē murmurandi
adūsum me dicentes. Nos sus
tinemus tot aduersa. et ip̄e
h̄z consolationes suas. Ego at
teneor illis semp̄ dare bonū
exemplum quia ad hoc dat
sum eis. nā magis edificā
tur fr̄es cū maneo in paup̄
culis locis int̄ ip̄os q̄ in a
lys. et magis patient̄ portāt
tribulationes cū audiūt me
idem etiam tolerare. Hoc ita
p̄ fuit summū et cōtinuū
studū p̄ris nr̄i ut in omni
bz preberet semp̄ bonū exem
plum et alyb̄ fratribz tollēt

40
occasionē murmurandi de se
Et p̄pter hoc sanus et infir
mus tot et tanta passus est
q̄ q̄cūq̄ fr̄es facerent sicut nos
qui cū eo fuim⁹ usq̄ ad diē obit⁹
eius q̄tenscūq̄ ea legarent
vel ad memoriā reducerent
nō possent se a lacrimis con
tinē et omnes tribulationes
et necessitates cū maiori pa
tencia et gaudio sustinerēt
Descendit ergo beatus f. sū
mo mane de turri et uuit ad
dñm cardinalem narrans
ei omnia q̄ sibi acciderant
et que contulerat cū socio su
o. ymo etiam dixit ei. hōies
putāt me esse sanctū homi
nem et eae demones me de
carre eiecerunt. Et plurimū
letatus est cum eo dñs car
dinalis. Verūmpt̄n quia sa
ebat et venerabatur cū tā
q̄ sanctum noluit cōtradice
sibi. Postq̄ ibi noluit per
manere. Et sic beatus f. va
lefatiōis ei reuersus est ad he
remitorium de fonte coluba
rum iuxta reathe

*Qualit̄ respondit fr̄ibz vo
lentibus ire p̄ viā sapiē et sc̄e
sue ⁊ nō p̄ viā hūilitatis. et
predixit eis r̄formationē ordi
nis ad p̄mū statū*

Quoniam beatus f. esset in ca / *l. p̄mū*

capitulo generali apud sanctam
tam mariam de porciacula
quod dictum est capitulum
scorum. quia non erant ibi habi-
tacula nisi de scoris et fue-
runt. quinq; milia fratres
q; plures fratres sapientes et sa-
cientiati uenerunt ad hostiense
q; erat ibidem et dixerunt ei.
Dne volumus ut suadeas
fratri franco q; sequitur co-
siliu fratrum sapientium
et pmittat se interdum dua ab-
eis. Et allegabant regula
sancti benedicti et augusti-
ni et bernardi q; docent sic
et sic uiue et ordinate. Que
omnia cum retulisset cardina-
lis beato f. p modum admoni-
tionis. beatus f. nichil sibi
respondens cepit ipsum per-
manu et duxit eum p fratres
congregatos in capitulo et
sic locutus e fratrib; in fer-
uore et uirtute spūs sancti
fratres mei fratres mei. Dns uo-
cauit me p uiam simplici-
tatis et humilitatis et hanc
uiam ostendit mi in uerita-
te pro me et p illis q; uolunt
mi credere et me imitari.
Et ideo uolo ut non nominc-
tis mi aliqua regula neq; sa-
benedicti neq; sa augustini
neq; sancti bernardi neq;
aliqua uiam et forma uiue

di pte illam q; michi a dno
est ostensa misericorditer et
donata. Et dixit mi dns q;
uolebat me esse unum nouel-
lum pactum in hoc mundo
et uos uoluit ducere p uiam
aliam q; p ista scientiam.
Ded p uiam scientiam et sa-
pientiam deus uos confundet
et ego confido in castallis dno
q; p uos uos punit deus et
adhuc redibitis ad uiam
tuum cum uirtutibus uos uelitis
nolitis. Tunc cardinalis ob-
stupuit ualde et nichil respo-
dit. et omnes fratres plurimi
timuerunt

Qualiter p sancti a p dicitur
q; scia debebat esse occasio
ruine ordinis et q; le prohibuit
uni sororum suorum ne intende-
ret studio p dicationis...

Dolebat plurimum be-
tus f. si uirtute negle-
ta q; rereetur scia inflatua-
maxime si non in ea uocatus
quisq; p sisset in q; uocatus a
principio fuerit. Dicebat e-
ni. fratres mei q; scie curio-
te ducuntur in die tribulatio-
nis inuenient manus suas
uacuas. Ideo uellem eos ma-
gis roborari uirtutibus ut cum
tempus tribulationis uene-
rit. secum haberent in angus-
tia dnm. nam et uentura

est tribulatio q̄ libri ad nichilum vtilis in fenestris et lateribus p̄icietur. **N**o hoc dicebat q̄ lectio sacre scripture sibi displiceret. sed vt asupflua cura discendi retraheret vn̄iuersos. Volebat enī ip̄os potius esse charitate bonos q̄ sc̄ie curiositate saolos. **N**o derabatur etiam nō longū ^{pa} ventura in quibz iā p̄sciebat sc̄iam inflatua debere esse occasionem ruine. **V**nde quenda sociorum suoz aliqui predicationum studio nimis intentū post mortem suam apparens ei r̄ndit atqz prohibuit. **I**ussit q̄ illi magis vt sc̄deret viam humilitatis et simplicitatis incedere.

Tpe tribulacionis future qui intrabit ordinē erunt benedicti. et q̄ erūt p̄bati erūt meliores p̄decessoribz suis.

Dicebat beatus f. veniet tempus quo malis exemplis maloz fratru her dilcā dei religio diffamabitur ita vt pudeat ire in publicam. **Q**ui vero tūc t̄pis ad suscipiendū ordinem veniunt sola sp̄s sancti opatione ducēt. et nulla in eis macula caro et sanguis impinget. erunt q̄ vere a dño benedicti. et licet in eis nō fuerit opationes mentorie tū frugescente cha

ritate que fecit sanctos operari feruent̄ venturae sunt illis temptationes immēse et qui tpe illo inventi fuerint p̄bati erūt suis p̄decessoribus meliores. **V**e aut̄ illi qui de sola specie et apparen̄cia cōuersacionis religiose. sibi plaudentes in sua sapientia et sc̄ia cōfidentes inventi fuerint ociosi idest nō exercitantes se in opibus v̄tiosis in via crucis et penitēcie in pura obseruācia euāgelij quod ex p̄fessione tenent pure et simpliciter obseruare. **I**sti enī nō resistunt cōstanter teptationibz q̄ ad p̄bationē electoz aduenire pmittentur. q̄ vero probati fuerint et approbati accipiet coronā vite ad quā exat̄at eos iterum malicia ep̄borum.

Qualit̄ respondit soao suo q̄renti quare nō corrigeret excess̄ q̄ fiebat ī ordie tpe suo.

Vidā socius beato f. semel dixit. **D**at̄ ignosce michi que tibi volo dicē iam plures cōsiderauerunt. et ait.

Tu scis quō olim p̄grām dei viguit in puritate p̄fectiois tota religio q̄liter omēs fr̄es cū magno feruore et sollicitudine in omnibz cōseruabant sanctā paupertatē. vide licet in piis et paup̄culis

pa

her

her

edificans et vtesilibus. in par
uis et paupaulis libus et ves
tibz. et sicut in hys ita et in
omnibus alijs exterioribus
erant vni⁹ voluntatis et fer
uoris in sollicitudine serua
di oia q̄ p̄tinent ad nr̄am
professionem et vocationē
et exemplū omnium et sic e
ciam erāt vnanimēs in di
lectiōe dei et proximi tamq̄
hoies vere apostolica et eua
gelica. Nūc a puo tpe at̄ ce
pit hęc puritas et p̄fectio val
de dissimuliter variari licet
multi dicēt et excusent fr̄es
p̄pter multitudinē dicētes
p̄pter hoc nō posse hęc a fr̄ibz
obseruari. vno multi fr̄es
ad tātam ceatatem deue
nerunt q̄ de hys magis q̄
de prioribus putāt edificari
p̄lm et ad deuotionē conuer
ti atq̄ videt̄ eis q̄ p̄t hoc ma
gis honeste viuant despia
entes et reputantes p̄ nichil
lo viam sc̄e simplicitatis et
paupertatis que fuit iniciū
et fundamētum nr̄e religio
nis. Vnde nos cōsiderantes
hec credimus firmiter q̄ dis
plicent tibi. Sed valde mi
ramur si displicent tibi q̄re
tu sustines et nō corrigis ea
Respondit beatus f. et dixit
illi. Dñs indulgeat tibi frat̄

qm̄ vis esse in cōtrariis et
aduersariis atq̄ me impli
care in hys q̄ nō p̄tinet ad
officiū meū. quousq̄ enī ha
bui p̄latiōis officii sup̄ fr̄es
et ipsi p̄māserunt in votan
one et professiōe sua. licet a
principio mee cōuersionis sic
infirmus fuerim cū mea
ua sollicitudine satisfactiō
is exemplo et p̄dicatiōe. H
postq̄ cōsideraui q̄ dñs mul
tiplicat nūm fr̄etrū et p̄
tepiditātē et inopia spūs ī
cipiebant declinare a via r̄m
et secura p̄ quā cōsueuerant
ambulare et p̄ ampliozem
viam q̄ ducit ad mortē in
cedentes nō attendebant vo
cationē et professiōem suam
et bonū exemplum nec vo
lebant dimitte iter p̄uilo
sum et mortiferū quod cepit
p̄pter p̄dicatiōem et admoni
tionē meā et exemplū meū
quod illis cōtinue cōsideraui
Ideo recōmendaui religionis
p̄latiōem et regimē dñō et
ministris. Vnde licet tpe q̄
renūciaui officio p̄latiōis
fr̄etrū. excusare me coram
fr̄atribus in capitulo gene
rali q̄ p̄t infirmitates me
as curā de eis nō potui ha
bere. tñ si secūdū voluntatē
meam fr̄es vellent ambula

42

re nūc ppter ipōz cōsolatio-
nem et utilitatem nollem
q̄ alium ministrū habe-
rent nisi me vsq; ad diem
mortis mee. Ex quo enī fi-
delis et bonus sudditus vo-
luntate prelati sui cognos-
cit et obseruat quā solli-
tudine oportet hēre platu-
de illo. pmo tm̄ gaudere de
bonitate frat̄z ppter lucrū
ipōrum et lucrū meū q̄ si
incerem in lecto infirmus
nō me piget satisfacc̄ eis.
qua officū meū id est pla-
tionis est spirituale tm̄ vi-
delicet dñar vicys et ipā
corrige spūalit̄ et emendac̄
Postm̄ ipā corrige et emen-
dare nō possum p̄dicatione
et admonitione et exemplo
nolo carnifex fieri ad puni-
endū et flagellandū sicut
potestates hui⁹ mūdi. Nā
ego confido in dño q̄ inuisi-
bi- et invisibiles q̄ sunt castal-
li dñi ad puniendum i hoc se-
culo et in futuro ad huc su-
ment vindictam de illis q̄
transgrediuntur mādata dei
et votum p̄fessionis sue et
facient eos corrigi ab homi-
nibz hui⁹ seculi in imperi-
um et verecūdiā ipōrum et
sic reuertentur ad vocatio-
nem et p̄fessionē suā. Verū
tamen vsq; ad diem mortis

mee nō cessabo saltē exem-
plo et bona opatiōe docere
fr̄es ambulare p̄ viā quam in
dñs ostendit quā et ego iam
docui et ostendi verbo et ex-
emplo ut sint inexcusabiles
coram deo. Et ego nō teneor
ulterius de ipis corā deo red-
Intra scripta **De vocem**
verba frat̄ leo socius et cō-
fessor s̄i f. scripsit fratri cō-
rado de officia dicens ea se
habuisse de ore beati f. q̄ i-
dem frat̄ conradus apud
sanctū damianū. ppe assisui
sanctus fr̄a. stabat post tri-
bunal ecclesie s̄e marie de
angelis in orōe leuādo ma-
nus in altū et
ad
xp̄m q̄ habet misericordiā
de p̄plo de multa tribulatiōe q̄
delebat euenire. Et dicit do-
minus. si vis ut habeam mi-
sericordiam de p̄plo xp̄iano
fac in istud q̄ ordo tuus per-
maneat in eo statu in quo po-
situs est quia nō remanet in
plus de toto mūdo. Et ego ti-
bi p̄mitto q̄ amore tui et or-
dinis tui nō p̄mittā mūdo
euenire aliquam tribulatio-
nem. Sed dico tibi q̄ ipi de-
bēt recede ab ista via in qua
posui eos. Et puocabūt me
ad tantā iram q̄ ego in sur-
gam contra eos et vocabo de-
mones et dabo eis potestate

+ fr̄a r̄f̄e

quam voluerint et ipi tantum scandalum ponent inter eos et mundum quod nullus erit qui possit portare habitum tuum nisi per silvas et quoniam mundus prodest fidem ordinis tui non remanebit ultra lux quia posui eos in luce mundi. Et sanctus frater dixit de quo vivunt fratres mei qui habitabunt in silvis. Dixit christus. Ego pasce eos sicut pasci filios israel de manna in deserto quia isti tales erunt boni et tunc redibunt ad primum statum in quo fuit fundatus et incipit. *De orationibus et lacrimis humilium fratrum et simplicium conuertuntur anime que videntur conuerti propter sanam et predicacionem aliorum.*

(xxx)

Nolebat pro sanctissimus frater suos esse cupidos sanam et liberos sed volebat et predicabat eis ut studeret fundari super sanctam humilitatem et imitari puram simplicitatem sanctam orationem et dominam nostram paupertatem in quibus edificauerunt sancti et primi fratres et hanc solam esse securam dicebat viam ad salutem propriam et aliorum edificacionem. quoniam christus ad cuius imitationem sumus voti

^{sola} hanc nobis ostendit et docuit verbo et exemplo. *scilicet* enim sanctus pro futurum presuerebat cognoscebat per spiritum sanctum. Et multociens frater dicebat quod multi fratres omissione edificandi alios dimittunt vocationem suam videlicet sanctam humilitatem puram simplicitatem orationem et deuotionem atque dominam nostram paupertatem. et continget illis quod unde putabant magis imbui id est impleri deuotione et actum amore et illuminari cognitione dei propter intellectum scripture. inde occasionaliter remanebunt intus frigidi et vacui et sic ad propriam vocationem redire non poterunt. quia tempus viuendi secundum vocationem suam in vano et falso studio amiserunt. Et timeo quod id quod videbatur habere auferretur ab eis quia id quod datum erat illis id est vocationem suam tenere et imitari peritus neglexerunt. Et dicebat. Sunt multi fratres qui totum studium suum et totam sollicitudinem suam ponunt in acquirendo sanam dimittentes vocationem suam extra viam humilitatis et sancte orationis mente et corpore euagando. Cuius propter predicauerunt et noue

48
erunt inde aliquos edificari
vel ad penitentiam conui-
ti inflantur et extollunt se
de ore et lucro alieno tamquam
de suo tamen magis in condemna-
tione et preiudicium suum pro-
cauerunt et nichil ibi secundum
veritatem operati fuerunt nisi
tamquam istinc illorum pro quos
vere dominus huiusmodi fratrum ac-
quisiuit. nam quos credunt per sancti-
tatem et predicationem suam edificari
et ad patriam conuerti. dominus ora-
tionibus et lacrimis sanctorum pau-
perum humilium et simplicium
fratrum edificat et conuertit.
licet ipsi sancti fratres ut pluri-
mum hoc ignorent. sic enim est
voluntas dei ut illud nesciant
ne inde valeant superbie
Isti sunt fratres mei milites ta-
bule rotunde qui latitant in
desertis et remotis locis ut
diligentius vacent orationi
et meditationi. sua et aliorum
peccata plorantes viuentes sim-
pliciter et humiliter conuersa-
tes quorum sanctitas a deo cog-
noscitur et aliquibus fratribus et ho-
minibus est ignota. Horum anime
cum ab angelis domino presentabuntur
tunc dominus ostendet illis frater-
tatem et laborem laborum suorum vide-
licet multas animas que suis ex-
emplis orationibus et lacrimis
sunt saluate. Et dicit illi filij

mei dilecti tot et tales anime
saluate sunt vestris orationibus
lacrimis et exemplis. Et
quia super pauca fuistis fide-
les super multa vos constitu-
am. Alii vero predicauerunt
et laborauerunt sermoni-
bus sapientie et scientie sue. et ego
meritis vestris fratrum salutis
operatus sum. Ideo suscipite
mercedem laborum vestrorum et fratrum
meritorum vestrorum que est reg-
num eternum quod per humilitatis
et simplicitatis vestre atque
orationum et lacrimarum vestra-
rum violentiam rapuistis.
Dicatque isti portantes ma-
nipulos suos id est fratres et
et merita sancte humilitatis et
simplicitatis sue intrabunt
gaudium domini letantes et exul-
tantes. Illi vero qui non cu-
rauerunt nisi scire et alij
viam salutis ostendere nichil
operantes pro se ante tribu-
nal christi stabunt nudi et
vacui solius confusionis ve-
recundie et doloris mani-
pulos deferentes. Tunc veri-
tas sancte humilitatis et sim-
plicitatis sancteque orationis et pau-
peritatis que est vocatio nostra
exaltabitur glorificabitur
et magnificabitur cui
veritati ipsi inflati vento
scie detraxerunt vitam et

vanus sermonibus sapien-
cie sue dicentes ipas veritate
esse falsitatem et tamq[ue] rea-
cos q[ui] ambulauerunt in veri-
tate crudeliter p[er]sequentes.
Tunc error et falsitas opinio-
nu[m] suaru[m] p[er] quas abulaue-
runt q[ui]s veritate esse putave-
runt p[er] q[ui]s in ceatatis fouca
multos precipitauerunt i[n] do-
lore cofusione et verecundia
terminabitur. Et ipi cum
suis tenebrosis opinionib[us]
in tenebras exteriores cu[m]
tenebraru[m] spiritib[us] demer-
gentur. Unde sepe dicebat
beatus. f. sup[er] illo verbo. Tunc
sterilis peperit plurimos et
q[ui] multos habebat filios in-
firmata e[st]. Sterilis e[st] bon[us]
religiosus. simplex. humi-
lis. paup[er] et despectus. vilis
et abiectus. q[ui] sanctis oroi[bus]
et virtutib[us] continue ali-
os edificat et pturit gemi-
tib[us] dolorosis. hoc verbum
dixit sepissime cora[m] m[is]tris
et alijs fr[atr]ib[us] maxime in ca-
pitulo generali. **U** vole-
bat et docebat prelatos, p[re]dica-
tores debere se exercere in oroe
et opibus hu[m]ilitatis.

A Joelis seruus ac per-
fectus imitator cristi
franciscus. sentiens se p[er]fr[ater]
humilitatis vtutem i[n] cris-

tu potissime transformatu[m] p[er]
ceteris virtutibus ipam hu-
militate[m] optabat in frater-
bus suis. et ad gra[m] dilige[n]-
da[m] desideranda[m] acq[ui]rendam
et seruanda[m] incessanter eo
verbo et exemplo affectus
suis aiabat. maxime m[is]-
tros et p[re]dicatores ad mone-
bat et inducebat ad hu[m]i-
tatis opa exercenda. Dicebat
enim q[uod] p[ro]pter p[re]lationis offi-
ciu[m] et sollicitudine[m] p[re]dica-
di no[n] debet dimittere sc[ri]p-
ta et deuotam oroe[m]. ut p[er] cle-
mosina. opari aliqui suis
et alia opa face[re] sicut alij
p[ro]pter bonum exempli et lu-
cre[m] aiaru[m] suaru[m] et alio[rum]. Et
dicebat. multu[m] enim edificat
fr[ater] subditi cu[m] coru[m] m[is]-
tris et p[re]dicatores vacat
oro[i]. et inclinat se libete[r] ad
hu[m]ilitatis opera et obsequia
vilitatis. Aliter aut no[n] p[otes]-
t absq[ue] sui cofusione p[ro]uidere
et condensatione de hoc fr[ater]
alios ad mone[re]. Oportet enim
exemplo cristi p[ri]us face[re] q[uam]
docere ac sil[entio] face[re] et docere

Qualit[er] ad verecundia[m] suam
docuit fratres cognoscere q[uod]
ipse est hu[m]i[us] dei et q[uod] no[n].
Conuocauit semel beatus
fr[ater]. multos fr[ater] et ait illi
Cognouit d[omi]n[u]m ut in d[omi]no

ostendē qm̄ sū seruis eius
et qm̄ nō. nā nichil aliud
vellem q̄ existē seruus eius
Ip̄e aut̄ benignissimus dñs
sua dignione in r̄ndit. Ser-
uū meū veraciter te esse cog-
noscō cū scā cogitas loqueris
et oparis. Ideo vocavi vos
fr̄es et hoc vobis insinuavi
cū corā vobis possum vererū
dari qm̄ videbitis me deficē
in omnibz hys vel in aliq̄
p̄dictorū

*Qualit̄ voluit oīno ut fr̄es
eūs laboraret̄ in m̄dū maībz suis*

Quidam nulli se negotio
familiarit̄ et huīliter
applicātes dicebat euomē-
dos eē ato de ore dñi. nullus
corā eo otiosus poterat cōpa-
rē quin statim ip̄s mordaci-
dente corripet. Siquidē ip̄e
omnis perfectiois exemplar
manibus suis huīliter labo-
rabat nil p̄mittēs effluē de
optimo t̄pis dono. Dicebat
enī. volo oēs fr̄es meos labo-
rare exercitari huīliter in o-
peribz bonis vt minus sum⁹
hoībz onerosi. et ne cor ā lig-
ua in ocio euaget. Qui ei
nichil scūt opari addiscant
lucrū vero et mercedē de la-
pore nō laborātis arbitrio.
Sed gardiani et familie ar-
bitrio cōmittēdū esse diceb̄t

447
De zelo ipsius ad p̄fectionē
r̄gule ⁊ ad totā r̄gionē. Et p̄
qualit̄ laudabat r̄gule p̄fes-
sionē et volebat fr̄es scire
eam et loqui de ea et mori
cū ea

Profect⁹ zelator et ama-
tor obseruācie scī euā-
gely beatus f. cōmunē p̄fes-
sionē r̄gule nr̄e q̄ nō est ali-
ud q̄ p̄f̄m̄ euāgely obseruā-
cia ardentissime zelabat et
eos q̄ sūt et erūt veri zela-
tores ipsius. singulari b̄ndic-
tioē dotauit. Hanc ei p̄fessi-
onē nr̄am suis imitatoribz
dicebat eē librū vite. sp̄em
salutis. arrā glorie. medul-
lam euāgely. viā crucis.
statū p̄fectionis. clauē pa-
disi. et pactū eterni federis.
Hac volebat haberi ab oībz
et sciri. et volebat fr̄es i collo-
cationibz cōtra tedū de ip̄a
sepe cōferre et i memoria p̄-
fati iuramētī cū interiori ho-
mine de ip̄a sepius fabula-
ri. Docuit etiā semp̄ pre oculis
pōrri i cōmemorationē
et memoriā vite agēde et de
bite obseruācie r̄gularis. et
q̄ plus ē voluit et docuit
fr̄es dēre mori cū ip̄a. *De s̄o
layco qui fuit martirisatus
tenēdo r̄gulā in maībz*
Quis ergo scī documētī

lxxxv

lxxxvi

et instituti beatissimi patris
non immerito quodam fratre laico
que ad choros martirum indu-
bitanter credimus esse assump-
tum. dum esset inter infideles ob-
zelum martirum et a sarracenis
tandem ad martirium ducetur
cum magno feruore ambabz
manibus regulam tenens ge-
nibus humiliter flexis dixit so-
cio suo. De omnibus que contra
istam regulam feci frater charissime
coram oculis diuine maiesta-
tis et coram te me confiteor cul-
pabile. successit huic breui
confessione gladius quo vitam
finiens coronam martirum est
adeptus. Tunc itaque iuuenis
intrauerat ordinem ut iugum
regule ferre vix posset. cum
tamen sic per puerulum lorica
posuit ad carnem. felix puer
qui feliciter incepit et felicit-
er consumauit

*Et voluit religione semper
esse sub protectione et correctione anime romane*

lxxxviii **D**icebat beatus frater vada
et recomendabo religionem
fratrum minorum sancte ratione eccle-
sie cuius potentia virga terre-
ant et corripiantur mali-
uoli. filii dei in eterne salu-
tis augmentum vobis plena gau-
debunt libertate recognoscant
ex hoc filii beneficia dulcia
meritis sue et spiritus deuotione spi-

ritali ipsi reuerentia vestigia
amplectantur non enim erit ipse
protecte in ordine malus occu-
sus nec filius belial per viam
domini transibit ipius. Ipse ma-
scula paupertatis nostre cumula-
tur gloria et humilitatis precon-
supbie nubilo obiecto iubilum non
permittet vllatenus offuscari.
Charitatis et pacis vincula
in nobis seruabit illesa cen-
sura sanctissima preciens dis-
sidentes et eum felice purita-
tis observatio sancte continue in
conspectu eius florebit nec odo-
rem bone fame et conuersati-
onis sancte ad horam pariet elabi.
**De quatuor pro gatiuis que dominus
donauit religioni et mirauit e-
as beatus frater franco.**

lxxxix **B**eatus frater dixit se obti-
nisse a domino et sibi per
angelum nunciam fuisse heri
tuor. videlicet quod religio et pro-
fessio fratrum minorum non deficiet
vsque ad diem iudicii. Item quod nul-
lus ex industria persequens
ordinem diu viuere. Item quod nul-
lus malus volens male vi-
uere in ordine poterit in ipso diu
permanere. Item quicunque ex or-
de dilexerit orationem assidue
sit peccator tandem misericordi-
am consequetur. **De conditionibus
que dixit esse necessarias generali
magistro et sociis eius**

Tantus erat zelus q̄
 habebat ad cōuersati
 onē p̄fōis in eligione et tā
 ta videbatur sibi eē p̄fectio
 p̄fessionis regule q̄ sepe co
 gitabat q̄s esset sufficiens
 post mortem suam ad r̄gi
 nē totius eligionis et ad
 cōseruationē p̄fectionis ī ip̄a
 cū dei adiutorio et nullū uo
 nēū poterat inuenire. **U**n̄
 pe finē uite sue dixit ei q̄
 tam fē p̄r in valle lacrima
 rū. Innuē ḡ nobis aliquē
 si cognoscas in ordine in quo
 tuus anim⁹ q̄escat cui on⁹
 ḡnalis m̄str̄i digne possit
 imponi. R̄ndens beatus f.
 innuens cūcta uerba suspi
 r̄is tam magni et multo
 di exercitatus ducē tā ampli
 t̄ dilatati gregis pastorem
 fili nū nullū sufficiētē in
 tuor. sed unū uobis dep̄ictū
 in quo reducat q̄lis debet
 eē hui⁹ familie dux et pas
 tor. homo inquit iste debet
 esse uite q̄uissime. discretiois
 magne. fame laudabilis. p̄
 uatis affectioibz carēs ne
 dū in p̄te plus diligit in to
 to scandalū genēt. Debet il
 li orōis studiū eē amicu ita
 t̄n q̄ certas horas aūe sue et
 certis gregi suo distribuet
 Quā p̄mo mane debet sanc

tissimū sacrificiū ^{misse} premitte
 et ibidē dōḡa deuotione seip̄s
 et gregē diuine p̄tectioni af
 fectuosius cōmēdare. Post
 orōem uero seip̄m statuāt ī
 medio ab oibz dep̄llandum.
 oibz r̄nsuz. oibz cū charita
 te et paciā et māfuetudine
 p̄uisurū. nō debet eē accep
 tor p̄sonarū ita q̄ nō minus
 curet de simpliābz et uocotis
 q̄ de sac̄tibz et sapiētibus.
 Cui si donū sac̄ eē cōcessū t̄n
 plus in moribz pietatis et
 simplicitatis paciē et hūili
 tatis ymaginē ferat. foueat
 q̄ utites ī se et in alyz atq̄
 in p̄dicādo cōtinue se exerce
 at. ad hāc alios plus exēplo
 q̄ sermonibz inatando. Sit
 exerrator pecunie q̄ nre p̄
 fessionis et p̄fectionis est p̄apu
 a corruptela et tāq̄ caput
 et exemplar imitandū ab
 oibz. multis neq̄q̄ loculis
 abutat. Sufficiant aut̄ sibi
 p̄ se habitus et libellus. p̄ a
 lys uero p̄narolus cū cala
 mo et pugillari et singulū
 Nō sit aggregator librorū
 nec leōi multū intentus
 ne forte detrahat officio q̄
 p̄rogat studio. Consoletur
 pie afflicto cū sit ultimū
 remediū tribulatis ne si
 apud eū defuerit r̄media

sanitatis despatio morbi p̄
haleat i infirmis. ut p̄ter
uos ad m̄asuetudinē spec
tat scipm̄ p̄sternat et ali
quid sui iuris relaxet ut lu
crifaciat aūz. ad refugios
ordinis velud ad oues que
p̄ierūt viscera pietatis ex
pandat. et nūq̄ m̄az negz
illis sciens tēptatiōes illas
ēē p̄ualidōs q̄ ad tātū p̄nt
impellē casū. q̄s si ipm̄ p̄
mittēt d̄ns forte expiri in
maius p̄apiciū laberetur.
Vellem ipm̄ tāq̄ cristi vira
rū ab oibz cū deuotiōe et re
uerētia hōzari atq̄ sibi ab
oibz et i omnibz cū oī veni
uolentia iuxta ei⁹ necessita
tē et status nr̄i cōdecētia p̄
uideri. Verūpt̄n̄ oportet eū
nō aeridē honoribz. neq̄ fa
uoribz plus q̄ iuuuys de
lectari. Ita q̄ p̄pter honoēs
nō mutentur ei⁹ mores n̄
in melius. Si q̄n̄ vero p̄pen
tioni et meliori cibo idiget
nō in abscondito sed in pu
blico loco assumat ut alijs
tollatur verecūdia prouidē
di sibi in infirmitatibz et de
bilitatibz suis. oportet cum
maximelatentes distingūe
consāas et ex occultis venis
eruere veritatem. Omnes
accusatiōes in principio ha

beat suspectus donec veritas
ex diligenti examinatione
incipiat apparē. Aures aut̄
nō prebeat multiloquye in
accusationibz specialiter ha
beat suspectos nec facultate cre
dat eis. Talis deniq̄ debet ēē
q̄ p̄pter cupiditatē retinēdi
honore vilē form̄ iusticie et
eq̄tatis nullaten⁹ infinat
vel relaxet. Ita t̄n̄ q̄n̄ iustus
rigore nullius cūā oridatur.
ex supflua m̄asuetudine nō
nascatur torpor. atq̄ ex laxo
indulgētia nō p̄ueniat dis
solutio discipline. Officiū
platonis s̄p̄ putet et sentiat
sibi fore potius oneri q̄ hōi
Vellē itaq̄ ipm̄ habē sonos
p̄ditos honestate. rigidos
aduēsus p̄prias volūtates.
fortes in angustis. pios et cō
passuos delinquentibz habē
tes eq̄lem affectionē ad oēs
nichil de labore suo recipē
tes nisi purā corpis necessi
tate et nichil appetētes nisi
laudē dei et ordis profectum
et cūe p̄prie meriti et fructū
oīm p̄fectā salutē. oibz cōue
nienter affabiles. et oēs con
uenientes ad ipōs cū scā io
cūditate recipientes. atq̄ for
mā et exemplū obseruāti e
uāgely iuxta p̄fessionē regu
le i semetip̄is pure et simpli
sinq̄ ab oibz timent⁹ et ab ipō timentē
tibz diligatū.

46
ater omnibus ostēdentes
Ecce inquit talis debet ēē
gñalis mīster hui⁹ religi
onis et tales socios deberet
habere. **Qualis locutus**
fuit sibi dñs dū iunius af
ligeretur p̄t frēs q̄ declina
bant a p̄fectione . . .

Quoniam iuxta men
surā zeli quā habebat
continue ad p̄fectionē religi
onis oportebat ēē in eo trista
ciā. si qm̄ audiret vel videt
quicq̄ imp̄fectionis in ip̄a.
cū cepisset frēs intelligē
q̄ aliqui frēs dabāt ma
lū exemplū in religione.
et q̄ frēs iā a summo apice
professionis sue ceperāt de
clinare. tactus nimis doloē
cordis intrinsecus q̄dā vice
in orōē ad dñm dicit. Dñe
recomēdo tibi familiā quā
dedisti m̄. Et statim dicit il
li dñs. Dic m̄ o simplex
et p̄vota hominū q̄re tm̄
contristaris cū aliquis hō
exit de religione. et cū frēs
nō ambulant p̄ viā quam
ostendi tibi. Item dicit m̄ q̄
plantavit hāc fratrū reli
gionē. Quis conuerti fāt
hominē ad p̄nā. Quis dat
virtutē p̄seuerandi in ea.
Dñe ego. Ego nō elegi te p̄
homine l̄ato et eloquēte su

p̄ familiā meā q̄a nec te nō
illos q̄ erant veri frēs et veri
obseruatores r̄gule quā de
di tibi nolo ambulare sup
viā sciē et eloquētie. Deo e
legi te simplice et p̄votam
ut scire valeas tā tu q̄ alij
qm̄ vigilabo sup gregē me
um. et posui te signaculū
ip̄is ut opa q̄ oportet in te ip̄i
in se debeant opari. Qui
enī ambulāt p̄ viā quā of
tendi tibi habent me et a
būdantius habebūt. Qui
vero p̄ aliā viā ābulāē
voluerint. etiā id q̄ vidē
tur habē auferetur ab eis.
Quap̄pter dico tibi ne tm̄
de cetero cōtristeris. Deo a
ge q̄ agis. opare q̄ oparis
qm̄ in charitate p̄petua plā
taui religionē fr̄m. Unde
scias q̄a tm̄ diligo ip̄os. si
q̄s fr̄m reūsus ad vomitū
morietur extra religionē.
alterū remittā in religione
qui vice ip̄i habeat coro
nā eius. Et si nō ēēt natus
faciam ip̄m nasci. Et ut sa
as qm̄ vitāā religionē fr̄m
spontanee diligo. ponatur
q̄ in tota religione nō ma
nerent nisi tres frēs adhuc
ip̄a erit religio in ea et ip̄
sam in p̄petuū nō ēlinquā
Et hys auditis māsit eius

animus mirabiliter cōso-
latus. Et licet pro nimio
zelo quē sp̄ habebat ad p̄-
fectionē religionis ex toto
stine se nō potuit quin
vehemēter contristaretur
cū audiebat aliquid imp̄-
fectionis fieri p̄ fr̄es de quo
malū exemplum vel scan-
dalū ouret. tñ postq̄ fuit
talit̄ a dño cōfortat̄ reuo-
cabat ad memoriā illud
ps. Iuravi et statui custodi-
re iustitias dñi ⁊ seruare
regulam quā ip̄e dñs de-
dit m̄ et illis q̄ voluerint
me imitari. Ipi etiā fr̄es
oēs obligauerūt se ad hoc
sicut ego. Et ideo p̄ h̄ dimi-
si officium fr̄m p̄pter infir-
mitates meas et alias cau-
sas ratiōbiles nō teneor ā-
mō nisi orare p̄ religionē
et bonū exemplū fr̄ibus
exhibē. Nā illud a dño ha-
bui ⁊ scio i veritate qm̄ si me
nō excusaret infirmitas ma-
ius adiutorū qd̄ possim re-
ligioni impēde ē ut cotidie
vacē orōi p̄ ea ad dñm qui
ip̄am gubernat ⁊ seruat ⁊
protegit. in hoc enī me dño
et fr̄ibz obligavi ut si quis
fr̄m meo malo exemplo pi-
erit volo p̄ ip̄o tēri dño red-
de rationē. Hec verba lo-

q̄bat int̄ se ad q̄tādū cor-
suū. et ip̄a etiā fr̄ibz in col-
latioē verbor̄ et i capitū-
lis sepi⁹ explicabat. Vñ si
q̄s fr̄ aliqui dicebat ei ut de-
bēt se intromitte de regu-
ne ordinis. Et ip̄e tñdebat
dicēs. fr̄es habent regulam
suā et iurauerūt seruare eā
Et ut nō habeāt excusationē
sup̄
placuit dño me statuē ut
eēm plat⁹ eoz corā ip̄is iura-
ui eā simulit̄ obseruare. Vñ
ex quo fr̄es sciūt quid debet
face quid etiā euitare nō
restat nisi ut opibz eos doce-
am qm̄ ad hoc dat⁹ sū eis
in vita mea et p̄ mortem

*De singulari zelo quē habuit
ad locū bñe marie de poram-
cula ⁊ de cōstitutionibz q̄s fecit
ibi conf̄ verba orōsa m̄*

Die ceteris locis ordi-
singularē zelū et pre-
cipuū studiū habuit sp̄ qm̄
dū vixit in faciēdo cōserua-
tiōnem p̄fectionē vite et
cōuersionis nr̄e in sacro
loco sc̄e marie de angelis tñ
q̄ in capite ⁊ totius religio-
nis intendēs ⁊ volens ip̄m
locū eē for̄m et exemplum
hūilitatis et paupertatis et
oīs p̄fectionis euangelicę

nunctis locis. atq; fr̄es ibi
de cōmorantes debē sp̄ eē
p̄ ceteris fr̄ibz circūspectos
et sollicitos in oibz agendis
et inuēdis q̄ spectant ad
p̄fectionē obseruācie r̄gu
laris. Vñ quodā tpe ad e
uitandā ociositatē q̄ est ca
dix oīm maloz maxime
religioso. ordināuit vt quo
libet die post cibū statim
fr̄es sil' cū ip̄o deberent se
in aliquo ope exercē. ne bo
nū quod tpe orōis lucrabā
tur per verba inutilia et
ociosa ad q̄ hō est disposit⁹
maxime p̄ cibū p̄derent
soliter l' in pte. Item ordi
nauit et mandauit firmi
ter obseruari q̄ si quis for
trū vagās l' aliquid opās
int' fr̄es verbū aliquod p̄
tulerit ociosū. teneatur se
mel dicē pat' n̄r laudādo
deū in p̄ncipio et in fine
orōis. Ita tñ q̄ si forte sui
casus cōsatus prius se culpa
uerit de omisso. ip̄m p̄ n̄r
dicat pro aīa sua cū laudi
bz dñi vt dictū est. Si aut
ab aliq' fr̄e p̄ius inde fuerit
rephensus. p̄ n̄r p̄ anima
fr̄is arguentis ip̄m p̄dicto
mō teneat. Si vero r̄p̄chē
sus excusaret se et ip̄m p̄ n̄r
dicē nollet eodē mō teneat

44
dicē duo p̄ n̄r p̄ aīa illius
fr̄is arguentis eū. si ip̄ius
vl' alterius testimonio cōsti
terit eē verū q̄ ille ociosū
verbū dixerit. Dicitas etiā
laudes dei ī p̄ncipio orōis
et ī fine ita alte dicat q̄ ab
oibz circūstantibz fr̄ibz au
diat vel intelligat. Qui
fr̄es cū hoc ille dixerit tace
ant et auscultent. Si q̄s veō
audies et auscultās fr̄es di
centē vbi ociosū tacuerit
et nō arguerit eū. eodē mō
teneat dicē vnū p̄ n̄r cū
laudibz dei p̄ aīa illius dicē
tis. Et quāq; fr̄e ingrediens
cellā l' domū l' aliquē locū
inuenit ibi fr̄em l' fr̄es sta
tim debeat dñm deuote be
nedicē et laudare. Has lau
des dñi p̄r̄ s̄ssim⁹ sollicit⁹
erat sp̄ dicē. et alios fr̄es et
ardentissima volūtate et de
siderio docebat et excitabat
ad dicēdū easdem laudes sol
litate et deuote. **Qualit'**
admonuit fr̄es ut nūq̄m
dimitterent illū locū.
Licet beatus f. in oī
sede terraz. et r̄gna celo
rū cōstituta cognosceret et ī
oī loco diuinā grām electis
dei crederet posse donari exp̄
tus tñ eāt locū beate marie
de porciūcula grā uberiori

lxxxij

repletū. et supnoꝝ spiritū
 viuificatione celitus frequē
 tatu. dicebat p̄ inde fr̄ibz
 sepe. Videte o filij ne vna
 hūc locū r̄linquatis. si ab
 vna pte foras ēpellemini
 p̄ aliam intrate. nā locus
 iste sc̄us ē et habitatio xp̄i
 et marie virḡis matris ei.
 Hic cū pauca essem⁹ nos
 augmētauit altissim⁹. hic
 luce sapiē sue illuinauit.
 aiās pauperū suoz. hic q̄
 orauerit corde deuoto quod
 penierit obtinebit. et offen
 des graui⁹ p̄niet. Propte
 rea o filij habete hūc locū
 cū reuerencia et honore dig
 nissimū tāq̄ v̄ habitacu
 lū dei ab ip̄o et a m̄re eius
 singulariter p̄dilectū. atz
 ibidē toto corde v̄o in voce
 exultationis et cōfessionis cō
 fitemi deo p̄i et ei⁹ filio d̄no
 nr̄o iesu xp̄o in sc̄is sp̄s vn̄ite

De p̄rogatiuis q̄s fecit d̄ns
 in loco sc̄e marie de anglis.

Sanctus sc̄oz v̄e loc⁹ iste
 locoz. Digne magno
 rū cōfetur dign⁹ honorū.
 Felix agnomē felicius ē sibi
 nomē. id ē maria. Et nō
 cognomē sortitur muneris
 omē. Angelicū numē hic
 arcūfunde lumē hic p̄nor
 tare solet p̄nos voce sonare

Postq̄ tota ruit fr̄anscus
 eā releuauit. Ex tribz vna
 fuit q̄s ip̄e p̄i ep̄auit. Hic
 p̄i elegit cū sacer mēbra sub
 egit. Hic corp⁹ fregit mē
 q̄s subesse coegit. Hic igne a
 moris sui nr̄as volūtates
 accēdit. Hoc int̄ templū ge
 nit⁹ fuit ordo minorū. Cū
 p̄is exemplū sectatur tur
 ba minorū. Clara dei sp̄sa
 fuit h̄ p̄imario tōsa. Pom
 pis exulta mūdi xp̄m q̄ se
 cuta. Hic p̄tū daz fr̄m sil
 et dn̄az. Dacca p̄res fud
 xp̄m q̄bz orbe refud. Hic
 fuit artata veteris mūdi
 via lata. Et dilata v̄it
 in gēte vocā Regula. Ista
 paup̄tas sc̄a enata. Ela
 p̄stata crux ī mediū ruom̄.
 Dicubi turbat fr̄anscus
 accidiat. Hic trāquillatur
 sua mors istic r̄nouatur.
 Hic demōstrat verū de quo
 dubitat. p̄mo donatur q̄
 quid p̄i iste p̄cat.

De zelo ipsius ad p̄fectionē
 frat̄ū. Et primo q̄liter p̄e
 scripsit eis fr̄m p̄fectū.

Beatissim⁹ p̄i t̄iffō
 matus quodāmodo
 in sc̄os fr̄es p̄ ardore amoris
 et feruore zeli quē habebat
 ad p̄fectionē eoz sepe cogi

48
tabat intra se quibus rationibus
et virtutibus oporteret esse
ordinem bonum fratrem minore
Et dicebat quod ille esset bonus
frater minor quam habet vitam et
rationes istorum sanctorum fratrum
videlicet fide fratris bernardi
quam perfectissime habuit
cum amore paupertatis. Simplicitate
et paupertate fratris
leonis qui vere fuit sanctissime
puritatis. curialitate fratris
angelici qui fuit primus miles
qui venit ad ordinem et fuit
omni curialitate et benivolentia
tate ornatus. gratiosus aspectu.
naturalem sensum
cum pulchro et deuoto eloquio
fratris massae. mentem eleuatum
et contemplationem quam fratres egi-
dius habuit usque ad sum-
mam perfectionem. virtuosam
et continuam orationem sancti rufini
qui sine intermissione sepe
orabat. Etiam dormiendo vel
aliquid operando sepe erat cum
domino mens ipsius. patientiam
fratris iuniperi qui usque ad
statum pacis peruenit propter per-
fectam veritatem proprie vilitatis
quam per oculos habebat.
Et summum desiderium unitandi
christum per triuas fortitudinem
corpalem et spirituale fratris iohannis
hanns de laudibus qui tempore illo

fuit fortis corpe super omnes homines
Charitatem fratris rogerii cuius
tempore vita et iudicatio fuit in
feruore charitatis. et sollici-
tudinem fratris luadi qui fuit max-
ime sollicitudinis. et nolebat
quasi per mensem stare in loco.
Sed quando placebat sibi stare in
alio loco statim recedebat in
Et dicebat non habere hic man-
sionem sed in celo *Qualiter de*
scribebat oculos impudicos
ut indueret fratres ad honestatem
Iter alias virtutes quas
diligebat et desidera-
bat esse in fratribus post funda-
mentum sancte humilitatis dilige-
bat precipue pulchritudinem
et mundiciam honestatis. Vni
volens docere fratres habere oculos
pudicos. solebat tali erugina-
te confingere oculos impudi-
cos. Rex pius et potens mi-
sit ad reginam duos nuncios suc-
cessive Reuertitur primus
et verbis tantum verba reportat
et nichil loquitur de regina
Diquidem oculos suos tenuerat
in capite sapienter nec a-
liqualiter perspicerunt in regi-
nam. Rediit alius. et post
paucis verba longam de regi-
ne pulchritudine texit histo-
riam. Vt inquit dominus vidit pul-
cherrimam mulierem felix qui

De oculis impudicos

lyxxxv

fruit illa. Et rex ad illū
Tu serue neq̄ in sponsa
meam ierasti oculos ipudi
cos. Datet q̄ rē p̄spectū
subtiliter emē voluisti. Ju
bet ergo reuōre p̄mū. et ait
illi. Quid tibi de regina vi
detur. Optic̄ inquit michi
videtur quia libenter et
patient̄ audiuit. Ip̄a enī
dit saginat. Et ait illi rex
Nūquid formositas inest
ei. R̄ndit ille. Dn̄e mi tu
um sit hoc inspic̄ meū at
fuit verba perferre. fertur
a rege sn̄a. Tu inquit ha
bens oculos castos esto i ca
mera mea corpe castior et
frucere delicijs meis. Vir
vero impudic̄ exeat domū
ne polluat thalamū. Dice
bat ergo quis nō debet timē
ēspic̄ sp̄osam xp̄i

*De tribus verbis q̄ reliquat fra
tribz ad cōseruandū p̄focem ipoz*

lxxxvii
Quadā vice cū p̄pter i
firmitatē stomachi
vellet euomē ob numiā vi
olentiā quā sibi fecit euo
muut sanguinē p̄ totā noc
tē vsq̄ ad matutinū. Cūq̄
socy eius tenerent ip̄m p̄
numiā debilitate et afflic
tione q̄si iam mori. cū max
imo dolō et lachrimarum
effusione dixerūt ad illū.

Pater quid sine te faciem⁹
cui nos orphanos derelin
quis. Tu sp̄ fuisti nobis p̄
et m̄r generans et parturi
ens nos in xp̄o. Tu fuisti no
bis dux et pastor nigr̄ et
corrector plus docēs et cor
rigens nos exemplo q̄ v̄bo
Quo ergo ibim⁹ oues sine
pastore filij orphani sine
p̄re hoīes rudes et simplices
sine duce. Quo ibim⁹ que
rere te o gl̄a paup̄tatis laud
simplicitatis et honor vilita
tis nr̄e. Quis nob̄ adhuc
ceas viā veritatis ostendet.
Vbi erit os loquēs et lingua
d̄sulens nobis. Vbi erit sp̄s
feruens. nos i viā cruas di
rigens et ad p̄focē euāge
licā nos d̄fortans Vbi eris
vt recurrām⁹ ad te lumen
oculorū nr̄oz vt q̄ram⁹ te
Isolator aiārū nr̄arū. Ecce
p̄r tu moueris. ecce nos sic
desolatos deseris sic tristes i
amaritatos elinquis. ecce di
es illa dies fletus et amari
tudinis. Dies desolationis
et tristitie appropinq̄t. Ecce
dies amara quā sp̄ ex quo
fuum⁹ tecū vide timēbam⁹
p̄mo quā nō poteram⁹ eā
cogitare. Nec mirū certe q̄
vita tua ē nobis d̄tinue lu
mē et verba tua erūt facile

ardentes et igneantes nos
cotinue ad viam crucis ad
pfectione euangelicā ad amo
rem et imitatione dilassi
mi crucifixi. Et ergo p̄ sal
te benedicas nobis et alyis fr̄i
bus filys tuus q̄s genuisti
i xpo et aliquod memoriale
tue volūtatis elinqs nobis
qd fr̄es tui sp̄ i memoria ha
beat et possint dice h̄ verba
p̄ n̄r reliquit fr̄ibz et filys
suis i morte sua. Tunc p̄
pysum p̄nos oculos i filys
dirigēs ait illis. Vōte michi
fr̄em benedictū de pirato.
Erat enī f̄e ille sacerdos sc̄s
et discretus q̄ beato f. celeb̄
bat aliqui vbi iacebat ifirm̄
q̄a sp̄ cū poterat volebat ha
bē vel audire missam q̄tū
cumq̄ esset infirmus. Cūq̄
venisset ad eū dixit illi.
Scribe q̄liter b̄ndico omibz
fr̄ibus meis q̄ sūt i religione
et qui vēturi sunt vsq̄ ad
finē scli. Et qm̄ ppter debili
tate et dolore infirmitatis
loqui nō valeo. in hys t̄bus
verbis patefacio volūtate
et intentione meā fr̄ibz cūc
tis breuiter p̄ntibz et futuis.
videlicet vt i signū memorie
mee et b̄ndictionis et testa
mēti. sp̄ diligāt se ad iuice
sicut dilexi et diligo eos. sp̄

49
diligant et obseruant dnām nos
trā paupertate. et sp̄ platis et cler
cis sc̄e m̄is emē fideles et subdi
ti existat. Sic enī p̄ n̄r in caplis
fr̄m solitus erat sp̄ in fine capli
b̄ndice et absolue omēs fr̄es p̄n
tes et vēturos ad religione. Et en
am ex caplin in feruore caritatis
hoc idem multociens faciebat.
Monebat aut fr̄es vt timerent
et cauerent sibi a malo ex. atq̄
maledicebat omibz q̄ malis ex
plis p̄uōbant hoies ad blasphe
miā dū religione et vitā fr̄m.
q̄a boni et s̄i paupes de hoc vere
cundantur et plurimū affligūt
**De amore que ostendit fr̄ibz p̄
morte dando singulis buccella
panis sicut fecit xps.**

Quadā nocte b. f. fuit ita
doloribz infirmitatū p̄gra
uatus q̄ q̄si nocte illa nō potuit
quiesce nec dormire. Mane at
facto cū dolores aliq̄stulū iā ces
sasset fecit vocari oēs fr̄es caste
tes in loco. et sedentibz illis co
ram ip̄o cōsiderauit et respexit
eos in p̄sonis oīm fr̄m. et po
nens manū dexteram sup ca
pita singulorū b̄ndixit om̄s
p̄ntes et absentes atq̄ vēturos
ad ordinē usq̄ ad finē scli. et
videbatur ap̄ati sibi ip̄i q̄a nō
poterat videre om̄s fr̄es et fili
os suos an̄ mortē suā. Volens
aut in morte suā imitari su

um dominū et mgrm q̄ in vi
sua p̄fē fuerat imitatus. Iussit
appōeri sibi panes ⁊ bñ dixit
om̄s atq; in plurimas particu
las fecit frangi q̄a p̄ nimia de
bilitate frangē nō valebat. Et
accipiens vnicuiq; fr̄m porrex
pticulā p̄cipiens vt totā q̄libet
māducaret. Dñi sicut dñs an̄
mortē suā voluit in signū di
lectionis cū aplis quīta feria
manducare. ita p̄fectus imita
tor ip̄us beatus. f. voluit in
signū dilectionis ostendē fr̄bz
suis. et q̄ ad similitudinē xp̄i
voluerat hoc facē p̄z manifes
te. q̄a postea q̄siuit si erat tūc
feria quīta. et cū eēt tūc illa
dies dixit q̄ putabat eē feriā
quītam. Unus at̄ ex illis fr̄
bus r̄seruauit vnā pticulam
de pane illo et post mortem be
ati. f. multi infirmi q̄ de ip̄o
gustauerūt statim fuerunt a
suis infirmitatib; liberati.

*Qualit̄ timebat ne fr̄s in
turrerent aliquā tribulatio.*

Qne p̄t̄ infirmitates suas
Dm̄ p̄pter dolores suaz
infirmitatum d̄scere nō posset
et ex hoc videt̄ fr̄s multū dis
trahi et fatigari p̄ se quia ad
huc plus diligebat aīas fr̄m
q̄ corpus ip̄i. cepit timere
ne fr̄s ex nimio labore oca
sione sui. etiā vīniā dei offe.

sam mouerent p̄t̄ impacīaz
aliq̄lem. Dñi q̄dā vice cū pietate
et passionē dixit soris suis
fr̄m fr̄s ⁊ filioli mei nō tēdet̄
vos laborare pro ifirmitate me
a qm̄ dñs p̄ me seruuulo suo is
tituet̄ vobis oēm fr̄m op̄atio
num v̄raz in hoc sc̄lo et in fu
turo quas p̄ sollicitudinē ⁊ in
firmitatis mee nūc op̄ari nō
valetis. p̄mo etiā manus lucrū
acq̄ritis. q̄ si pro vobis labora
retis. qm̄ qui adiuuat me ad
uiuat totā religionē ⁊ vitā fr̄m
p̄mo etiā ita dicatis. Dup̄ te fa
ciamus expensas nr̄as. et dñs
erit p̄ te debitor nr̄. Hoc at̄ dice
bat fr̄s p̄i volens uiuare ⁊ cruce
pusillanimitatē sp̄us corū p̄t̄
numū zelū quem habebat ad
p̄fectionē aīaz suaz. Timebat
etiā ne aliqui tentati p̄t̄ illum
laborē dicerent nos nō valēm
orare nec tm̄ laborem pati et
efficerēt̄ tediosi et vtiq; impacī
tes sic q̄ laboris modici p̄cedit
magnum fructū. *Qualit̄ ad
mouit soros sc̄e dare.*

Postq̄ beatus. f. fecit lau
des dñi de creaturis. fecit
etiā q̄dā sc̄a verba cū cātu p̄ d̄so
lacioe et edificatioe paup̄m
dn̄az. sciens eas nimis tribu
lari de infirmitate sua. et cū
nō posset eos p̄sonaliter visita
re. illa verba p̄ soros misit eis.

Illis enī voluit patefacē volun-
tate suā in verbis illis q̄liter. s.
dērent viuē & hūilit̄ auersari
& ēē vnanimes charitate. vide-
bat enī q̄ eaz̄ auersio & sc̄a cō-
uersatio nō solū religionis fin-
tū erat exaltatio. sed etiā vni-
uersalis etiā edificā maxima.
Dicens autē q̄ in principio con-
uersionis carū nimis artā &
paupaulā vitā duxerāt s̄p̄ ad
cas mouebat pietate & passi-
one. Vñ in casōe verb̄ rogauit
eos vt sicut dñs ex multis p̄ti-
bz̄ congregauit eos ip̄as in vñū
ad sc̄am charitate sc̄az̄ paup̄ta-
tem & sc̄am obīaz̄. ita in ip̄is
s̄p̄ dērent viuē et mori. et specialit̄
admonuit eos vt de demofund̄
q̄s dñs daret illis cū hilaritate
& ḡn̄rū actioē f̄ discrete suis
corporibz̄ prouiderent. & maxi-
me ut sc̄e et laboribz̄ q̄s susti-
nebat p̄ sororibz̄ suis infirmis.
& ip̄e infirme in suis infirmi-
tatz̄ essent patientes. **De con-
tinuo feruore amoris & cōpas-
sionis ad passionē cristi. Et p̄-
mo q̄ nō curabat de suis in-
firmitatz̄ p̄pter amorem pas-**

tionis xpi...
Antus erat feruor amo-
ris & cōpassionis beati. s. ad do-
lores & passiones xpi. in tm̄ ca-
am se cotidie pro ip̄a passione

interius & exterius affligeb̄t
q̄ de p̄p̄is infirmitatz̄ nō
ambat. Vñ cū p̄ longū temp̄
usq̄ ad diē mortis sue fuisset
passus infirmitates stomachi
& epatis & splenis. atq̄ a tpe
quo redyt de vlt̄ mare habu-
isset continue dolores maximos
oculor̄ noluit tm̄ inde h̄rē vñ
q̄ sollicitudinē ut faceret se
curari. Vñ videns dñs hosti-
ensis q̄ ita esset et fuisset sem-
p̄ corpi suo austerus. & maxi-
me quia lumē oculor̄ iā repat
p̄cē & quia nolebat se facere
curari. Admonuit eū cū m̄ḡ-
na pietate & cōpassione dices
Frat̄ nō bñ facis q̄ nō facis te
curari. cū vita & sanitas tua
sit utilis valde fr̄ibz̄ & sc̄laribz̄
& toti etiā. Nā si fr̄ibz̄ tuis in-
firmis cōpateris et s̄p̄ fuisti ill-
pius et misericors. in tāta ne-
cessitate tua nō debes tibi ēē
crudelis. Vñ p̄cipio tibi vt te
curari facias & viuari. Ip̄e nā
q̄ p̄ sanctissim̄ q̄d erat ama-
rum s̄p̄ pro dulci sumebat q̄a
de hūilitate & vestigijs dei filij
continue imēsam dulcedinē att̄.
Qualit̄ inuēt̄ fuit **Lebat**
ire plā gēdo alta voce passionē x̄
Vñ tpe paulo post cō-
Quoniam suā cum ambularet
solus p̄ vñā hō multū longe ab

ecclesia sancte marie de por
tuncula ibat alta voce plan
gendo. Quidam autem spiritalis homo
obuiauit illi et timens ne haberet
aliquod dolorem infirmitatis. dixit
ei quid habes fratere. At ille respondit
Ita deberem ire per totum mundum
sine verecundia plangendo passi
onem domini mei. Tunc ille sic cum eo
cepit flere et fortiter lacrimari. Hunc
virum nominamus et ab ipso hoc in
telleximus quod etiam fecit multam
solacionem et multum beato fratri et non
Qualiter solacia que libenter ei

aliquam frater extere utebatur in lacrimas

Alius amore et passione **et copatione xpi**
christi beatus frater quinquies tunc
fraterbat. Nam dulcissima melodia
spiritus sancti semper ebulliens frequenter
exterior dabit sonum gallice et ve
na diuini suspirii in auribus eius
susceperat furtiue gallicum eru
pebat in uulnere lignum quinquies
colligebat de terra ipsius sinist
brachio supponens aliud lignum
per modum arcus cum manu dext
trahebat super illud quasi super viel
lam vel aliud instrumentum atque
gestus ad hoc idoneos faciens
gallice cantabat de domino ihesu christo
Terminabat deus tunc hec tri
pidiano in lacrimas. et in con
passione passionis christi hic uul
nus soluebatur. In his cotidie
trahebat suspiria et in gemi
tis gemitibus eorum que tenebat in

manibus oblitus suspendebat ad
De zelo ipsius ad orationes scilicet
et opus diuini et ad seruandum
letigam spirituale in se et in alijs.
et primo de oratione et diuino officio

Libet multis annis fuisse
afflictus infirmitatibus
superioribus. erat tamen in tunc deuotus et
reuerens ad orationes et ad diuini of
ficii quod tempore que oraret vel horas ca
nonicas persoluebat ut nunquam
ro vel parieti adhererebat. Stabat
autem spiritus erectus et cum nudo capite
aliquando uero super genua. maxime
quia pro maiore parte diei et noctis
foris uacabat. primo quando ibat per mu
dum pedes spiritus figebat domini tunc uo
lebat dicere horas. Si uero cantabat
propter infirmitatem spiritus descendebat
ad diuini officium. Unum quodam
tempore pluebat fortiter ualde et ipse
propter infirmitatem et necessitatem
equitabat. Cumque iam totus esset bal
neatus descendit de equo quando uo
luit dicere horas et tunc tanto fer
uore deuotionis et reuerencie dix
officium sic stando in uia. et plucdo
dianue super ipsas. ac si fuisse in ca
ua vel in cella. Et aut foris suo. Si aut
pace et quiete corporis uult comedere a
bunum suum que cum ipso corpore sit esca uer
mum. tunc quanta quiete et pace cum qu
ta reuerencia et deuotione debet
autem recipere abunum que est ipse deus.

Qualiter in se et in alijs spiritus di
lex leticia spirituale interiori et exte
riorem

In hoc autē sumū & p̄cipuū sciōdū habuit bt̄is
 f. ut ex orōem et diuinū officiu
 h̄ret at̄que interius et exterius
 leticiā sp̄ūalem. & hoc s̄c̄l̄e in fr̄
 bz suis singularit̄ diligebat.
 p̄mo de tristitia & acedia exte
 rion ip̄os sepius arguebat. Di
 cebat enī q̄ si seruis dei studu
 erit h̄re et c̄seruare interius et
 exterius leticiā sp̄ūalē q̄ proue
 nit ex mūdicia cordis et acq̄
 rit p̄ deuotioēz orōis. demones
 nō p̄nt ei nocē dicentes. Ex quo
 in tribulatiōe et p̄speritate h̄z
 leticiā seruū dei. nō possumus i
 uenire aditū intrādi ad ip̄m n̄
 sibi nocē. S; tūc exultāt demo
 nes q̄ deuotioē & leticiā que
 prouenit ex mūda orōe & alijs
 uirtuosis opibz p̄nt extingue
 ul impedire aliq̄lit. Nā si dia
 bolus in seruis dei p̄t h̄re aliq̄d
 de suo. nisi fuerit sapiens et sol
 licitatus dele et destrue illud q̄
 cia poterit p̄ uirtutē s̄c̄e orōis cō
 tritionis & c̄fessionis & satisfac
 tionis. in breui tpe de vno ca
 p̄llo facit vnā trāben s̄p̄ ibi ad
 itendo. Quia ergo fr̄es mei
 ex mūdicia cordis & puritate
 at̄que orōis puenit h̄ leticiā
 sp̄ūalis at̄ illa duo acq̄reda &
 c̄seruāda p̄ncipalit̄ est studen
 dū ut ip̄az leticiā quā in me

pro

& in uobis sumo affectū cupio
 & diligo cernē et sentire possit
 h̄re interius et exterius ad edi
 ficatiōē proximi & in uitupe
 riuū inuicia. Ad ip̄m enī & ad
 mebz ei p̄tinz tristari. ad nos
 at̄ letari s̄p̄ i dno & gaudere.

**Qualit̄ r̄phendit sociū qui
 erat tristis in facie. & de leti**

De tristitia intelligibili
 crebat bt̄is f. q̄m scio
 q̄ demōēs inuident in de bene
 ficijs q̄ dōs m̄ dedit. Dico etiā
 et uideo q̄ nō p̄nt p̄ me nocē m̄.
 insidiāt & student in nocē per
 socios meos. Si uero p̄ me & so
 cios meos m̄ nocē nō p̄nt cū
 magna c̄fusione recedūt. p̄mo
 q̄n̄z si eem̄ temptat̄ ul acedio
 sus. cū c̄sidero leticiā socij mei
 statim occasione leticię illius
 reuertor de temptatiōe & acedia
 ad interiorē et exteriorē leticiā.
 p̄tēa ip̄e p̄n̄ valde arguebat il
 los qui exterius tristitiā p̄ten
 debant. Nā q̄dam uice r̄pre
 hendit unū de socijs q̄ tristis
 facie apparebat. Et ait illi. Cur
 exterius ostendis dolorē & tris
 titiā de tuis offensis. Int̄ te
 & deū habens hanc tristitiā
 et ora ip̄m ut p̄ miāz suam
 p̄cat tibi. et reddat aīe tue le
 titiā salutaris. q̄ p̄ p̄cā deme
 titū est priuata. corā me at̄

pro

su

et alijs studas hęc semp le-
ticiā. nā seruo dei nō ducit
corā frē suo vī alio ostēde tris-
ticiā nec faciē tribulatā. Nō
q̄ intelligēdū sit vī credēdū
q̄ p̄ nē oīs maturitatis et ho-
nestatis amator voluit hanc
leticiā oīdi p̄ risū vī etiā p̄ mi-
nimū verbū vanū. cū p̄ hoc nō
leticia spūalis. sed vanitas et
fatiutas potius oīdat. p̄mo
et in seruo dei risū et vbi oī-
osū singularit̄ abhorrebat.
cū nō solū vellet cū nō dēde
ridē. sed nec minimā occasio-
nē ridēdi alijs exhibē. Vn̄ i
q̄dā sua amonitione clarius
exp̄ssit q̄lis debz esse leticia
serui dei. *Aut enī. Deatus il-
le religiosus q̄ nō hz iocūdi-
tate et leticiā nisi in sanctissi-
mis doquis et operibz dñi
et cū hys puocat hoīes ad a-
more dei in gaudio et leticia.*
*Et ve illi religioso qui delectat̄
in verb̄ otiosis et inanibz et cū*
hys puocat hoīes ad risū. p̄
leticiam ergo faciā intelli-
gat feruorē et sollicitudinem
atq̄ disposicionē et p̄paratio-
nē mētis et corpis ad faciē-
dū libent̄ oē bonū quia p̄
huiusmodi feruorē et disposi-
cionē magis prouocāt. *Alij q̄n̄
q̄ p̄ ipm̄ actū bonū. p̄mo*

si actus q̄tūcūq̄ bonus nō
videat̄ fieri libent̄ et feruent̄
magis gnat̄ tedū q̄ prouocāt
ad bonum. Ideo q̄ nolebat in
facie vidē tristiciā q̄ amidiā et
indisposicionē mētis atq̄ corpis
inherciā ad omē bonū sepius
rep̄ntat. *Gravitate at̄ et ma-
tūritate in facie et i cūctis mē-
bris corpis et sensibz sp̄ in se
et in alijs p̄cipue diligebat at̄
ad hoc quantū poterat verbo
et exemplo alios inducebat.*
*Experiebat enī h̄mōi graui-
tatem et modestiam mor̄ esse
sicut murū et scitū fortissimi
stra sagittas diaboli. et aiāz
sine huiusmodi et sciti p̄tectioē
ē sicut milite nudū int̄ hos-
tes fortissimos et munitissimos
ad mortem ipsius iturue fer-
uidos et intentos.* *Qualiter
dicebat fratres satisfacc neces-
sitatibz corpis. ne oīo amittatur.*
Considerans et intelli-
gēs p̄ scissim̄ p̄pter a-
nimā corpus ēē creatū. et act̄
corpales p̄t̄ spūales esse agē-
dos. dicebat. *Seruo dei i come-
dendo et bibendo et dormiēdo et
aliis necessitatibus corpis sumē-
do d̄z cū discretionē suo corpi
satisfacc. ita q̄ fr̄ corp̄ nō va-
leat murmurare dicēs. Nō
possum stare erectus et insiste-*

oroī. nec in tribulationibus
mentis letari. n̄ alia bō opa
opari q̄a nō satisfaciis indige
re mee. Si cū seru⁹ dei cum
distractioē & satis bono & hoēsto
mō suo corpi satisfacet. & fr̄
corpus vellet eē negligens &
pigrū & sōnolentū in orōe vi
gilys & bonis opibz tūc debe
ret ip̄m castigare tāq̄ malū
& pigrū iumentū q̄a vult come
de & nō vult lucrari et on⁹ por
tare. Si vero p̄t inopiā et pau
p̄tate fr̄ corpus necessitates su
as in sanitate & infirmitate
h̄re nō p̄t dū hūilit̄ & hoēste
peccat a fr̄e l̄ plato suo aōre
dei et sibi nō datur sustineat
amore dei patient. q̄ etiam
sustinuit qui cū solaretur
et nō inuenit. Et hec neces
sitas cū paciētia p̄ martirio
sibi a dno repūbit. Et quia
fecit q̄ suū ē & petyt hūilit̄
suā necessitate. excusatur a
dno eadē si corpus inde grau
ter infirmaretur. **De q̄bus**
dā temptationibus quas p̄misit
a dominus. Et primo qua
lit̄ demon intrauit pulu
nar qd̄ hēbat sub capite.
Qum beat⁹. f. in hēmi
tonio grecy manet ad orōem
in cella vltima post cellā ma
iore. qd̄a nocte in p̄mo sōno vo

cauit socū suū q̄ iacebat p̄
ip̄m et surgens socius iuit ad
atruū celle vbi erat bt̄us. f.
Dixit q̄ sc̄is ad cū. fr̄ nō po
tui dormire hac nocte neq̄
stare erect⁹ ad orōem. nā ca
put & crura m̄ valde tremūt
et videt̄ m̄ q̄ comederim pa
nē de lolio. Cūq̄ socius loque
retur ei verba sp̄assua: dixit
beatus. f. Ego vere credo q̄ dy
abolus sit in isto puluinarī
quod habeo ad caput. Cū ei
nūq̄ voluisset iace in pluma
vel puluinar h̄re de pluma
postq̄ exiuit de sc̄lo. tū c̄tra
volūtate suā cogitavit cū fr̄e
h̄re tūc illud puluinar p̄pter
infirmitate oculorū. proiecit
ergo ip̄m ad socū suū. Soc⁹
aut̄ accipiens illud cū manu
dextra posuit ip̄m sup̄ hume
rū sinistrū. & cū exisset atrū
illius celle statim p̄didit loq̄
lā. et nō poterat illud dimit
tere. nec mouē brachia. Sed
stabat sic erectus et nō poterat
se mouē de loco illo. sc̄iēns **et nichil**
de seipso. Dū aut̄ p̄ aliquot
spacū sic stetit. p̄ dei gr̄az
vōiuit cū beatus. f. et statim
reuersus est in se dimittēs ca
pū de puluinar posttergū. Reu
sus q̄ ad beatum. f. narrauit
sibi omnia q̄ acaderant ei. Et

nit sc̄us. In sc̄o cū dicebā cō,
pletorūm̄ sensi dyabolū venie
ad cellā. vñ video q̄ dyabol⁹
iste nimis astutus ē. quia cū
nō p̄t aīe mee nocē vult ipe
dixit necessitate corpis vt nō
possim dormire nec stare cre-
tus ad orōem. ⁊ vt sic impe-
diat deuotionē et leticiā cordis
mei ac p̄ hoc murmurē de in-
firmitate mea

*De grauissima temptacione
quā habuit vlt̄ duos ānos*

Quoniam moraretur in loco
sc̄e marie in missa fuit
a grauissima temptatio spūs ad
p̄fectū aīe sue. Et hoc t̄m̄ af-
fligebat at̄ mētē ⁊ corpē q̄
a sforzo firm̄ se multoacis
subtrahēbat. quia nō poterat
eis se oīdē letum sicut vsueue-
rat. Affligēbat se nichilomi-
nus abstinentia cibi ⁊ potus atz
v̄boz. orabat instā ⁊ lachri-
mas abundantius effundēbat.
vt ei dñs medelā sufficienter
in tanta tribulacione mitte-
dignaretur. Cū vlt̄ duos ā-
nos ita fuisset afflictus. accidit
vt quadam die dū oraret ī ec-
clesia sc̄e marie diceretur ei in
spū illud v̄bū euāgely. Si ha-
beres fidem vt granū sinapis
et dices illi monti vt se trā-
ferret in aliu locū ita fiet

Rūdit statim, beatus f. Dñe
quis ē ille mōs. Et dñm ē ei.
Mons ille est tētatio tua. Dixit
beatus f. Ergo dñe fiat in sic
dixisti. Statim ita p̄fecte libera-
tus est q̄ visum fuit nūq̄ ha-
buisse tēptationē aliquā. Si-
militer in sacro mōte alucine
quo tpe recepit stigmā dñi in
suo corpē ⁊ tēptationes ⁊ tri-
bulaciones passus fuit a deo
nubz q̄ nō poterat se letū oī-
dere sicut vsueuerat. Dicebat
cū soao suo. Si scirent fr̄es q̄t
et quantas tribulaciones ⁊ af-
flictiones faciūt in demones
nō est aliquis corū qui nō mo-
ueretur ad xp̄assionē et pietā-
tē circa me. *De tēptacione quā
habuit p̄ mures. de qua con-
firmat cū dñs solat⁹ ē. ⁊ tūc
certificauit eū de regno suo*

Vobis annis an̄ obitu
sui dū esset apud san-
damianū in cellula q̄dā facta
de scoris et sume affligeretur
infirmirate oculoz ita q̄ vlt̄
spaciū sexaginta diez nō po-
tuit vidē lumē diei nec etiā
lumē ignis factū ē diuina
p̄missione vt ad augmentum
afflictionis meriti sui. veniret
tot mures in cellā illā q̄ die
noctū q̄ discurrētes sup ip-
sum et in artutu eius non

simebant cum orare nec quiescere. Vno quoniam amedebat ascendebat super mansam eius et ipsum plurimum infestabant. Vnde tamen ipse cum sociis eius agnouerunt manifeste quod erat tentatio dyabolica. Videns ergo se beatus. f. tot afflictionibus cruciari quodam nocte pietate motus circa se ipsum dixit int se. Domine in auxilium meum respice super infirmitates meas ut eis patienter valeam tolerare. Et statim in spiritu dictum est ei. Dic michi frat. Si quis pro his tuis infirmitatibus et tribulationibus tam magnis et pretiosum thesaurum tibi daret quod si tota terra esset illius magni thesauri nonne multum gauderes. Et respondit beatus frater. Magnas esset domine thesaurus iste et pretiosus valde et nimis delectabilis et desiderabilis. Et audiuit iterum dicente sibi. Ergo frat. iocundare et iubilare in tuis infirmitatibus et tribulationibus atque de cetero ita scire te habeas ac si esses iam in regno meo. Et surgens mane dixit sociis suis. Si imperator alicui seruo suo integrum regnum suum daret. nonne ille seruus multum deberet gaudere. si autem totum imperium daret ei. nonne multum magis gauderet. Et ait illis. quod me oportet mul

tum gaudere in infirmitatibus et tribulationibus meis atque in domino confortari et spiritu gratias agere deo patri et unico filio eius domino ihesu christo et spiritu sancto de tanta gratia in se a domino. videlicet quod dignus est me indignum seruum suum ad hunc videntem in carne certificare de regno suo. Vnde volo ad laudem eius et ad nostram consolationem et ad edificationem proximi facere nouam laudem de creaturis domini quibus cotidie utimur et sine quibus vivere non possumus et in quibus humana genus multum offendit creatorem. et totum sumus ingrati tante gratie et tanti beneficii non laudantes dei creatorem et datorum omnium bonorum sicut debemus. Et sedens cepit meditari aliquantulum et postea dixit. Altissio omnipotente bono signore etc. Et fecit tantum super hoc et docuit socios suos ut dicerent eum et cantarent. Nam spiritus eius erat tunc in tanta consolatione et dulcedine quod volebat mitte per fratrem pacifico. qui in seculo vocabatur rex versuum et fuit valde curialis doctor cantorum et volebat sibi dare aliquos fratres bonos ut uent simul cum eo per mundum predicando et cantando laudes domini. dicebat enim quod volebat ut ille qui sciret predicare melius

int' illos plus predicaret populo.
et post predicationem omnes can-
tarent simul laudes domini tam-
quam ioculatores domini. finitio
autem laudibus volebat quod predi-
cator diceret populo. Nos sumus
ioculatores domini. plus volu-
mus remunerari a vobis. videlicet
ut statis in vera penitentia. et ait.
Quid sit seruus dei nisi quod
ioculatores eius qui corda ho-
minum erigere debent et monere
ad leticiam spiritualem. et specia-
liter dicebat de fratribus minori-
bus qui dati sunt populo dei pro
De spiritu prophete. et de salute
pater qui dixit ibi pacem fieri
inter episcopum et presbiterum assisium utique lau-
dis quam fecerat de creaturis qua-
scit cantari a sociis suis coram illis.
Postquam beatus f. ipso
suant laudes predicantis de crea-
turis quas vocauerunt canticum
fratris solis. accidit ut inter episcopum
et presbiterum civitatis assisium magis
discordia oriretur ita quod episcopus
exeravit presbiterum. et presbiterus fecit pro-
cursum ut nullus venderet sibi
aliquid aut emeret aliquid ab eo
aut tractum aliquid faceret cum
ipso. Beatus f. cum esset ita infirmus
et audisset hoc. pietate motus
est super eos. maxime quia nullus
intromitteret se de pace facien-
da. Et ait sociis suis. Magna
verecordia est nobis servus dei

quod episcopus et presbiterus ita se invicem con-
mittat. Et sic fecit statim usum
in laudibus super dictis occasio illa.
Et ait. Laudate cristum meo signo
re per quilliche per dona per liton a
more. Et sustine infirmitatem
et tribulationem beati quilliche le-
sostine in pace. Re doti altissi-
mi serrado coronati. Postea
venerunt unum de sociis suis. et ait
illi. Vade ad presbiterum et ex parte
mea dic ei ut ipse cum magnati-
bus civitatis et aliis quos servum du-
ce potest veniat ad episcopum. Et illo
fratre eunte dixit aliis duobus sociis
suis. Ite. et coram episcopo et presbitero
et aliis qui sunt cum eis. Cantate can-
ticum fratris solis. Et confido in domino
quod ipse statim humiliabit corda
iporum. et ad presbiterum dilectionem
et amicitiam revertetur. Congre-
gatis vero omnibus in platea
claustra episcopatus surrexerunt
illi duo fratres. Et dixit unus il-
lorum. Beatus f. in sua infirmitate
fecit laudes domini de suis creatu-
ris non laudem ipsius dei et ad e-
dificationem proximi. Unde ipse ro-
gat vos ut eas audiat cum
magna devotione. et sic incepit
tunc eas dicere et cantare. Postquam
autem statim surrexit et iunctis bra-
chiis et manibus ipsius tunc cum
gelu domini cum maxima devotio-
ne et etiam cum multis lacrimis

intente audiunt. Habebat ei
magnā fidem & deuotionē in
beato f. finitis laudibz dñi dix
it p̄tas corā oībz. In veritate
dixit vob q nō solū dñō ep̄s
copo quon volo & deuo h̄re p
dñō meo. sed si quis interfecit
set germanū meū l' filiū me
ū indulgere sibi & sic dicens
proiecit se ad pedes ep̄i & ait il
li. Ecce patus sum p oīa satis
face vobis sicut vobis placu
erit amore dñi nr̄i ih̄u cristi
& eius serui beati f. Ep̄s aut
accipiens ip̄m cū manibz crex
it & dixit ei. Ex officio meo cō
ueniret me esse huilom. & quia
naturalē ad iracūdiā sū p̄mp
tus oportet q̄ in indulgens.
Et sic cū multa benignitate
& dilectioē amplexati & oscula
ti sunt ad inuicem. Deuēfacti
vero & letati sunt fr̄es videtes
ad h̄āz esse impletū q̄ beatus
f. p̄dixerat de illoz discordia.
Et omnes alij q̄ p̄dēnt hoc p
maximo miraculo totū mari
tis bt̄i f. asseribentes q̄ ita sub
ito visitauit illos dñs. Et de
tanta discordia & scandalo sine
reordatione aliau' verbi ad
tanta discordiā redierūt. Nosāt
qui cū bt̄o f. fuim' testimoniu
um phibemus. q̄ cū dicit de
aliquo sic est vl' sic erit. sp̄ ad

57
litterā sic fiebat. Et nos tot &
tanta vidim' q̄ longū esset ea
scribere l' narrare. **Qualiter**
prauidit casum fr̄is q̄ nolebat
Confiteri sub specie silencij
Vt q̄dam fr̄ honeste &
sc̄e cōsationis exterioris qui di
e noctuq̄ videbatur sollicitus
circa orationē & silenciū sic ob
seruabat otium q̄ aliqui cū
sacerdoti cōfiteretur solus signis
quibusdā & nō verbis cōfitebat.
Ita cū videbat esse deuotus &
feruens in dilectioē dei q̄ sedes
aliqui cū fr̄ibz h̄z nō loq̄retur
audiendo tñ bona vba inter
& exterius mirabilē letabatur
ita q̄ ex hoc sepe ad deuotionē
fr̄es alios attrahabat. Cū autē
pluribz annis in cōsatioē h̄mōi
p̄stitisset accidit vt beatus f.
ueniret ad locū ubi ille mane
bat. Qui cū audisset a fr̄ibus
cōsationē illius dixit eis. De
atis in veritate quia dyaboli
ca tēptatio ē quia nō vult cō
fiteri. Interim gñalis minist'
venit illuc visitare beatū f. &
cepit illū cōmedare corā bt̄o f.
Et ait illi bt̄us f. Crede m̄ fr̄
qm̄ a maligno sp̄u ducit & de
cipit iste fr̄. Dixit gñalis mi
nister mirū michi videtur &
quasi incredibile q̄ possit hoc
esse de hoīe qui h̄z tot signa &

opa scitatis. et dixit a beatus
f. Proba ipm. Dixit ergo ge
neralis minister illi fr. Et
volo peritus q bis vel semel
ad minus scitatis in ebdo
mada. Ille aut posuit digi
tu sup os suu dicens caput
et ostendens p signa q nullate
nus hoc faceret amore sileny
Minister vero timens illu
scandalizare dimisit eu. Et
ho post multos dies gressus
e ordine fr ille ppria volun
tate et redyt ad scim portis
habitū secularē. Factū ē aut
dū qda die duo ex socijs bti
f. ambularent per quāda viā
obuauerūt illi qui ambulabat
solus peregrinus pauperum.
Cui spatientes dixerūt. O
miser ubi ē honesta et scā duc
satio tua. Volebas enī loqui et
ostende te frāz tuis. et mo va
dis discurrēdo p mūdū tūz
hō ignorās dā. Ille autē ce
pit eis loqui iurādo sepe in su
a fide sicut seculares hoies.
Et dixerūt ei. miser homo. cur
in fide tua iuras vt seculares
qui nō tm a vbis oiosis sed
enī ab oibz silēbas. Et sic di
miserūt eu. et parū post mor
tuus ē et valde amittati suū
videntes sic ad lram esse verū
sicut pdixerat de illo btus f.

tempore quo epūbat scis a
fratribz ille miser **De illo qui**
plorabit corā btō f. ut rāpet ad
ordine
Quempore quo nullus
sine licētia bti f. qdam filius
nobil' viri de lucra vout cū
alijs multis volentibz intrē
ordinē ad btū f. qui erat tē
infirmus in palatio epī as
sissy. Cūqz pntaretur omīs
illi btō f. inclinavit se ille co
rā eo et cepit fortit' plangere
vofās ipm vt rāpetur. Bti
f. intueus in ipm dixit a O
miser et carlis homo cur spū
sco et in mētis. Tu ploras car
naliter et nō spūaliter. Et hys
dictis statim venerūt pūqz
eius in equis ex palatiū vo
lentes ipm capere et abducere.
Ille vero audiens fecerūt capz
esperat p fenestā quādam et
vidit pūquos suos statimqz
descendit ad eos. Et sicut pū
derat btus f. ad seculū est re
uersus cū illis. **De vinea**
sacerdotis q fuerat spoliata
vuis occasioē bti frāsa.
Aquid emāz sancti fabia
bat btus f. cū illo paupaulo
sacerdote ppt infirmitatem oca
lorū. Tūc aut erat dñs papa
honoris cū tō curia apud illā

55
ciuitate. Vñ multi cardina-
les & alij magni clerici q̄si co-
tidie visitabant b̄tm f. p̄pter
deuotionē quā habebant ad
v̄m. Habebat aut̄ illa etiā
quā vineā v̄m domū in q̄ erat
bt̄s f. & i domo illa erat osti-
um p̄ quod intrabāt vineam
fere om̄s q̄ visitabāt eū. maxi-
me quia tūc erāt mature vuc
& locus erat amēnus valde ita
q̄ occasione illa tō vinea cat̄
dissipata quasi & spoliā v̄m.
qua propter sacerdos ille cepit
sandalizari dicens. licet sit p̄
ua vinea t̄n colligebā t̄n vinū
quod sufficiebat necessitati mee
& ecce ip̄am p̄didi isto anno.
Quod audiens bt̄s f. fecit
ip̄m vocari & dixit ei. Noli
dñe amplius turbari quia
nō possum nūc aliud facere.
Deo fide in dño qm̄ p̄ me ser-
uulo suo p̄t tibi dāpnū tuum
integre restaurare dic̄ in quot
salmas vini hūisti qm̄ plus
habuisti de vinea tua. R̄ndit
sacerdos. Dat̄ xij salmas.
Dixit ei bt̄s f. Ne tristeris
n̄modo nec alicui p̄t hoc d̄m
verbū inuerosum Sed habe
as fide in dño & i verbis meis.
Et si habueris mun̄ q̄ xx sal-
mas vini ego tibi faciā imple-
ti. Et ex tunc sacerdos siluit

& quieuit. Et tpe v̄ndemiaz
diuina dispensatione habuit
de illa vinea viginti salmas
vini & nō minus. Et ammirat̄
ē valde sacerdos & om̄s qui h̄
audierūt dicētes q̄ si h̄ vinea
fuisse plena v̄m ip̄ossi-
bile fuisse ibi esse viginti sal-
mas vini. Los vero qui fuerūt
cū illo testimoniuū phibemus
q̄ de hoc & de oībus que dixit
sp̄ impletū est a l̄m̄ verbū suū
**De militibz p̄sū q̄ impedi-
ebant p̄dicationē suam.**

Quoniam bt̄s f. p̄dicaret in
platea p̄sū magno p̄lo
agregato ibidē. Erat milites
p̄sū ceperūt aure p̄ plateā
in quibz ludēdo cū armis &
ip̄ediebant p̄dicationē eius.
Et licet ab hys qui aderant
arguerētur t̄n ab hoc nō res-
sabāt. Conūsus ergo ad illos
bt̄s f. cū feruore sp̄s dixit
eis. Audite & intelligite q̄ dñs
p̄ me seruū suū nūciat vo-
bis. Nec dicatis qm̄ iste est
assisina. Hoc aut̄ dixit quia
antiquū odiū erat & ē inter
perusios & assisinos. Et ait
ill. Dñs exaltauit vos super
om̄s vicinos v̄m p̄t quod
debetis magis inde recognos-
cē creatorē v̄m hūiando vos
nō t̄m ip̄si deo sed etiā vicinis

vñs. Sed eleuatu est cor vef
trū in supbia. ⁊ deuastatis
vianos vestros ⁊ multos int
ficiatis. Vñ dico vobis q nisi
cito ad deū cūsi fueritis satis
facietes ill quos offendistis. do
minus qui nichil relinquit
inultū ad maiore vindictā
⁊ punitionē vram ⁊ i olupro
brū vñm faciet vos surgere
vñū extra aliū. ⁊ mota sedici
one ⁊ intestino bello. tāta tri
bulationē patienti q̄tā viciam
vñ inferre nō possent. Sic enī
btūs f. nūq̄ tacēbat viciā ppli
qñ pdicabat. Sed omīs publi
ce ⁊ virilē arguebat. Dñs at
tātā grām dederat ei vt omīs
qui videbāt ⁊ audiebant eū
cuiuscūq̄ status ⁊ ordinis
ecēt tm̄ timebāt ⁊ venerabā
tur ipm̄ ppt̄ abundantē dei gra
ciā quā habebat. q̄ q̄tūcumq̄
ēphenderēt ab ipō sp̄ de ver
bis illius edificabantur atq̄
uertebantur ad dñm l̄ xpū
gebātur interius. Et sc̄m ē
diuina p̄missione vt post pau
cos dies int̄ milites ⁊ ppli sc̄a
dali ouertur ita q̄ pplus ele
at milites ex̄ timore ⁊ mili
tes cū etiā quuabat eos de
uastauerūt agros ⁊ vineas et
arbores eorū ⁊ oīa mala q̄ pote
runt face pplo faciebāt. Et ppl̄

similē omnia bona militum
deuastauit. Et sic uix verbū
btī f. pplus ⁊ milites sunt pu
**Qualit̄ preuidit oc̄ (luti
cultā tēptacōz cuiuscū fr̄s**
Quidā fr̄ spūalis valde ⁊
familiaris btō f. diebz mi
tis passus erat grauissimas do
aboli suggestiones ita q̄ quasi
in profundū desperationis in
ducētur. ⁊ in tm̄ cotidie stam
labat q̄ verecūditatē torrens
dfiteri atq̄ ex hoc affligebat
se nimis abstinentia vigilis
lachrymis ⁊ disciplinis. Et
sc̄m ē diuina dispositione vt
btūs f. iret ad locū illū. Et cū
q̄dam die ābularet ille fr̄ cū
btō f. cognouit p̄ spm̄ sc̄m be
atus f. tribulationē ⁊ tenta
tionē ipsius. Et subtrahens
se p̄ax ab illo fr̄e qui etiā ibat
cū eo iūxit se illi tribulato. et
dixit ei. Charissī fr̄ volo q̄
amō nō teneatis illas sugges
tiones diaboli dfiteri. Et nō
timeas quia nichil nocuerūt
aīe tue. Sed de mea licētia
dicas vñ p̄ nē quociens de
ipō fueris tribulatus. Et le
tatus ē valde fr̄ ille de verbe
quod dixit vt sc̄z nō tenetur
ei dfiteri quia de hoc maxī
me affligebat. Nichilomi
tū obstupescitū ē nimis vñ

57
dens beatū f. sic cognouisse
illud q̄ a solis sacerdotibz q̄bz
fuerat cōfessus sciebatur. Et sta-
tim sic fuit liberatus ab illa
tribulatione q̄ p̄ grām dei ⁊
merita s̄a f. ex tunc in max-
ima pace ⁊ quiete p̄mansit.
Et quia fr̄s h̄c sperabat
p̄terea scire absoluit eum a
cōfessione. *De his q̄ p̄dixit de
fr̄e b̄nardo. et q̄lit̄ impleta fu-
erūt oīa sicut dixit.*

Quam cum mortē ip̄ius *l. vii*
p̄p̄ta fuisset a q̄dam co-
mestio delicta. ⁊ cordatus fu-
it fr̄s b̄nardi qui fuit p̄m̄
fr̄e quē habuit. ⁊ ait socius su-
s. Hec comestio ē bona pro fr̄e
b̄nardo. ⁊ statim fecit eū v̄ori-
no se. Qui cū venisset sedit
iuxta leīm ubi iacebat sc̄us f.
Et ait fr̄e b̄nardo. P̄i rogo
te ut in benedicis ⁊ ostendas
m̄ dilectionē. q̄m̄ si michi p̄-
nālē affectū ostendeis. credo
q̄ ip̄e deus ⁊ om̄s fr̄es plus
me amabūt. B̄tus f. non po-
terat eū vidē. quia p̄ plures
dies añ. lūmē amiserat oculo
rū. Sed extendens dexterā ma-
nū posuit eā sup̄ caput fr̄is
c̄stou qui fuit tertius fr̄e credēs
ipsam ponē sup̄ caput fr̄is
b̄nardi qui sedebat iuxta il-
lū. Et statim cognoscens per
sp̄m̄ s̄m̄. dixit. Hoc nō est ca-

put fr̄is b̄nardi. Tunc fr̄e
b̄nardus appropinquat ma-
gis. ⁊ b̄tus f. ponens manum
sup̄ caput eius b̄ndixit illi.
Dicens vni ex socijs suis. Da-
be sicut dico tibi. Primus
fr̄e quē dedit m̄ d̄ns fuit fr̄e
b̄nardus qui p̄mo incepit
⁊ cōpleuit p̄fectissimē p̄fectioēz
s̄cti euāgēlij distribuendo
pauperibus oīa bona sua. p̄-
ter quod ⁊ p̄t̄ multas alias
p̄rogatiuas teneor ip̄m̄ ma-
gis diligē q̄ aliquē fr̄em to-
tus ordinis. Vñ volo ⁊ p̄cipio
sicut possū ut quicūq̄ fuerit ge-
neralis minister ip̄m̄ diligat
⁊ h̄oret sicut meip̄m̄. Ministri
enī ⁊ om̄s fr̄es totius religio-
nis ip̄m̄ teneat vice mea. Et
de hoc fr̄e b̄nardus ⁊ alij fra-
tres sunt plurimū cōsolati. Cō-
siderans enī b̄tus f. maximā
p̄fectionē eiusdē fr̄is b̄nardi
d̄i. p̄phetauit de ip̄o corā qui-
busdam fr̄ibus dicens. Dico
vobis q̄ fr̄e b̄nardo dati sūt
ad exercitiū eius quidā de-
magnus ⁊ subtilissimus de-
monibz q̄ multas tribula-
tiones ⁊ tentationes imit-
tūt ei. Sed misericors d̄ns
p̄pe finē suū auferet ab ip̄o
om̄nē tribulationē ⁊ tenta-
tionē ⁊ ponet sp̄m̄ ⁊ corp̄
eius in tanta pace ⁊ cōsolati-

one q̄ om̄s fr̄es q̄ h̄ viderint
m̄m̄b̄ntur valde ⁊ pro mag
no miraculo habeb̄nt. Et ī
ip̄a quiete ⁊ solatione hoīs
vtriusq̄ muḡt̄bat ad d̄m̄.
Hec aut̄ oīa nō sine am̄urati
one maxima oīm fr̄m̄ qui h̄
audier̄nt a b̄to f. postmodū
in ip̄o fr̄e bernardo ad lr̄am
sunt impleta. **U**ñ fr̄ bernar
dus in egritudine mortis in
tāta pace ⁊ solatione spirit̄
erat q̄ iacē volebat. Et si ia
tebat quasi sedēdo iacebat. n̄
etiā leuissima fumositas ascē
dens ad caput eius posset im
pedire meditationē de deo per
sompniū l'alīa ymaginatio
nē. Et si hoc aliquñ attingebat
statim surgebat ⁊ d̄c̄tebat d̄c̄s
quid fuit. **Q**uare sic cogitauit.
Nichil etiā medicinalē vole
bat īt̄pe sed offerēti dicebat.
Noli me impedire. Et ut ad
huc magis liberē ⁊ pacifice
posset mori exp̄auit se de of
ficiis corp̄is in manibz cuius
d̄m̄ fr̄is qui erat medicus di
cens illi. nullā curā comedē
di l' bibēdi volo h̄c sed tibi
emitto. **S**i dederis accipia. si
nō. nō petā. **E**x quo aut̄ cep̄t
infirmari voluit sp̄ h̄c̄ ur̄x
ta se sacerdote vsq̄ in horā mor
tis. Et q̄n̄ occurrebat ei aliquid
in m̄te quod oneraret d̄sciāz

suā statim d̄tebat. **P**ost mor
tē vero suā factus ē alb̄ ⁊ ca
ro sua mollis ⁊ q̄si ridē videb̄
tur. **V**ñ pulchrior erat mor
tuus q̄ viuus. ⁊ plus delecta
bāt̄ om̄s ip̄m̄ sic respicere mor
tuū q̄ viuūtem. **V**idebatur e
ni r̄c̄ sc̄is ridens. **Q**ualiter
p̄e mortē suā misit b̄re dare q̄
videt̄ ip̄z et īpl̄atū ē p̄ mortē ei
Illā ebdomada q̄ muḡt̄auit
beatus f. d̄nā clara p̄ma pl̄a
tula soroz pauperū s̄a d̄mi
ani de assisio emulatrix p̄apu
a s̄a f. in d̄seruāda p̄fectione e
uāngelica tunc̄ moui an̄ ip̄m̄
quia tūc̄ ab̄o grauit̄ egrotā
bant plorabat amarissime. ⁊
solari nō poterat. quia ante
obitū suū p̄bat nō posse vi
dere viliū p̄m̄ suū post d̄m̄
beatū f. solatorē ⁊ nigr̄m ip̄
sius. ac p̄m̄ū fundatorē suū
in gr̄a dei. Et ideo p̄ quēdam
fr̄m̄ significauit hoc b̄to f. **E**d
audiens sc̄is cū cā singularit̄
diligēter p̄m̄ali affectu mol
ē pietate sup̄ eā. **D**eo d̄sc̄e
q̄ fieri nō poterat id quod ip̄
sa volebat id ē ip̄m̄ vidē. ad
solationē eius ⁊ oīm soroz
scripsit ei pl̄as b̄ndictionem
suā ⁊ absoluit eā ab oī d̄f̄m̄
si quē fecisset d̄tra admonitio
nē ipsius ⁊ d̄tra m̄d̄ata ⁊ cō
silia filij dei. Et ut deponēt.

omne tristitia et dolore quia
me modo videri non potest. sed in ve-
ritate sciat quod ante obitum suum
tam ipsa quam sorores sue me videri
vult. et de me plurimum consolabun-
tur. factum est autem cum paulo pro-
migrasset de nocte beatus f. ve-
nit de mane uniuersus populus
et clerus civitatis assisus et tulerunt
sanctum corpus eius de loco ubi
obiit cum hymnis et laudibus
tollentes singuli ramos arborum
et sic portaverunt illud de vo-
luntate domini ad sanctum damianum
ut impletur sermo quem dixe-
rat dominus per beatum f. ad consolandum
filias et ancillas suas. Et re-
mota cruce ferrea per quam comu-
nicare solebant et audire ver-
bum dei. tulerunt fratres sanctum cor-
pus de secreto et tenuerunt ipsum
inter brachia ad fenestram per
magnum spatium donec domina cla-
ra et sorores eius de ipso sunt con-
solate. licet essent plene et af-
fectu doloribus et lachrymis vi-
dentes se priuatas consolationibus
et admonitionibus tanti patris
*Quale prout dixit corpus suum esse ho-
norandum post mortem.*

Quodam die cum iacet infirmus
quidam frater spiritualis dixit
ei quasi ludendo et subridendo
quanti venderes tu dominus omnes
socios tuos. multi baldaquim

et panem de sereno ponetur super
hoc corpusculum tuum quod modo
indutum est sacco. Tunc enim
habebat infulam cooptam
sacro et etiam indumentum de
sacro. Et respondit beatus f. non
ipse sed spiritus sanctus per ipsum. et a-
it cum magno fiducia fer-
uore et leticia spiritus. Tu verum
dicas quoniam ita erit pro laude
et gratia domini mei. *De diuina
prouidentia circa ipsum in rebus exte-
rioribus. Et primo quod dicitur dominus
prouidit fratribus sedentibus ad me-
sa paupercula cum medico.*
Quoniam esset beatus f. apud
hemitorium de fonte col-
libarum prope reate propter infir-
mitatem oculorum. visitauit
eum quadam die medicus oculo-
rum qui cum stetisset ibi per ali-
quot spatium et iam vellet re-
cedere dixit beatus f. vni de sociis
suis. Ite et date medico optime
comedere. Respondit ei socius eius
dicens. Propter cum verecundia dia-
mus quia tamen pauperes sumus
modo quod verecundamur invitare
ipsum nisi ad manducandum.
Dixit ad socios suos beatus f.
modice fide nolite facere me
amplius dicere. et ait medicus
beatus f. frater ex quo fratres sunt pau-
peres libenter eis cum comedere volo
Erat enim ille medicus diues
valde. Et cum sepe inuississet eum

beatus f. & socy. nūq̄ voluit
ibi comedē. Auertit ergo fr̄es &
paucit mēsam & cū uerūdia
apposuerūt modicū panis et
uinū & paz̄ de olenibz q̄ fecerant
p̄ seip̄s. & sedentibz illis ad mē
sam paup̄culā cū cepissent co
medē. carē pulsati fuit ostiū
loa. Surgēs autē unus ex fr̄i
bz uuit & aperuit ostiū. Et ce
ce aderat quedā mulier appor
tās canistz magnū plenum
pulchro pane & pisabz & pasul
lis gāmarozū & mellē & uuis
q̄ mittebat beato f. quedā dnā
uinū castri quod distabat a lo
co q̄si septē miliaribz. q̄bz uisio
fr̄es & medicus murati & gau
si sunt valde. cōsiderātes sc̄ita
tē beati f. & totū ipsius meriti
ascribētes. Et ait medicus ad
fr̄es. fr̄es mei nec uos sicut de
betis. nec nos cognoscamus is
tius hoīs sc̄itatem. *De pisce
quē appetebat ī infirmitate sua*
Alio tpe cū grauit̄ esset ī
firmo ī palatio ep̄i assisy
fr̄es rogabāt eū ut comedet. Et
r̄ndit eis. Nō habeo uolūtātē
comededi. Sed si habet̄ de pisce
qui uōtur squalus. & statim
affuit quidam portās canistz
ī quo erant tres magni squa
li bñ pati de gāmaris quos
libet̄ comedebat sc̄us p̄r. Et
hoc mittebat sibi fr̄ gerardus

m̄st̄ teate. & amicitates fr̄es
sup̄ diuina p̄uidēcia lauda
uerūt dn̄m q̄ seruo suo p̄ui
deat̄ de his q̄ tūc ip̄ossibile ē
tat̄ h̄r̄i assisy qm̄ temp̄s cat̄
De abo & p̄ano q̄s petebat arm
Qum̄ ēēt in loco mortē suā
sc̄e marie de anglis īfir
m̄o uiluna īfirmitate q̄ sc̄us
mortuū ē. q̄da die uōiūt socos
suos dices. Vos satis q̄lit̄ dnā
iacoba de septē solus ī & uic̄
ēligionū fuit & est f̄idelis plu
runū ac deuota. Et idō cre
do q̄ pro maḡ gr̄a & solati
one h̄ebit si ei significaueritis
statū meū. & sp̄cialit̄ mit
tatis sibi ut de p̄ano religiosō
q̄ in colore assimulat̄ auct̄
mittat̄. In. cū ip̄o p̄ano mit
tat̄ etiā ī de illa comestione
quā in urbe plures ī fecit
Allā aut̄ comestioz̄ uocant̄
romani mortariolū q̄ fit de
amigdal̄ & rutario & alijs r̄
bus. Erat em̄ illa dnā sp̄u
lis valde. Sed uidua de me
liozibz & diciozibz totius ro
me q̄ meritis & p̄dicacōe sc̄a
f. tāta gr̄am ē a domino tō
sequuta q̄ sp̄ pleā lacrimis
& deuocōe p̄e amore & dul
cedie xp̄i uidebat̄ q̄si alterā
magdalena. Sc̄ripserūt ḡ
lras sicut dicit sc̄us & q̄da
fr̄ ibat̄ q̄rēdo aliquē fr̄em

58
q̄ p̄oret lras̄ dn̄e p̄dite. Et
statim pulsātū fuit ad ostium
loci. Cūq̄ aperuiss̄ ostiū q̄dā
fē. ante dn̄a iacoba aderat q̄
cū maḡ festinatioē uērat ad
uisitādū bt̄m f. Quā cū cog
nouisset q̄dā ex fr̄ibz uuit fes
tināt ad bt̄m f. et cū magna
leticia nūciāuit ei q̄ lit̄ dn̄a
iacoba uērat de roma cū fi
lio suo et alijs multis ad uisitā
dū eū. Et ait quid faciēnus
p̄r. Dimittem̄ ip̄as̄ it̄nē et
uenire ad te. Hoc aut̄ dixit
q̄a de uolūtate sc̄i f. statūtū
erat ī loco ē p̄r magna ho
nestatē et deuotionē eius ut
nulla mulier dēret it̄nē ill̄
claustrū. Et dixit bt̄s f.
Nō ē obseruāda h̄c institutio
ī ista dn̄a quā tāta fides et de
uotio fecit de lōginqs̄ p̄tibz
huc uenire. Inuēnit ḡ ad
beatū f. ista dn̄a sp̄gens ml̄
tas lachrimas coram ip̄o. Et
mētē certe. appōuit enī p̄
nū mortianū id ē cinerā co
loris pro tuica. et oīa q̄ stine
bant ī lris̄ sc̄i detulit ac
si ip̄as̄ lras̄ recepiss̄. Et ait fr̄
bz dn̄a dn̄a. fr̄es mei dcm̄ fu
it ī sp̄u cū orare. uade et in
ista p̄c̄m tuū bt̄m f. et festiā
et noli tardāc. qm̄ si multū tar
daueris nō inuenies ip̄m ui
uū et p̄r sibi talē p̄nū pro

tunica et tales res ut facies
ei talē comestione. Sicut pro
lūnaribz magnā q̄tūatem
tere appoz̄ teū et enā inc̄so. ^{de}
Hoc aut̄ stinebat̄ ī lra met
teda p̄r inc̄su. Sic q̄ fr̄m
ē ut ille q̄ inspirauit r̄gibus
ut uent cū muneribz ad hōrā
dū filiū suū ī diebz natiui
tatis ei. inspirauit enā illi no
bili et sc̄e dn̄e. ut cū muneribz
iret ad hōrādū dilāssimū ser
uū suū ī diebz mortis p̄mo uē
natiuitatis ip̄i. Pauit ḡ illa
dn̄a coēstione de q̄ cupiebat
comedē sc̄i p̄r. Sz ip̄e p̄r co
medit. q̄a stinue definebat et
appropinquit morti. fecit eī
fieri candelas multas q̄ p̄ eius
mortē arderēt corā sc̄i sc̄i cor
pore suo. De p̄ano at̄ fecerūt
ei fr̄es tuica cū q̄ fuit sepulc̄
ip̄e uēo iussit fr̄ibz ut cōsue
rent sac̄ū sup̄ eū ī signū et ī
exēplū hūilitatis et dn̄e pau
ptatis. et ī illa ebdomada qua
uēnit dn̄a iacoba migrāuit
ad dn̄m sc̄issim̄ p̄r nē. De
amoc̄ ip̄i ad creaturas et catura
rū ad ip̄m. Et p̄mo de amoc̄ que
habuit sp̄nalit̄ ad aues q̄ uolūt
a laude appellute q̄ p̄ eas signabat bō religioſū
Afortis totus ī amorē
dei bt̄s f. nō solū ī aīa
sua ī oīm uirtutū p̄f̄oē oītibz
sz enā ī q̄libz creatura bōitate

dei p[ro]fite[re]t[ur] c[on]t[ra]bat p[ro]p[ter] q[uo]d singu-
lari & v[er]sifera dilco[n]e afficieba[n]
ad c[on]t[ra]t[ur]as maxie ad illas in
q[ui]b[us] aliq[ui]d de deo l[ic]et ad eligi-
one[m] p[ro]p[ri]as fig[ur]abat. Un[de] p[ro] aut-
tis auib[us] diligebat quada[m]
auicula[m] q[ue] v[er]tue[m] lauda[n]s & i[n] vul-
gai d[icitu]r lodola capella. Et dice-
bat de ea. Soror lauda[n]s h[ab]et capu-
cu[m] sicut religiosi & e[st] h[ab]it[us] aus-
q[ue] vadit libet p[ro] vna ad i[n]ueni-
endu[m] sibi aliq[ui]d g[ra]tia. Et si i[n]ue-
niet ea i[n] s[er]mone ext[er]it ea
& comed[er]e volado laudat d[omi]n[u]m
valde suauit[er] sicut boni religiosi
despicietes terrena q[ue] d[icitu]r d[omi]n[u]s
s[er]p[ente] in celis & i[n] ten[er]o e[st] p[ro] ad lau-
de[m] dei. Eius vestim[en]ta assinu-
la[n]t terre & p[er]ne eius. & dat ex-
emplu[m] religiosi ut no[n] delin-
& colora[m] vestim[en]ta habent s[ed] vilia
p[ro]p[ri]a & color sicut tra vilior e[st] alijs
elam[en]tis. Et q[ui]a h[ec] d[omi]n[u]s d[omi]n[u]s i[n]
ip[s]is libetissime eis videbat. I[n]
placuit d[omi]n[u]o ut scissime auicu-
le o[n]deret aliquod signu[m] affec-
tio[n]is aut ip[s]i i[n] h[ab]it[us] mortis ei[us]
I[n] la[te]ra die sabbat[is] p[ro] vespas ad
nocte[m] q[ue] migru[m] ad d[omi]n[u]m mag[is]
m[ul]t[itu]do hui[us] mo[di] auicu[m] q[ue] d[omi]n[u]m
t[ur] laude venit sup[er] tect[us] dom[us]
vbi i[n]tebat & volado paz faci-
ebat tota ad modu[m] circuli aut
tect[us] & dulat[ur] cantates videba[n]
tur d[omi]n[u]m collaudare.

ip[er]

¶ volebat suadere ip[er]atoru[m]
ut facer[et] specialem lege[m] q[uo]d in nati-
uitate d[omi]ni hoies b[on]i p[ro]viderent
auib[us] boui & asino & paup[er]ibus

¶ **N**os q[ui] fuit cu[m] b[ea]t[is] f[ra]t[er] & s[er]p[ente]
s[er]p[ente] h[ab]it[us] testimo[n]iu[m] p[ro]hibe[n]s
q[uo]d m[ul]t[itu]dines audiu[er]u[n]t cu[m] d[omi]n[u]m
Si loquit[ur] fuc[us] ip[er]atoru[m] sup[er]p[er]
do & suad[er]e d[omi]n[u]m sibi ut amore
dei & amore[m] sui faciat lege[m] spe-
ciali[m] q[uo]d null[us] ho[m]o capiat l[ic]entia[m]
sorores alaudas n[isi] eis faciat q[ue]
q[ui] mali. Sicut q[uo]d o[mn]es p[ro]p[ri]as au-
tatu[m] & d[omi]n[u]m castro[rum] & villaz te-
neatur o[mn]i a[n]no i[n] die natiuitatis
d[omi]ni expelle[n]s hoies ad p[ro]uincia[m]
de frum[en]to & alijs granis per-
vias ex ciuitates & cast[ra] ut ha-
beant ad comedendu[m] sorores alau-
de & ead[em] alie aues i[n] die tate
sol[em]nitatis. Et q[uo]d ob reueren-
tia[m] filij dei que[m] tali nocte b[ea]t[is]s[im]a
v[ir]go maria i[n] boue & asinu[m] i[n]
p[re]s[en]tia i[n]clinauit. q[ui]cu[m] habu-
erit boue[m] & asinu[m] teneat i[n]
nocte de b[ea]t[is] a[n]ona eis optime
p[ro]uide. Sicut q[uo]d i[n] tali die o[mn]es
paupes debeant a diuitib[us] bo[n]is
abarijs saturari. I[n] la[te]ra b[ea]t[is]s[im]a
maior[em] reueren-
tia[m] h[ab]ebat i[n] nati-
uitate d[omi]ni q[uam] i[n] alijs eius sol[em]-
nitatib[us] d[omi]n[u]s. Postq[ue] d[omi]n[u]s na-
tus fuit nob[is] oportuit nos sal-
uari. p[ro]p[ter]ta[m] volebat q[uo]d t[er]ti die
o[mn]is xp[ist]ian[us] i[n] d[omi]no exultaret atq[ue]

59
p. eius amoe q̄ semetipm̄ nob̄
dōit onēs nō solū pauperibz
s̄ etiā aialibz ⁊ auibz largiter
puderēt. **De amoe ⁊ obia ignis
ad ipsū qm̄ fecit sibi fieri cocturā**

Quoniam venisset ad hēmito
rū fontis colūbatū p̄
vate pro cura ifirmitatis oca
lor ad quā facienda erat coact
p̄ obiam a dno hostiesi ⁊ a fr̄
licia gñali m̄st. q̄ dā die veit
medic⁹ ad ipsū q̄ d̄siderās ifir
mitatē dixit b̄s f. q̄ volebat
facē cocturā sup̄ maxilla usqz
ad sup̄alū illi⁹ oculi q̄ erat in
firmior altero. s̄ b̄tis f. nōle
bat t̄ape curā nisi veniret fr̄
helas q̄ dixerat se velle ifecē
qm̄ medicus t̄apet curā illā.
quia timebat ⁊ valde gñe si
bi eāt h̄re tantā sollicitudinē
de seip̄o s̄o nōlebat q̄ gñalis
m̄st illud facēt fieri totū. Cū
ḡ expectaret ipsū ⁊ nō veniret
ip̄t m̄lta ip̄edimēta q̄ habuit.
tāde p̄misit medicū agē quod
volebat. ⁊ posito ferro ī igne p̄
coctura fieri dā b̄tis f. volens
d̄fōre sp̄m̄ suū ne pauesceret
sic loquutus ē ad ignē. **fr̄ mu
ignis nobil ⁊ util̄ int̄ alias
creaturas esto m̄ aual̄ ī hac
hora q̄a olim te dilexi ⁊ dili
gā amoe illo q̄ creavit te. De
p̄ior etiā creatore nrm̄ q̄ nos
creavit ut ita tuū calore tēpet**

ut ipm̄ sustine valeā. Et orōe
finita signavit ignē signo
scē crucis. Nos vero q̄ cū ip̄o
etiam tū fugim⁹ oēs ex pie
tate ⁊ passione ab ip̄o ⁊ solū
medic⁹ cū ō emāsit facta
aut coctura eueri sum⁹ ad
ipm̄ q̄ dixit nob̄. Pusillani
mes ⁊ modice fidei q̄re fugiti
In veritate dico vobis q̄ nec
dolore aliq̄ nec ignis calore
fensi p̄mo si nō. est b̄n̄ coctū
adhuc coquat meli⁹. Et in
mirat⁹ ē valde medic⁹ dicens
fr̄es mei dico vob̄ q̄ nō solū de
ip̄o q̄ est ita debilis ⁊ ifirmus
s̄ de quolibz fortissimo viro ti
mere ne tā magnā cocturam
possz pati. Ip̄e vero n̄ se mouit
n̄ m̄mū signū doloris oñd̄
oportuit enī q̄ oēs venē ab au
ricula usqz ad sup̄alū t̄ade
rent ⁊ t̄n̄ nichil p̄fuit a. Ille
⁊ alig medic⁹ cū ferro ignito
ābas ei⁹ auriculas p̄foravit
⁊ nichil ei⁹ profuit. Nec mirū
si ignis ⁊ alie creature aliq̄n̄
obediāt ei ⁊ v̄rabāt ipm̄.
Nā sic nos q̄ cū illo fuimus
sepissic vidim⁹ q̄ ip̄e t̄m̄ affia
ebatur ad eas. ⁊ ī eis t̄m̄ deliā
bat. ⁊ t̄m̄ ip̄as tāta pietate
⁊ d̄fessioē mouebat sp̄s ei⁹. q̄
nolebat videre eis inhoneste
t̄tari. ⁊ cū eis loq̄bat̄ letitia
iteriori ⁊ exteriori sicut si eēt

rationales Vñ illa octo sepe ra
piebat in deū. Et nouit exti
gue nec pmitte extingui ignē q̄

Ignis creatus in feri
ores et insensibiles singulariter
afficiebat ad ignē p̄ pulchri
tudine et utilitate eius p̄pter
q̄d nūq̄ uoluit illi officium ipe
dare. Nā q̄dā uice cū sederet iux
tā ignē. ip̄o nesciente ignis iuasit
p̄anos ei⁹ de lino siue bracas
iuxta genu. Cūq̄ sentiret calore
ignis uolebat ip̄m extinguerē.
Socius at⁹ uidens aburi p̄a
nos eius cucurrit ad eū uoles
extingue ignē. Ip̄e uero prohi
biuit ei dicens. Noli fē chāssie
noli malefacē igni. Et nullo
mō uoluit q̄ extingueret ip̄m.
Ille ergo festināter iuit ad
fr̄em qui erat gordianus ip̄i⁹
et duxit illū ad b̄m f. et statim
extra uolūtate b̄i f. extinguit
ignē. Vñ q̄cūq̄ necessitate in
gente nūq̄ uolebat exting
ue ignē l' lampadē uel can
delā tanta pietate mouebat
ad ip̄m. Uolebat etiā q̄ fr̄at
p̄ceret ignē uel lignū fumi
gātem de loco ad locū sicut so
let fieri s; uolebat ut plane
ponet ip̄m in t̄ra ob reuerē
ciā illius cui⁹ ē creatura.

**Et nūq̄m uoluit p̄oro una pel
le quia nō p̄iur̄ sit ea. aburi ab igne**

Quam faceret q̄dragesimā
i mōte alūne q̄dam die
soaus ei⁹ hora cōestionis pa
uit ignē in cella ubi comede
bat. Et igne accēso uuit p̄ b̄o
f. ad aliā cellā ubi orabat
p̄oris secū missale ut legēt s;
euāgelū illi⁹ diei. Nā uole
bat s; audire euāgelū q̄d in
missa legebat illo die p̄usq̄
coedit qm nō potuit audire mis
sā. Cūq̄ uēss; ad cellā illam
causa coedendi ubi eāt ignis
accēsus. Ecce iā flāma ignis
ascēdit usq̄ ad tectū cille et
ip̄as aburebat. Soci⁹ at⁹ sicut
poterat rep̄ ignē extingue s; nō
poterat sol⁹. Quis uero f. uole
bat uiuacē ip̄m s; tulit quāda
pellē quā tēbat de nocte sup
se et uuit cū ip̄a i siluā. fr̄es at
de lo⁹ q̄ mactabant loge de illa
cella ut senserūt q̄ cella abure
bat statim uerūt et extinguit
ignē. Postea ruerus ē b̄tus
f. ad comedendū. et p̄ cōestioē
dixit socio suo. Ista pellē nolo
āplus habere sup me qm
p̄t auariciā meam nolui
q̄ fē ignis comedēt eā.

**De singulari amore quē habuit
ad aquā. petras. lignū. et flores.**

Diligebat aquā p̄ qua
figat scā petinētia et t̄bula
q̄bz sordes aīe abluūt. Et q̄

prima ablucio aie fit p aqua
baptismi vñ qñ lauabat s
man^o eligebat tñz locū ut
nq̄ q̄ mdebat nō calmetur
pedibz. Sup petō eia cū am
bulaet cū mag^o treore r tuerē
cia ābulabat amoē illi^o q̄
dicit pet. Vñ qñ dicebat ill^o
psalmi In pet exaltasti me
dicebat cū magna euacētia
r deuotioē. fct eia q̄ faciebat
r pauit ligna p igne dicebat
ut nūq̄ totā arbore incidet
tales arbores
q̄ sp̄ aliq̄ ps̄ emanēt iteg aō
re illi^o q̄ salutē nrāz ī ligno
crucis voluit opari. Sicut ei
ā q̄ faciebat ortū dicebat ut
nō totā trā colēt solūmō p
herbis comestibilibz. s̄ aliq̄
pte tre dimittet ut pducerēt
herbas viretes q̄ t̄pibz suis
pducerēt frēs flores amore
illi^o q̄ dī flos cāpi r lilū cō
uallū. pmo dicebat q̄ frat
ortolan^o dēret face sp̄ pulchz
orticellū ex aliq̄ pte orti po
nēs r plantās ibi de oibus
odoriferis herbis r de oibus
herbis q̄ producūt flores ut
tpe suo inuitarent hoies ad
laude dei q̄ illas herbas r illos
flores īspicēt. Ois cū cūtu
ra dicit r clamat Deus me
fecit p̄t te hō Vñ nos q̄ cū i
fium^o ī tm̄ videbam^o ipm̄ ī

60
terius r exterius letari q̄si in
oibz cūturis. q̄ ip̄as t̄gēdo
vl̄ vidēdo nō in trā s̄ ī celo e
sp̄s videbat. Et p̄t multas cō
solatioēs q̄s habuit r habebt
in creaturis parū añ obitū
suū r̄posuit r fecit q̄sdā lau
des dñi de creaturis suis ad
inuatōū corda audientū eas
ad laudē dei. r ut dñs ip̄e in
creaturis suis ab hoibz laudēt
**Qualit̄ amēdabat solem r ignē
p̄t alyz creaturis.**
Dixit dñs cū cūturis vōcē ca
rētibz solē r ignē affrū
osius diligebat. Dixit in ma
ne cū oritur sol ois hō debet
laudare deū p̄t frēs ignē p̄
q̄ ocli nrī de nocte illuīnāt
nā oēs sum^o q̄i ceti r dñs p̄
istos duos frēs oculos nrōs il
luīnāt. Et īo sp̄nalit̄ de his r
alyz creaturis quibz cotidie
vtim^o debem^o ipm̄ creatorē
laudare. Quod r ip̄e fecit us
q̄ ad diē mortis sue. pmo
qñ mag^o graūabat infirmu
tate ip̄e incipiebat cātare
laudes dñi quas fecerat de
creaturis r postea faciebat
socios suos cātare. ut ī osidem
tōē laudis dñi obliuiscētur
dolor r infirmitatū suaz aet
bitatē. Et q̄ r̄siderabat r di
cebat q̄ sol eēt pulchrior alyz
cūturis r magis assilari dñō

te
q̄ cūnt ipm̄ p̄ vti
nrā q̄ p̄ ipm̄ ocli
nrī illuīnāt de die
īn sero ei q̄ sit nox
ois hō debet lau
dare deū p̄t r̄

nro In scriptura ipse dñs vō
tū sol iusticie sō imponēs no
mē ill' laudibz q̄s fecit de ca
turis dñi qñ s̄s dñs oñ cer
tificauit eū de regno suo. vōu
cas cāticū fecit solie.

*Hec ē laus de creaturis quā fecit
qñ dñs certificauit eū de regno suo*

Exy

Altissimo oipotēte bono
signoē Toē sopno le lau
de la glā elonoc̄ r̄ oē bñ dōc̄
Ad te solo se cōfāno e nullus
hō e dign' te mētouare. lau
dacusy meo signoē cū cut
te locoē creaturē. Spēnala
mētū misit. Iustrāc sololu
q̄le iorna r̄ alimimū un per
luu. Et illu ebellu r̄ radiate
cū grāde splendore. Dea al
tissimi pōr signifiā. lauda
cū sñ meo signoē p frate vē
tu e par actē e nubilo e se
reno r̄ omē tempo p le q̄le
alle tue cātūc̄ dāy sostenta
mūcy laudatū sine meo sig
noē p soroz aq̄ la q̄le multu
vtale r̄ huīle r̄ p̄osa r̄ casta
laudatū sñ meo signoē per
frate focū p luqual tu allu
mū la nocte. Et i' ebellu e
iocūdu e robustissimū r̄ forte
laudatū sñ meo signoē p soroz
nrā mīc̄ tra laq̄le ne sosteta
ego nerna. Et p̄dua diuisi
frā e colorati flou r̄ herba
laudatū sñ meo signoē per

Exy

quilli ke p dona p loco aore
Gostine ifirmi. r̄ t̄buia oc̄
Dñi quilli. Ke le sostanon
i pace. Ke date altissio serādo
mconati laudatū sñ meo sig
noē p soroz nrā mīc̄ corpale
Dalaq̄le nullu hō vūicte
po stampare guai aquilli
ke se corona i letoe s̄ssic volū
tate kela morte secondo noli
porta fare male laudate r̄
bñdiate lu meo signoē. Et cu
frate r̄ cūte alui cū grāde

*De morte ipsi' r̄ leticia huīliate
quā oñdit qñ scunt p certo se esse
morti p̄iquū. Et p̄mo q̄l' r̄ndit sñ*

Ahelie arguētū ip̄s de tāta leti
Um i palatio ep̄atus
assisy iacet ifirm' r̄ plus so
lito videtur aggrūa manus
dñi sup eū timens p̄ls assi
sy si de nocte mozet ne fres
tollerēt s̄m corp' ei' r̄ ip̄m
deserēt ad aliā ciuitatem.
Cōstituerūt ut q̄libz nocte
ex mūz palatū custodiret
ab hoībz diligētē r̄ p̄e autē
p̄i s̄ssim' ad cōsolandū spi
ritū suū ne deficit aliqñ ex
vehemētia doloris quo stūu
e affligēbat sepe in die fan
ebat laudes dñi decantari a
socyb suis. Hoc etiā faēbat
in nocte ad edificatiōē r̄ cō
solatiōē illoz sclāruū q̄ ut
ip̄m ex palatū vigila bāt

quā offerēbat

in arduu

[Marginal notes on the right page, partially visible]

66.
Cōsiderās autē se helyas q̄ be
at. f. i tāta cōgritudine ita se cō
fōret i dno ⁊ gaudet dixit ad
cū. Charissime fr̄ de oī leticia
quā pro te ⁊ soys tuus i tua
ifirmi. tē oīdis sū valde cōso
lat ⁊ edificat. Sz lūz hoīs h̄
auitatis te v̄erent pro sō. tū
q̄ cōdūt firmit̄ p̄t h̄ac in
firmitate tuā iuuerabile te i
pximo moriturū. audietes h̄
modi laudes cātari die noctuz
possent dicē it̄ se. Quō h̄ tāta
leticia oīdit q̄ c̄ppe mortē. debet
cū cogitare de morte. Dixit ad
cū b̄s f. recordaris cū ap̄ ful
gimū vidisti ⁊ dixisti m̄ q̄ q̄dā
tibi dixerat q̄ nō dēcē v̄uē nisi
duobz ānis ānq̄ illā visionē
vidēs p̄ gr̄as dei q̄ oē bonū sug
gerat cordi ⁊ p̄oit in oē suoru
fidelū se in die ⁊ nocte cōside
rabā finē meū. Sz ab illa hoī
q̄ visionē vidisti sui magis sol
uat̄ cōsiderācōe cotidie diē mortis
Et statū aut cū maḡ feruore
sp̄s Dimitte me fr̄ gaude in
dno ⁊ i laudibz ei⁹ in ifirmi
tatis meis qm̄ gr̄a sp̄s s̄a cō
opāte ita sū v̄uit ⁊ diuicty cū
dno meo q̄ p̄ m̄as suā bene
possū i ip̄o altissimo iocūdari

Qualiter induxit medicū ad
dicendū sibi q̄ntū poterat v̄uē

Al diebz ill̄ visitauit cū i pala

eadē q̄dā medic⁹ de arcno noīe
bon⁹ iohānes q̄ erat valde fa
miliaris b̄s f. Et interrogauit
cū b̄s f. dices Quid t̄ videt̄
de hac mea ifirmitate p̄dro
p̄s. nō enī voluit eū vocare
p̄mo noīe. q̄a nūq̄ volebat a
liquē noīate q̄ vocaretur bo⁹
p̄t reuerētiā dno q̄ dix̄ Nemo
nisi sol⁹ d̄s bon⁹. Sile n̄ p̄ez
n̄ m̄ḡem volebat aliquē nō
m̄as v̄ore v̄l i l̄is suis scri
bere p̄t reuerētiā ip̄i q̄ dixit
Et p̄em nolite vobis uocācō
sup̄ l̄ā n̄ uocemū m̄ḡem. ⁊
Et ait illi medic⁹ fr̄ b̄n̄ t̄ erit
p̄ gr̄am. Itē dixit sibi b̄s f.
Dic m̄ veritatē q̄d tibi videt̄
noli timē qm̄ p̄ gr̄as dei non
sū coraul⁹ ut mortē timeā.
Nā coopāte gr̄a sp̄s s̄a ita
sū v̄uit cū dno meo q̄ de mor
te ⁊ vita cōlit sū cōtētus. Dix̄
ergo ei medic⁹ maifeste. Pat̄
scdm̄ physicā n̄as ifirmitas
tua ē incurabil̄. Et credo q̄ n̄
i fine m̄sis septēbris n̄ q̄eto
nōs octobris morieris. Tūc
b̄s f. iacens i l̄o cū maxima
deuotioē ⁊ reuerētia exp̄dit
man⁹ ad dnm̄. cū magna le
ticia m̄tis ⁊ corporis dixit.
Veneueniat soror mea mor̄
Et statū cū audiuit se cito moritur⁹
fecit sibi cātā laudes q̄s fecerat

Expon

Dicit h' qdā fr' dixit ei
p' vita & iusticia tua
fuit & e' lumē & speculū non
solū fr'ibz tuis s; etiā toti et
desic. & illud idē est mors tua
Et licet fr'ibz tuis & multis a-
liis mors tua sit materia tris-
tiae & doloris. tibi tñ est solā
& gaudū infinitū. Trāsis
enī de magno labore ad max-
imā requie de multis doloribz
& tēptatōibz ad pacē etiam
De paupertate tpali q' sp' di-
lexisti & p'fē seruasti ad ve-
ras diuicias infinitas & de
ista morte tpali ad vitā pe-
tuā ubi videbis facie ad fa-
ciē dñz dñm tuū quē i hoc
sēlo nū tāto feruore amoris
& desiderij dilexisti. Et his
dñs manifeste dixit ei. P' sa-
as i' ueritate q' nisi dñs de ce-
lo mittet ē suā medianam
taucabil' ē i'fermitas tua et
pax uiuē dēs amodo sicut
iā medici dixerūt. Hoc autē
dixit ad confortādū spm tuū
ut sp' i' dño gaudeas iterus
& exteri. Ita q' frēs tuū & a-
ly q' uisitat te inueniāt te gau-
dētē i' dño sp' & ut ipis hoc
uidētibz & alijs audientibz
p' mortē tuā sit mēorale
p'petuū mors tua. sic fuit &
est sp' uita & iusticia tua.

cātaue-
runt

Tūc b' fr' frāse l'uz esset i' hie
mutatibz pl' solito p'grauā
t' tñ ex his uerbis uisū fuit
nouā leticiā mētis inducere
audiēs sorore morte sibi de
p'ximo iminē. & cū magno
feruore sp' laudauit dñm
dices illi. Ergo si placet dño
meo ut debeat in cito mori bo-
ca in frēz āgelū & frēm leonē
ut cātent in de sorore morte
Cūq' uenissent illi duo fra-
tres corā ipō pleni t'ficia
& dolore cū multis lachrymis
cāticū frīs sol' & aliaz acci-
turarū dñi qd fecerāt ipē
fēs. Et tūc añ ultimū u'sū
isti' cātica addidit aliq's u'sū
de sorore morte dices lauda-
cu sine meo signoē p' u'ā so-
rore morte corpale da la q'le
nullu hō mētē postampare
Guuam quilli othe moē
i' p'cō mōrle. Et bñ quilli
lec se romanu ne letoe sās
sime uolūtate ke lamorte
fegōda noli porra farmale
Qualit' bñ dicit ciuitati assisy
quando portabatur ad sanctam
mariam ut morētur ibi.

Nam p' scissim' tā per
spm scm q' p' medicorū s'ntibz
de morte p'xima certifiat'
dū adhuc esset i' dño pala

62
sentiret se continue magis
uheri ac uiribus corporis destitui
fuit se porri i loco ad sanctam mariam
de porcuicula ut ibi corporis
uita finiret ubi lumē et uitā
autē incipat experiri. Cū autē q̄
porbat ipm̄ uenissent ad hos-
pitale quod ē in medio uie per
quā it̄ de assisio ad sanctam mariam
dixit p̄mittibz ut ponent lam̄
i tra. Et q̄a p̄p̄t̄ lōgā et maximā
infirmitatē oculoz in q̄si uideri
nō poterat. fecit ubi lam̄ ut te-
nerent facie ad uisus ciuitatē
assisii. Et erigēs se pax i loco bñ
dixit eadē ciuitati dices. Dñe
sicut h̄ ciuitas at̄q̄t̄ ut ē
eo fuit loc⁹ et h̄ita hōiz iugru
sic uideo q̄ p̄p̄t̄ abūdantē miarū
tuā tpe quo t̄ placuit i ipā mi-
titudinē misericordiā tuarū
singularit̄ oñdisti. Et p̄p̄t̄ so-
lā boitatē tuā deq̄st̄i cā t̄
ut ess̄ loc⁹ et h̄ita illoz q̄ te
i ueritate cognoscēt et capēt
gliaz nōi scō tuo et odore bone
fame scē uite ueriss̄e doct̄ne
atq̄ p̄fctōis euāgelice preberēt
oī ip̄lo xp̄iano. Rogo ergo te
dñe ih̄u xp̄e p̄ miarū ut non
desiderēs iheratitudinē nr̄as. s; re-
cordāe sp̄ tue abūdantissime
p̄ctis quā oñdisti i ea ut sp̄
sit loc⁹ et h̄ita illoz q̄ te uere
agnoscāt et glorificēt nomen

tuū bñdām et gloriosissimū
i scloz sc̄la amē. Et his dās
p̄ort⁹ ē ad sc̄az mariā ubi cō-
pletis q̄draginta ānis etatis
sue et p̄pletis uiginti ānis p̄-
fct̄e p̄nue. Anno dñi m̄ cc̄
uicesimo septimo q̄cto nonas
octobris ad dñm̄ ih̄m xp̄m
quē toto corde tō mēte tō aīa
totis uibz ardentissimo deside-
rio atq̄ pleiſsimo affc̄u dilex̄t
ipm̄ p̄fctissime sequēs post
ipm̄ uelociss̄e curres et tādē
ad ipm̄ gloriosiss̄e p̄ueniens
Qui cū p̄re et scō sp̄u uiuit
et regnat i sc̄la scloz. Amē.

*Explicit speculū p̄fctōis stat⁹
fr̄um minor. in q̄ sc̄z uocōnis
et p̄fctōis sue p̄fctōis potest
sufficiētiss̄e speculari. Vis laus
et gl̄a sit deo p̄ri et f. et ff̄ honor
et gr̄az actio sit gloriosiss̄e ugi
marie. Magni firmitas et exalta
beatissimo seruo suo fr̄a. Amē*

Deo gr̄al.